

Huiselijk Geweld

Een onderzoek naar verschillen in attitude ten aanzien van huiselijk geweld tussen Europese landen

Stephanie Roest
Juni 2011

Universiteit Utrecht
Faculteit Sociale Wetenschappen
Master Vraagstukken van Beleid en Organisatie

Huiselijk Geweld

Een onderzoek naar verschillen in attitude ten
aanzien van huiselijk geweld tussen Europese landen

Contactgegevens

Stephanie Roest
Studentnummer: 3482812
s.roest1@students.uu.nl

Thesisbegeleider:
Dr. G.W. Mollenhorst
G.W.Mollenhorst@uu.nl

Tweede beoordelaar:
Drs. A.K. Abendroth
A.K.Aabendroth@uu.nl

Universiteit Utrecht
Faculteit Sociale Wetenschappen
Martinus J. Langeveldgebouw
Heidelberglaan 1
3584 CS Utrecht
Tel. (030) 253 47 00

Hierbij presenteer ik u mijn masterthesis, het eindproduct van een onderzoek ter afsluiting van de master Vraagstukken van Beleid en Organisatie. De laatste vijf maanden van deze opleiding heb ik met veel plezier stage gelopen bij het landelijk kennisinstituut en adviesbureau MOVISIE. Binnen deze organisatie ben ik werkzaam geweest bij het programma Huiselijk en Seksueel Geweld. Een programma met een inspirerend team van gepassioneerde en maatschappelijk betrokken professionals. Deze masterthesis richt zich naar aanleiding van mijn stage op het onderwerp huiselijk geweld; een probleem wat wereldwijd zijn slachtoffers vergt. Ondanks dat onderzoeken omtrent huiselijk geweld omstreden zijn, ben ik tijdens mijn literatuurstudie geschrokken van de ernst en omvang van huiselijk geweld als maatschappelijk probleem. Uiteraard heb ik niet de illusie dat mijn onderzoek dit probleem zal oplossen. Desondanks geven de resultaten van mijn onderzoek een aanwijzing, waarop toekomstig onderzoek zou kunnen inspelen.

Deze masterthesis is niet zomaar tot stand gekomen. Het onderzoek weerspiegelt maanden van literatuurstudie, literatuurverwerking, statistische analyses, ondersteund door de feedback van deskundige mensen. Daarom wil ik graag enkele mensen bedanken. Allereerst mijn stagebegeleider mevrouw Janssen, manager afdeling huiselijk en seksueel geweld, van MOVISIE. Zij heeft mij de tijd, faciliteiten en vooral het vertrouwen gegeven om vanaf het eerste moment zelfstandig aan de slag te mogen gaan, waarvan ik dankbaar gebruik heb gemaakt. Daarnaast wil ik bovenal mijn thesisbegeleider Dr. Mollenhorst bedanken voor zijn kritische blik, toevoegingen en tijd om al mijn vragen te beantwoorden. Nogmaals bedankt voor uw waardevolle feedback, zonder u was ik niet tot dit eindresultaat gekomen. Tot slot wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor hun steun en bemoedigende woorden. Daarbij bedank ik Jurriaan, die mijn thesis heeft willen lezen en becommentariëren.

Stephanie Roest
Juni 2011

Background:

Research regarding domestic violence as a societal problem is a complex matter. Scientists use different kinds of methodologies which lead to widely different estimates concerning the prevalence of domestic violence (Hoyle & Zedner, 2007; Maguire, 2007; Alhabib, Nur & Jones, 2010; Hasselt et al., 1988). Nevertheless policies against domestic violence in the European Union (EU) are developing. The contemporary policy debate and vision of the EU regarding domestic violence have a strong emphasis on the influence of gender inequality (Kantola, 2010; Römken, 2010; Fábíán, 2010). Meanwhile, during the last decades a contradictory trend is visible in Dutch policies against domestic violence in which the influence of gender inequality and socioeconomic inequalities are being disclaimed (Römken, 2010).

Purpose:

This study examines differences between European countries in attitudes towards domestic violence against women and attempts to explain them. Expectations are being formulated based upon theories at a macrosociological level, by using the Resource Theory (Bloode & Wolfe, 1960), Subculture of Violence thesis (Wolfgang & Ferracuti, 1967,1982), Social Control theory (Gelles, 1983) and the Patriarchal perspective (Martin, 1976). Furthermore this study examines to which extent Esping-Andersen's welfare state typology (Esping-Andersen, 1990;1999) is applicable to the comparison of European countries regarding attitudes towards domestic violence.

Method:

Data is used from the Eurobarometer 73.2 Domestic Violence Against Women 2010 (n=19.878) to test expectations on nineteen European countries and six types of welfare states. Expectations are being based upon the degree of socioeconomic equality, violence, individualism and gender inequality on country level for which four indexes have been used. A positive attitude is defined as having a high acceptance of domestic violence and regarding specified forms of domestic violence as not being serious.

Results:

Results show significant differences between countries and welfare states in their attitudes towards domestic violence against women, though ranges are small. Tested hypotheses indicate that socioeconomic inequality within countries leads to positive attitudes towards domestic violence. Unexpectedly the more types of violence are taking place within a country, the more negative attitudes against domestic violence become.

Conclusion:

It can be concluded that there are differences between countries and welfare states in their attitudes towards domestic violence against women. However these differences are small, therefore it must be stated that in general all European countries have a negative attitude towards domestic violence. Limitations of this study and directions for future research have been discussed, which indicates that future research should be aimed at an individual level as well by using a multi-level analysis. Finally policy implications have been discussed, in which it is argued that EU policy should address attitudes towards domestic violence, especially in post-communist countries, to tackle domestic violence as a societal problem.

Keywords: attitudes; domestic violence; welfare states

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Abstract	3
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	5
1.1 Huiselijk geweld	5
1.2 Wetenschap	5
1.3 Beleid	6
1.4 Vraagstelling	8
1.5 Definities en Afbakening	9
1.6 Opbouw	10
2. Theoretisch kader	11
2.1 Huiselijk geweld in relatie tot het cohesieprobleem	11
2.2 Resource theory	12
2.3 Subculture of Violence thesis	12
2.4 Social Control theory	13
2.5 Patriarchal perspective	14
2.6 Typologie van welvaartsstaten	16
3. Onderzoeksopzet en methode	21
3.1 Eurobarometer 73.2 Domestic Violence Against Women	21
3.2 Operationalisering afhankelijke variabele	21
3.3 Operationalisering onafhankelijke variabelen	23
3.4 Concrete hypothesen	28
4. Analyse en resultaten	30
4.1 Analyse	30
4.2 Resultaten	31
4.2.1 Afkeuring van huiselijk geweld	33
4.2.2 Ernst psychisch geweld	35
4.2.3 Ernst fysiek geweld	37
4.2.4 Ernst seksueel geweld	40
4.2.5 Ernst dreigen met geweld	42
4.2.6 Ernst vrijheidsbeperking	44
4.3 Evaluatie hypothesen welvaartsstatenniveau	46
5. Conclusie en discussie	48
5.1 Conclusie	48
5.2 Discussie	51
6. Beleidsaanbevelingen	53
Literatuurlijst	56
Appendix Verklaringsschema's	62

1. Inleiding

Huiselijk geweld als sociaal en sociologisch probleem

1.1 Huiselijk geweld

Nederland is in het jaar 2010 regelmatig opgeschrikt door excessen omtrent huiselijk geweld die de media bereikten. Ter illustratie levert een greep uit krantenartikelen over huiselijk geweldgerelateerde incidenten de volgende resultaten op: familiedrama in Enschede; een man schiet zijn 35-jarige ex-vrouw, haar 18-jarige zus en zijn negenjarige ex-stiefzoon dood. De vermoedelijke dader had zes jaar lang een relatie met het slachtoffer gehad en in de afgelopen jaren is er tussen de vijf en tien keer contact met de politie geweest in verband met huiselijk geweld (ANP, 14 mei 2010a; ANP, 14 mei 2010b). Gezinsdrama in Zierikzee; een man schiet zijn 9-jarige zoon en 19-jarige dochter dood, de moeder raakte gewond en wist de woning te ontvluchten. De dader zat eerder vast wegens huiselijk geweld en mishandeling, de bedreigde vrouw en haar kinderen hadden de laatste maanden reeds intensief contact met de politie en hulpverlening (ANP, 7 maart 2010).

De bovenstaande incidenten hebben tot politieke en maatschappelijke onrust geleid in de vorm van Kamervragen en publieke discussie (Provinciale Zeeuwse Courant, 14 mei 2010; Nova, 6 mei 2010). Huiselijk geweld is dan ook een sociaal-maatschappelijk probleem in de samenleving, omdat het door de maatschappij als ongewenst en problematisch wordt gezien (Peper, 1998). De media geeft slechts het topje van een ijsberg weer, omdat veel van het huiselijk geweld niet aan het licht komt en daardoor niet wordt geregistreerd. Daarnaast zijn er verschillende gradaties in mate en ernst van het geweld. De onbekende en verborgen gevallen noemt men 'dark numbers' (Bogaerts & Van der Veen, 2010). Recent onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum schat deze dark numbers voor Nederland voor de periode 2004-2007 op jaarlijks 200.000 slachtoffers (Van der Heijden, Van der Cruyff & van Gils, 2010). Van deze slachtoffers zoekt slechts één procent hulp via het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (Van der Veen & Bogaerts, 2010). Naast de cijfers en feiten omtrent huiselijk geweld in Nederland, zoals verzameld door het WODC, houden diverse supranationale instituties en non-gouvernementele organisaties (NGO's) zich bezig met gegevensverzameling omtrent diverse vormen van geweld in de wereld (Hoyle & Zedner, 2007). Door The World Health Organisation en Amnesty International wordt huiselijk geweld als veelvoorkomend beschouwd en voor sommige landen zelfs epidemisch (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano, 2002; Amnesty International, 2005). Zo wordt voor Turkije geschat dat een derde tot de helft van de vrouwen slachtoffer zijn van fysiek huiselijk geweld, wat vaak gepaard gaat met psychologisch geweld en seksueel misbruik (Amnesty International 2005:5). Het Europees Parlement meldt op haar website dat in Europa huiselijk geweld de belangrijkste doodsoorzaak is onder vrouwen in de leeftijd van 16 tot 44 jaar (Europees Parlement, 2011).

1.2 Wetenschap

Op rapportages over de prevalentie van huiselijk geweld, waaronder het recente onderzoek van het WODC, is vanuit de wetenschap heftige kritiek wat betreft de validiteit en betrouwbaarheid (Trouw, 21 januari 2011; Hoyle & Zedner, 2007). Er is de afgelopen decennia veelvoudig wetenschappelijk onderzoek gedaan naar huiselijk geweld. Eerst op basis van bestaande gegevens van geregistreerde misdaad en later door middel van enquêtes, zoals het International Crime Victim Survey Programme (Hoyle & Zedner, 2007). Deze wetenschappelijke onderzoeken leverden diverse en contrasterende resultaten op. Onder academici heersen hierdoor grote bezwaren op elkaars werk wat betreft methodologie (Sanders, Hoyle, Morgan & Cape, 2001; Dobash & Dobash, 1998).

De moeilijkheden in studies naar huiselijk geweld zijn de verschillen in methode, definities en formulering, de gevoeligheid van het onderwerp, de benadering door de onderzoeker en categorisering van antwoorden (Hoyle & Zedner, 2007; Maguire, 2007). Deze beperkingen hebben in de wetenschap geleid tot een afname van grootschalige kwantitatieve studies en een focus op kleinschalige, kwalitatieve vormen van empirisch onderzoek naar specifieke slachtoffers (Hoyle & Zedner, 2007). Een nadelig gevolg van de wetenschappelijke discussie rond methodologie is dat verhoudingen tussen wetenschappers verharden, waardoor er weinig tot niet samen- en voortbouwend wordt gewerkt in het theoretiseren en het empirische onderzoek naar huiselijk geweld (Hasselt et al., 1988). Hasselt et al. (1988) sporen hierdoor aan tot systematische verfijning en integratie van theorie en onderzoek.

Wetenschappelijke theorieën over huiselijk geweld vanuit verschillende disciplines, zoals psychologie en sociologie, zijn onder drie soorten perspectieven te scharen: het microsysteem, exosysteem en het macrosysteem (Bronfenbrenner, 1979; Malley-Morrison & Hines, 2004). De studies naar huiselijk geweld vanuit het microsysteem richten zich op de gezinsomgeving en daarmee de directe context waarin huiselijk geweld plaatsvindt. De studies vanuit het exosysteem richten zich op de indirecte context om het slachtoffer en de dader van huiselijk geweld. Voorbeelden van deze structuren zijn de werksituatie, de buurt en sociale netwerken buiten het directe gezin. (Bronfenbrenner, 1979; Malley-Morrison & Hines, 2004). Onder het macrosysteem verstaan we sociale structuren en de cultuur binnen een maatschappij, met daarin gedeelde waarden, normen en overtuigingen (Ritzer, 1986). Meerdere sociologen stellen dat de achtergrond van huiselijk geweld te maken heeft met het cultureel-normatieve systeem binnen een maatschappij, waaronder attitudes ten aanzien van huiselijk geweld. Dit zou bepalen hoe mensen tegen huiselijk geweld aankijken (Gelles & Straus, 1979; Pagelow 1984; Straus, Gelles & Steinmertz, 1980). Deze thesis zal aansluiten bij de onderzoekstroming vanuit het macrosysteem door het cultureel-normatieve systeem van diverse Europese landen nader te onderzoeken. Bovendien is het een landenvergelijkend onderzoek naar attitudes ten aanzien van huiselijk geweld, niet naar de prevalentie van huiselijk geweld. Het zal hierdoor het fenomeen huiselijk geweld op een andere manier benaderen dan de studies naar prevalentie en geen toevoeging of basis voor kritiek bieden aan dit omstreden onderzoeksgebied. Ondanks de rijkelijk bestudeerde determinanten van huiselijk geweld vanuit de psychologie is de invloed van sociologische factoren op de attitude ten aanzien van huiselijk geweld een relatief onderbelicht onderzoeksgebied (Faramarzi, Esmailzadeh & Mosavi, 2005; Mann & Takyi, 2009). Voor Europa zijn er tot op heden relatief weinig hypothesen getoetst omtrent attitudes ten aanzien van huiselijk geweld, terwijl er uitgebreide en recente data beschikbaar is door een Europese enquête. De Eurobarometer 73.2 Humanitarian Aid, Domestic Violence Against Women and Mental Well-Being uit 2010 bevat data over de mening van Europeanen omtrent huiselijk geweld (Europese Commissie, 2010). Aan de hand van deze dataset zal er in dit onderzoek een secundaire analyse plaatsvinden op basis van sociologische theorieën. Dit levert een bijdrage aan de huidige wetenschappelijke kennis door de integratie van theorie en onderzoek naar huiselijk geweld (Hasselt et al., 1988).

1.3 Beleid

Vanuit sociaalwetenschappelijk perspectief is het moeilijk om grip te krijgen op het verschijnsel huiselijk geweld, omdat het onderwerp zich matig leent voor productie van harde cijfers (Römkens, 2010). Ondanks deze moeilijkheid staat huiselijk geweld als sociaal-maatschappelijk probleem op nationale en internationale politieke agenda's. In Nederland wordt huiselijk geweld in de jaren '70 voor het eerst op de politieke agenda geplaatst, daarvoor werd het als privéprobleem gezien (Römkens, 2010). In 1984 werd de eerste beleidsnota uitgebracht genaamd: 'Bestrijding van seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes', waarna er onderzoek werd uitgevoerd naar agressie en geweld tegen volwassenen en kinderen (Ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid, 1984).

Huiselijk geweld werd in de jaren '70 door invloed van de vrouwenbeweging verbonden met genderongelijkheid¹. De hedendaagse beleidsvisie op huiselijk geweld met bijbehorende terminologie en definities is echter veranderd (Römkens, 2010). Zo wordt in het huidige Nederlandse beleid, dat wordt gecoördineerd door het ministerie van Justitie, de invloed van genderongelijkheid en sociaaleconomische hulpbronnen² nauwelijks tot niet meer betrokken. Huiselijk geweld wordt door de hedendaagse Nederlandse overheid gezien als een individueel relatieprobleem dat mannen en vrouwen in dezelfde mate kan treffen en waar men samen uit moet komen (Ministerie van Justitie, 2002; Römkens, 2010). Ter verklaring voor deze tendens haalt Römkens (2010) de toenemende rol aan van het justitiële beleidskader omstreeks 1990. De seksneutraliteit die heerst binnen dit kader, heeft zijn invloed gehad op wet-, regelgeving en beleidsinstrumenten (Römkens, 2010). Zo is het specificeren van sociale groepen als slachtoffer van geweld sindsdien niet meer aan de orde. De gevolgen zijn zichtbaar in het ontbreken van seksespecifieke gegevens bij evaluaties en een algemene nadruk op de seksneutraliteit van het fenomeen huiselijk geweld, zoals waar te nemen in de evaluatie van het huisverbod en het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (Broek, De Vaan & Van Vree, 2007; Bieleman, Biesma & Van Zwieten, 2009; Römkens, 2010). Daar waar Nederland in haar beleidsonderzoek en -ontwerp een steeds sterker seksneutraal uitgangspunt neemt, is er op Europees niveau een tegengestelde ontwikkeling te ontdekken. Geweld tegen vrouwen, waaronder huiselijk geweld, wordt de laatste decennia door het internationaal recht in toenemende mate erkend als voortkomend uit seksongelijkheid (Kantola, 2010; Römkens, 2010). Overheden worden verplicht vrouwen hierin te beschermen vanuit internationale verdragen, zoals de Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women (CEDAW), de General Recommendation 19 en de UN Declaration on the Elimination of Violence against Women (United Nations General Assembly, 1993; United Nations, 1981; Römkens, 2010). Tevens moeten de landen van het CEDAW-verdrag samenhangend beleid, een nationaal actieplan en een vierjaarlijkse voortgangsrapportage ontwikkelen over hun aanpak van huiselijk geweld tegen vrouwen als vorm van discriminatie. Door deze verplichtingen heeft de Nederlandse overheid met haar seksneutrale beleidsterminologie in 2001, 2007 en 2010 een reprimande gekregen van de CEDAW-commissie en de UN Special Rapporteur on Violence against Women. Hierbij werden aanhoudende zorgen geuit over de seksneutraliteit van het Nederlandse beleidsframework. De ontwikkeling naar seksneutraliteit in het Nederlandse beleid en het VN Vrouwenverdrag dat Nederland heeft getekend blijken hieruit tegenstrijdig (Erturk, 2007; Office of the High Commissioner for Human Rights, 2001; CEDAW, 2010; Römkens, 2010). Recentelijk is als reactie hierop in opdracht van het ministerie van Justitie een onderzoek uitgevoerd door De Boer (2009) naar mogelijkheden tot gendersensitiviteit in het justitiële beleid (De Boer, 2009). Het is tot nu toe onbekend in hoeverre hierop wordt geanticipeerd (Römkens, 2010).

Ondanks de tegenstrijdige beleidsvisie tussen Europese Unie en Nederland zijn er de laatste decennia vele nieuwe beleidsinterventies tegen huiselijk geweld geïntroduceerd in Nederland. In 2002 ontstond de kabinetsnota 'Privé geweld, publieke zaak. Met deze kabinetsnota werd huiselijk geweld een onderdeel van het regeringsbeleid en volgde er een stroom aan beleidsinterventies (Ministerie van Justitie, 2002). Zo is er in Nederland de afgelopen jaren onder andere het huisverbod, de meldcode huiselijk geweld en het veiligheidshuis geïntroduceerd (Van Zwieten, Biesma, Bieleman, 2010). Daarnaast werden er meerdere publiekscampagnes vanuit de Rijksoverheid ingezet (Van den Berg, Borkus, Burggraaff, Loef, Van der Noort, Rothengatter, Sonck, Wennekers, 2010). Ook in andere Europese landen zijn beleidsinstrumenten tegen huiselijk geweld in ontwikkeling. Zo is in diverse Europese landen het geschreven recht de laatste decennia hervormd door nieuwe innovatieve elementen (Smeenk & Malsch, 2005).

---

¹ Het begrip genderongelijkheid kan men volgens sociale wetenschappers duiden als de ongelijkheid van vrouwen ten opzichte van mannen, door het bezitten van een lagere status, een lagere mate van autonomie en kleinere mogelijkheid tot zelfverwezenlijking (Germain, Sen & Chen, 1994; Kishor, 2000; McDaniel, 2002; Smith, Ramakrishnan, Ndiaye, Haddad & Martorell, 2003).

² Onder sociaaleconomische hulpbronnen worden structuren en voorzieningen verstaan waar een persoon in bepaalde mate toegang tot heeft als gevolg van zijn sociale klasse. Deze hulpbronnen zijn van invloed op de mate van succes, prestige en status van een persoon (Hasselt et al., 1988; Goode, 1971).

Bijvoorbeeld in Cyprus, Frankrijk, Spanje, Zwitserland, Zweden en België waar specifieke vormen van huiselijk geweld toegevoegd aan het strafrecht en zwaarder worden gewogen. Contactverboden zijn uitgebreid naar onder andere niet-getrouwden in Ierland en Engeland. In sommige landen is het contactverbod voor het eerst geïntroduceerd, waaronder in Finland en Spanje, en er is een gerechtshof voor huiselijk geweld gecreëerd in Engeland. In Oostenrijk, Zwitserland, Duitsland en Nederland zijn bevoegdheden van politie uitgebreid om daders uit huis te plaatsen (Smeenk & Malsch, 2005). Er zijn echter ook Europese landen waar beleid tegen huiselijk geweld ontbreekt. Zo is er anno 2009 in Estland, Letland en Litouwen, geen beleid of wetgeving tegen huiselijk geweld en ontbreekt er een publiek bewustzijn en erkenning omtrent vrouwenrechten in het algemeen (Fábián, 2010). Volgens Fábián (2010) is huiselijk geweld en vrouwenhandel in deze landen een ernstig probleem.

Tot slot zijn er ook op Europees niveau beleidsontwikkelingen gaande omtrent huiselijk geweld. Sinds 2000 heeft de Europese Commissie aanpak van huiselijk geweld als eis opgenomen voor lidmaatschap van de Europese Unie. Hierdoor hebben Bulgarije, Polen en Roemenie sinds 2005 wetgeving ontwikkeld op het gebied van huiselijk geweld. Echter bestaat het gevaar van symboolpolitiek, waardoor Fábián (2010) betoogt dat betrokkenheid vanuit de Europese Unie met post-communistische landen nodig is op het gebied van uitbreiding van wetgeving, de definitie van huiselijk geweld en de daadwerkelijke implementatie van het beleid. Het Europees Parlement heeft in 2007 een voorstel van het DAPHNE III programma aangenomen voor de periode 2007-2013, als onderdeel van het algemene programma Grondrechten en Justitie. DAPHNE is door de Europese Unie opgericht in 1997 en biedt steun aan NGO's en vrijwilligersorganisaties die in de Europese gemeenschap werken aan bestrijding van geweld tegen vrouwen en kinderen, zo ook huiselijk geweld (Europees Parlement, 2007). Op Europees niveau zijn er nog geen juridische beleidsinstrumenten die zich specifiek op geweld tegen vrouwen richten. Echter heeft de Europese Commissie de wens dit te veranderen, zoals waar te nemen is in de Roadmap for equality between women and men, waarbij geweld tegen vrouwen als discriminatie wordt gezien (Europese Commissie, 2006). Door het Verdrag van Lissabon uit 2007 is het beleidsveld van veiligheid en justitie inmiddels een EU-competentie geworden, waardoor met een gewone meerderheid van stemmen bindende wetgeving kan worden geconstrueerd (Römken, 2010). De Europese Commissie heeft hierdoor de intentie om de regelgeving omtrent geweld tegen vrouwen als schending van fundamentele mensenrechten aan te pakken (Römken, 2010).

Deze thesis zal een toevoeging vormen voor het debat omtrent Europese beleidsontwikkelingen op het gebied van huiselijk geweld. Volstaat een algemeen Europees beleid, of werkt het verschillend per land of type landen? Bestaan er eventuele verbanden tussen de houding die men heeft ten opzichte van huiselijk geweld en macrosociologische factoren, zoals de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid, individualisme en genderongelijkheid. Zal het zinvol kunnen zijn om attitudes ten aanzien van huiselijk geweld aan te pakken, of ligt er wellicht een oplossing in het reduceren van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid, individualisme en genderongelijkheid? Deze achterliggende vragen vormen de aanleiding voor deze studie, zij zijn echter te veelomvattend en worden daarom in de volgende paragraaf ingekaderd.

1.4 Vraagstelling

Sociologie is een probleemgerichte, theoretische en empirische discipline. Onder het theoretische aspect wordt het voorspellen door middel van algemene beginselen verstaan. Het empirische aspect bestaat uit de toetsing van hypothesen op basis van sociologische theorieën, waarna een besluit tot aanname of verwerping volgt (Arts, Flap & Ultee, 2003). Huiselijk geweld roept vanuit het macroperspectief sociologische vragen op, daarom is besloten om theorieën te formuleren en deze te bekritisieren met behulp van onderzoeksbevindingen. Hiermee wordt aangesloten bij de drie grondregels en de cyclus van de wetenschap en sociologie: probleemstelling, theorieformulering en onderzoeksverrichting (Arts et al., 2003). Om meer inzicht te krijgen in het onderwerp huiselijk geweld en specifiek de attitudes ten aanzien van huiselijk geweld in Europese landen staat in deze thesis de volgende onderzoeksvraag centraal:

In hoeverre is er een verschil in attitude ten aanzien van huiselijk geweld tegen vrouwen tussen Europese landen anno 2010 en kan men dit verklaren vanuit de typologie van welvaartsstaten of meer specifiek vanuit de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid, individualisme en genderongelijkheid binnen Europese landen?

Om een structurele volgorde aan te houden bij de behandeling van de onderzoeksvraag worden diverse deelvragen gecreëerd. Deze deelvragen bestaan uit een verklaringsvraag, een vergelijkingsvraag en een toetsingsvraag. Wanneer de toetsingsvraag is beantwoord, volgt er tot slot een toepassingsvraag. Door het antwoord op de toepassingsvraag kan de verworven kennis gebruikt worden en als sturend worden gezien voor praktisch handelen. Hiermee ontstaat er een brug tussen huiselijk geweld als sociologisch probleem en sociaal probleem (Arts et al., 2003).

- *Verklaringsvraag:* Welke sociologisch theoretische achtergronden en hypothesen kunnen worden gebruikt om een attitude ten aanzien van huiselijk geweld te verklaren?
- *Vergelijkingsvraag:* In hoeverre is er een verschil in attitude ten aanzien van huiselijk geweld tegen vrouwen tussen Europese landen anno 2010 en in welke mate kan de typologie van welvaartsstaten hierbij toegepast worden?
- *Toetsingsvraag:* In hoeverre kunnen de hypothesen naar aanleiding van de Resource theory, Social Control theory, Subculture of Violence thesis en Patriarchal perspective worden ondersteund bij de toetsing aan de attitude van Europese landen ten aanzien van huiselijk geweld?
- *Toepassingsvraag:* Welke beleidsaanbevelingen zijn er op Europees niveau te maken naar aanleiding van de bevindingen?

1.5 Definities en Afbakening

In de enquête van de Eurobarometer 73.2 wordt het construct 'huiselijk geweld' gedefinieerd als 'daden van geestelijk, lichamelijk of andere geweldpleging in het privéleven van een vrouw' (Europese Commissie, 2010). In het onderzoek van het WODC, wat mede van invloed is op de Nederlandse beleidsvorming, wordt huiselijk geweld gedefinieerd als: 'geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring rond het slachtoffer is gepleegd, deze kring kan bestaan uit partners en ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden' (Van der Veen & Bogaerts, 2010). In deze verschillende definities is wederom de Nederlandse genderneutrale benadering te herkennen en de Europese gendersensitieve benadering. In dit onderzoek wordt de definitie van de Eurobarometer aangehouden, omdat het een secundaire data-analyse betreft en de enquête reeds is uitgevoerd. Het is van belang om de resultaten nadrukkelijk in het licht van de relatief beperkte definitie van de Eurobarometer te zien. Zo wordt huiselijk geweld tegen mannen bijvoorbeeld buitengesloten, waardoor hier geen uitspraken over kunnen worden gedaan. Resumerend is voor het begrip huiselijk geweld de volgende definitie gekozen:

Huiselijk geweld: 'daden van geestelijk, lichamelijk of andere geweldpleging in het privéleven van een vrouw' (Europese Commissie, 2010).

Funk, Elliott, Urman, Flores en Mock (1999) richten zich in een studie op de attitudes van jongvolwassenen ten aanzien van geweld. Zij onderzoeken de houding van jongeren door de mate van tolerantie ten aanzien van geweld te toetsen en onder andere hoe ernstig zij bepaalde situaties en vormen van geweld vinden. Funk et al. (1999) stellen dat afkeuring en de duiding van ernst relateert aan het interne waardesysteem van jongeren. Daarnaast betogen zij dat het attitudes ten aanzien van geweld een belangrijke invloed uitoefenen op het vertonen van gewelddadig gedrag (Funk, et al. 1999; Kraus, 1995; Upmeyer, 1989).

Omdat dit onderzoek zich richt op een macrosociologische perspectief en het culturele waardesysteem worden tolerantie ten aanzien van huiselijk geweld en aanduiding van ernst ten aanzien van verschillende vormen van huiselijk geweld opgenomen als definitie van attitude. De verschillende vormen van huiselijk geweld betreffen psychisch geweld, fysiek geweld, seksueel geweld, dreigen met geweld en vrijheidsbeperking. Concluderend is er baserend op de studie van Funk et al. (1999) in deze thesis gekozen voor de volgende definitie van attitude ten aanzien van huiselijk geweld:

Attitude ten aanzien van huiselijk geweld: Afkeuring van huiselijk geweld en de aanduiding van ernst aangaande verschillende vormen van huiselijk geweld; psychisch geweld, fysiek geweld, seksueel geweld, dreiging met geweld en vrijheidsbeperking.

In deze thesis worden attitudes ten aanzien van huiselijk geweld aangeduid als positief en negatief. Met een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld wordt in deze gevallen bedoeld dat men een hoge tolerantie heeft ten aanzien van huiselijk geweld en diverse vormen van huiselijk geweld als helemaal niet ernstig beschouwd. Een negatieve attitude verwijst naar een lage tolerantie ten aanzien van huiselijk geweld en diverse vormen van huiselijk geweld als zeer ernstig beschouwen.

1.6 Opbouw

Deze thesis is opgebouwd uit verschillende hoofdstukken gericht op de onderzoeksvraag en bijbehorende deelvragen. Hoofdstuk 2 is gericht op de verklaringsvraag; welke sociologisch theoretische achtergronden en hypothesen kunnen worden gebruikt om een attitude ten aanzien van huiselijk geweld te verklaren? Er zal een theoretisch kader worden geconstrueerd op basis van literatuuronderzoek naar sociologische theorieën omtrent huiselijk geweld. Vanuit deze theorieën zullen abstracte hypothesen worden afgeleid. Aan het eind van dit hoofdstuk wordt de toepassing van de Esping-Andersen typologie verantwoord, waarna de theoretische achtergrond van deze typologie zal worden uitgewerkt.

Hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4 richten zich op de vergelijkingsvraag; in hoeverre is er een verschil in attitude ten aanzien van huiselijk geweld tegen vrouwen tussen Europese landen anno 2010, in welke mate kan de typologie van welvaartsstaten hierbij toegepast worden? In hoofdstuk 3 zal de operationalisering van de afhankelijke variabele en onafhankelijke variabelen worden toegelicht, waarna de abstracte hypothesen nader worden geconcretiseerd. Daarna staat in hoofdstuk 4 tevens de toetsingsvraag centraal; in hoeverre kunnen de hypothesen naar aanleiding van de Resource theory, Social Control theory, Subculture of Violence thesis en Patriarchal perspective ondersteund worden bij de toetsing aan de attitude van Europese landen ten aanzien van huiselijk geweld? In dit hoofdstuk worden de statistische resultaten weergegeven en geanalyseerd op basis van de secundaire analyse van de Eurobarometer 73.2 (Europese Commissie, 2010).

In hoofdstuk 5 zal er worden getracht een antwoord te geven op de gehele onderzoeksvraag door een beschrijving van de conclusies, waarna de beperkingen aan deze studie en aanwijzingen voor toekomstig onderzoek worden bediscussieerd. Tot slot zal in hoofdstuk 6 worden gepoogd een integratie van wetenschap en beleid tot stand te brengen door beleidsaanbevelingen te maken naar aanleiding van bevindingen uit deze studie.

2. Theoretisch kader

Oude theorieën – recente onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden invloedrijke theorieën over huiselijk geweld uitgewerkt. Eerst zal er een ondergrond worden geschetst door het fenomeen huiselijk geweld binnen één van de hoofdvragen van sociologie te bezien, namelijk: het cohesie probleem, vanuit het structureel functionalisme (Arts et al., 2003). Vervolgens worden vier theorieën behandeld door een beknopte weergave van de gedachtegang, waarna er een strikt algemene uitspraak zal worden gedestilleerd in de vorm van een abstracte hypothese. Deze abstracte hypothese vormt een onderdeel van de zogenoemde explanans (Arts et al., 2003). Op de verdere constructie en formulering van de explanans en explanandum zal worden ingegaan in paragraaf 3.5 (Arts et al., 2003). Na iedere abstracte hypothese worden er recente onderzoeksresultaten weergegeven. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een verantwoording en uiteenzetting van de typologie van welvaartsstaten van Esping-Andersen (1990;1999), waarmee de te bestuderen landen in deze thesis worden gecategoriseerd.

2.1 Huiselijk geweld in relatie tot het cohesieprobleem

Het structureel functionalisme is een belangrijke traditie binnen de sociologie, dat zich vanuit het ordeprobleem richt op de vraag onder welke omstandigheden er vreedzaamheid heerst of geweld wordt gebruikt in een samenleving (Arts et al., 2003). Emile Durkheim (1897) heeft het grotere thema cohesie aan deze traditie toegevoegd (Goddijn, 1969). Binnen het thema cohesie focust de integratietheorie van Durkheim zich op de hechtheid van een samenleving. Het stelt dat normen meer worden nageleefd naarmate mensen sterker zijn geïntegreerd in een samenleving (Goddijn, 1969; Arts et al., 2003). Durkheim (1897) testte deze theorie op de frequentie van zelfmoord in samenlevingen en groepen. In lijn met de integratietheorie van Durkheim (1897) stelt de Social Control theory van Gelles (1983) dat door isolatie en de afwezigheid van emotionele en materiële steun van derden er een sociale context ontstaat waarin huiselijk geweld kan ontstaan. Isolatie wordt gezien als oorzaak waardoor mensen afwijkend gedrag kunnen vertonen ten opzichte van de normen van de samenleving (Gelles, 1983). De Social Control theory zal in paragraaf 2.4 nader worden toegelicht.

Een andere theorie, behorend bij het structureel functionalisme, is de anomietheorie (Goddijn, 1969). De anomietheorie brengt naast de integratie in de samenleving een nieuw aspect naar voren in de mate van naleving van normen. De anomietheorie richt zich op de mate waarin de normen en waarden van een samenleving overeenkomen met de doelen en middelen van haar leden. Er ontstaat een frustratie bij mensen wanneer deze twee niet overeenkomen, wat leidt tot normafwijkend gedrag (Goddijn, 1969; Arts et al., 2003). Durkheim (1897) gebruikt de anomietheorie wederom om de frequentie van zelfdoding nader te verklaren. Merton (1938) generaliseerde de theorie van Durkheim (1897) en stelt dat anomie tot meer overtredingen van normen kan leiden, waaronder het geweld tegen personen (Arts et al., 2003). De Resource theory van Bloode en Wolfe (1960) is een invloedrijke theorie in het onderzoek naar huiselijk geweld en toont overeenkomsten met het fundament van de anomietheorie (Durkheim, 1897; Hasselt et al., 1988). Volgens de Resource theory (Bloode & Wolfe, 1960) wordt geweld gezien als gevolg van frustratie die voornamelijk mannen uit lagere klassen ervaren, doordat zij over weinig hulpbronnen beschikken en er toch de norm heerst van financieel succes, maatschappelijk aanzien en beslissingsmacht binnen het gezin (Goode, 1971). De Resource theory (Bloode & Wolfe, 1960) zal in de volgende paragraaf verder worden toegelicht.

2.2 Resource theory (Bloode & Wolfe, 1960)

De Resource Theory van Bloode en Wolfe (1960) stelt dat beslissingsmacht in gezinsrelaties in grote mate afhankelijk is van de waarde van bronnen die ieder persoon tot de relatie brengt. Volgens deze theorie verschilt de mate van geweld binnen gezinnen door de klassengebonden verdeling van hulpbronnen als basis voor macht. Deze hulpbronnen kunnen zowel materieel als immaterieel zijn. Voorbeelden van materiële bronnen zijn inkomen, toegang tot handelsnetwerken en familiekapitaal. Onder immateriële bronnen valt sociaal kapitaal zoals netwerkcontacten, politieke contacten en familiebanden. Geweld wordt vanuit deze theorie gezien als primair middel om macht uit te oefenen. Goode (1971) heeft de theorie van Bloode en Wolfe (1960) nader uitgewerkt door de centrale ideeën van de Resource theory specifiek toe te passen op het fenomeen huiselijk geweld. Goode (1971) stelt dat het gezin een machtssysteem is, zoals ieder sociaal systeem. Mannen uit een lagere klasse zouden volgens Goode (1971) minder toegang hebben tot externe hulpbronnen in vergelijking tot hogere milieus. Onder hulpbronnen worden onder andere geld, sociaal aanzien en vaardigheden verstaan om in conflict zonder geweld een machtspositie te vestigen. In de machtspositie ziet Goode (1971) een ideologisch bepaalde component, waarbij mannen een superieure positie krijgen toegeschreven. Mannen streven deze positie na ten opzichte van hun partner. Doordat mannen uit een lagere klasse relatief beperkte toegang hebben tot gelegitimeerde hulpbronnen zullen zij vaker dwang en huiselijk geweld gebruiken om de machtsbalans te behouden in vergelijking tot mannen uit hogere klassen. Goode (1971) stelt dat personen die over meer hulpbronnen beschikken minder naar directe dwang of geweld grijpen (Römkens, 1992). Gebaseerd op de Resource theory kan de volgende algemene uitspraak en abstracte hypothese worden opgesteld:

- Naarmate er meer sociaaleconomische ongelijkheid is binnen een samenleving zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld³.

Recent onderzoek

Ondanks dat vaak wordt aangenomen dat huiselijk geweld sociaaleconomische grenzen negeert, blijkt uit meervoudig empirisch bewijs dat het frequenter voorkomt bij de lagere klasse en lagere inkomensgroepen (Meier, 1997; Merry, 1995; Moore, 1997; Zawitz, 1994). Uit longitudinale data van de National Crime Victimization Survey is volgens Bachman en Saltzman (1995) te stellen dat naarmate het inkomen daalt, de prevalentie van huiselijk geweld stijgt, hetgeen overeenkomt met de Resource theory. Recent empirisch onderzoek van Halpern, Herring, Schoenbach en Spriggs (2009) naar geweld in liefdesrelaties onder jongvolwassenen ondersteunt tevens de Resource theory. Zo stelden zij dat sociaaleconomische nadelen bedreigend waren voor het traditionele rollenpatroon, waardoor geweld werd opgeroepen bij mannen om de macht te herstellen. De bevindingen van Halpern et al. (2009) ondersteunen de hypothese en suggereren dat statusverschillen invloed hebben op de prevalentie van huiselijk geweld (Halpern et al., 2009). Tot slot ondersteunt ook het onderzoek van Fox, Benson, DeMaris en Van Wyk (2002) de Resource theory. Fox et al. (2002) deden onderzoek naar de effecten van economische indicatoren op de prevalentie van huiselijk geweld. De bevindingen uit hun onderzoek tonen aan dat werkeloosheid, slecht financieel welbevinden en de economische context meespelen als risicofactoren voor huiselijk geweld (Fox et al., 2002).

2.3 Subculture of Violence thesis (Wolfgang & Ferracuti, 1967; 1982)

De Subculture of Violence thesis van Wolfgang en Ferracuti (1967;1982) wordt gebruikt om verschillen, typen en ernst van geweld tussen samenlevingen te verklaren. Deze theorie stelt vanuit een cultureel perspectief dat er vredige en gewelddadige maatschappijen bestaan. Er wordt voorspeld dat huiselijk geweld meer voorkomt in gewelddadige maatschappijen, omdat verschillende vormen van geweld met elkaar correleren, waardoor er een cultuur van geweld ontstaat (Wolfgang & Ferracuti, 1967).

---

³ Met een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld wordt in deze thesis bedoeld dat men een hoge tolerantie heeft ten aanzien van huiselijk geweld en diverse vormen van huiselijk geweld als helemaal niet ernstig beschouwd.

Wat het concept subcultuur exact inhoudt wordt niet nader gespecificeerd dan enkel sociale groepen waarin de normen over het gebruik van geweld afwijken van een dominante cultuur. De subcultuur zelf wordt niet als verklaring gebruikt voor het geweld maar als locatie waar het geweld voorkomt (Römkens, 1992). Ter verklaring voor het ontstaan van een subcultuur gebruikt men de sociale leertheorieën. Zo worden differentiële associatie en identificatie met een waardesysteem genoemd als oorzaken die bepalen of men geweld zal plegen (Hasselt et al., 1988). Gebaseerd op de Subculture of Violence thesis kan de volgende algemene uitspraak en abstracte hypothese worden opgesteld:

- Naarmate er meer vormen van geweld voorkomen in een samenleving zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.

Recent onderzoek

Ember en Ember hebben in 2005 een crosscultureel onderzoek gedaan naar de Subculture of Violence thesis in relatie tot de prevalentie van kindermishandeling. Vanuit de Subculture of Violence thesis stelden zij dat vormen van agressie met elkaar samenhangen, waardoor landen een cultuur van agressie kunnen ontwikkelen (Ember & Ember, 2005). Zij namen aan, baserend op hun eerdere onderzoek, dat een socialisatie van agressie een gevolg is van een oorlogsgeoriënteerde cultuur, doordat men indirect wordt gesocialiseerd in agressie en het legitimeren van geweld (Ember & Ember, 1994; Ember & Ember, 2005). Voortbouwend op de Subculture of Violence thesis formuleren Ember en Ember (2005) de hypothese dat een samenleving met een hogere frequentie van oorlogsvoering leidt tot een niet vredige cultuur. De niet vredige cultuur heeft een socialisatie van geweld tot gevolg en daardoor een hogere prevalentie van kindermishandeling. De mate van oorlogsvoering in een cultuur en de mate van kindermishandeling baseren zij op etnografische kwalitatieve data. De toetsing van de hypothese laat een ondersteunde uitkomst zien (Ember & Ember, 2005). Zij stellen ter verklaring voor de ondersteunde hypothese dat in een maatschappij die een hogere frequentie van oorlogsvoering heeft, ouders zich gerechtvaardigd en gelegitimeerd voelen in het lichamelijk straffen van hun kinderen (Ember & Ember, 2005). Lichamelijke straf kan een vorm van training zijn die tot gewenning aan geweld leidt, wat in een oorlogsomgeving wordt geprefereerd (Ember & Ember, 2005).

2.4 Social Control theory (Gelles, 1983)

Gelles (1983) creëerde een theorie die voortbouwde op de Exchange theory van Blau (1964) en de Social Control theory van Hirschi (1969), die zich richtte op criminaliteit in het algemeen. Zo bouwt hij vanuit de Exchange theory voort op de aanname dat een dader geweld gebruikt zolang de kosten laag zijn en niet opwegen tegen de baten. Voorbeelden van dergelijke kosten zijn strafrechtelijke vervolging of sociale afkeuring (Blau, 1964). Een adequaat overheidsbeleid tegen huiselijk geweld dat strikt wordt uitgevoerd, kan tevens de kosten doen stijgen. Gelles (1983) concludeert hieruit dat mensen anderen slaan en misbruiken omdat zij in de gelegenheid zijn; een gebrek aan sociale controle creëert een sociale context waarin daders ongestraft hun echtgenoot kunnen mishandelen (Blau, 1964). Sociale controle in relatie tot huiselijk geweld kan geïnterpreteerd worden als de nabijheid en steun van familieleden en sociale omgeving. Hoe minder isolatie en eenzaamheid van het slachtoffer, door contact met buitenstaanders, hoe meer sociale controle (Gelles, 1983; Levinson, 1989). Door de steun en betrokkenheid van bijvoorbeeld burens of familie kan men zich beter tegen het geweld verzetten of hulp zoeken. Op macrosociologisch niveau kan beredeneerd worden dat huiselijk geweld meer voor zal komen in individualistische maatschappijen, waarbij men weinig en zwakke banden heeft, waardoor er minder sociale controle heerst (Gelles, 1983). Concluderend kan op basis van de Social Control theory de volgende algemene uitspraak en abstracte hypothese worden opgesteld:

- Naarmate een maatschappij meer individualistisch is, zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld

Recent onderzoek

Watts, Stoeckl & Heise (2010) hebben onderzoek gedaan naar risicofactoren voor vrouwen om slachtoffer te worden van huiselijk geweld. Ze voerden een secundaire analyse uit met behulp van de eerste Duitse nationale enquête over huiselijk geweld. De resultaten laten zien dat vrouwen die geïsoleerd leven, weinig sociale contacten hebben en zich sociaal buitengesloten voelen een hogere kans hebben op slachtofferschap van huiselijk geweld. Lanier en Maume (2009) hebben onderzoek gedaan naar zowel geografische als sociaalstructurele isolatie in relatie tot huiselijk geweld, waarbij ze onderscheid maken tussen steden en het platteland. Ze gebruiken twee longitudinale enquêtes met getrouwde en samenlevende mannen en vrouwen uit Amerikaanse staten. De resultaten van hun multivariate analyses laten zien dat geografische isolatie, sociale steun en sociale isolatie tot significante resultaten leiden, die de Social Control theory ondersteunen (Lanier & Maume, 2009).

2.5 Patriarchal perspective (Martin, 1976)

In het begin van de jaren zeventig kwam een wereldwijde vrouwenbeweging op gang, waarmee de relatie tussen de seksen als een ongelijke machtsverhouding beschouwd werd met structureel conflicterende belangen (Hasselt et al., 1988). De problematiek van geweld tegen vrouwen, waaronder huiselijk geweld, kreeg toenemende aandacht en een prominente plaats in het denken over de verhouding tussen de seksen. Huiselijk geweld werd vanuit het Patriarchal perspective als een ultieme vorm van een ongelijkheid beschouwd die berust op de machtsverhouding tussen mannen en vrouwen (Martin, 1976; Römken, 1992). Het uitgangspunt van het bijbehorende onderzoek naar de problematiek van geweld tegen vrouwen is dat cultureel en historisch gezien mannen een superieure machtspositie toegekend kregen (Martin, 1976; Römken, 1992; Hasselt et al., 1988). Het Patriarchal perspective maakt hiermee een macrosociologische analyse van machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen, waarin het geweld verweven is (Hasselt et al., 1988). Als indicatoren voor de machtsverhoudingen worden voornamelijk sociaaleconomische machtsstructuren gebruikt die uitdrukkingen hebben in een geslachtspecifieke arbeidsverdeling. Zo verrichten overwegend vrouwen onbetaalde arbeid door de zorg voor het gezin, wat maatschappelijk gezien lager wordt gewaardeerd dan de betaalde arbeid buitenshuis door mannen. Vanuit ideologisch gefundeerde normen en attitudes krijgen mannen in het huwelijk een positie als hoofd van het gezin toegekend, waarbij de vrouw zich ondergeschikt moet maken aan conflicterende wensen en behoeften van haar man (Martin, 1976). Mannen hebben volgens het Patriarchal perspective over het algemeen meer toegang tot sociaaleconomische macht- en hulpbronnen en zijn vrouwen voor hun sociale waardering meer afhankelijk van een directe sociale omgeving in de informele sfeer. Dit leidt tot emotionele afhankelijkheid van onder andere partner en kinderen (Römken, 1992; Hasselt et al., 1988). Men kan stellen dat vanuit het Patriarchal perspective verwacht wordt dat huiselijk geweld meer voor zal komen in maatschappijen waar mannen meer status en macht hebben dan vrouwen. Gebaseerd op het Patriarchal perspective kan de volgende algemene uitspraak en abstracte hypothese worden opgesteld:

- Naarmate er meer genderongelijkheid is binnen een samenleving zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.

Recent onderzoek

De Violence Against Women Survey uit Canada laat zien dat mannen die een patriarchale ideologie aanhangen, wat gedefinieerd werd als geloven in mannelijke macht en autoriteit binnen het huwelijk, meer kans hebben om hun vrouw te mishandelen (Lenton, 1995). Haj-Yahia heeft in 2003 onderzoek gedaan naar de invloed van een patriarchale ideologie op de waarden omtrent vrouwenmishandeling door Arabische mannen in Israël. Een meervoudige regressieanalyse laat daarbij zien dat masculiene gender stereotypen, traditionele houdingen ten aanzien van vrouwen, niet gelijkwaardige rolverwachtingen binnen het huwelijk en patriarchale waarden in de familie sterke significante voorspellers waren voor het accepteren van huiselijk geweld.

Ahmad, Riaz, Barata en Stewart (2004) hebben recentelijk een telefonische vignetstudie gedaan naar de relatie tussen patriarchale normen en percepties van huiselijk geweld onder Zuid-Aziatische immigranten vrouwen. Er werd gesteld dat naarmate men sterker patriarchale normen aanhing, men minder geneigd zou zijn om vrouwen als slachtoffer te zien van huiselijk geweld. Een logistische regressie ondersteunde de hypothese. Tot slot wordt het Patriarchal perspective ook ondersteund door een Ghanese studie uit 2009, waarin onderzoek werd gedaan naar houdingen ten aanzien van huiselijk geweld. Uit de bevindingen blijkt dat meer gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen in het maken van beslissingen en een gelijkwaardige bijdrage aan het huishouden een reducerend effect hebben op de mate van afkeuring van huiselijk geweld (Mann & Takyi, 2009).

De theorieën die in voorgaande paragrafen zijn geschetst bieden het theoretische kader van dit onderzoek, zij vormen de basis voor de concrete hypothesen die in hoofdstuk 3 worden geconstrueerd. In tabel 1 zijn de zojuist behandelde theorieën schematisch samengevat door de weergaven van de abstracte hypothesen.

Tabel 1. Overzicht theorieën en abstracte hypothesen

Theorie	Abstracte hypothese
Resource theory	Naarmate er meer sociaaleconomische ongelijkheid is binnen een samenleving zal men een positievere attitude ⁴ hebben ten aanzien van huiselijk geweld.
Subculture of Violence thesis	Naarmate er meer vormen van geweld voorkomen in een samenleving zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.
Social Control theory	Naarmate een maatschappij meer individualistisch is zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.
Patriarchal perspective	Naarmate er meer genderongelijkheid is binnen een samenleving zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.

Bron: Bloode & Wolfe, 1960; Wolfgang & Ferracuti, 1967,1982; Gelles, 1983; Martin, 1976.

De Resource theory, Subculture of Violence thesis, Social Control theory en het Patriarchal perspective worden in dit onderzoek gebruikt om eventuele verschillen in attitudes ten aanzien van huiselijk geweld te kunnen verklaren. Echter richt dit onderzoek zich allereerst op de vraag in hoeverre er verschillen zijn in attitudes ten aanzien van huiselijk geweld en in welke mate de typologie van welvaartsstaten hierbij toegepast kan worden. De welvaartsstaattypologie van Esping-Andersen (1990; 1999) wordt in deze thesis aangehaald, omdat het een van de bekendste en invloedrijkste typologieën is die veel gebruikt wordt in wetenschappelijk crossnationaal onderzoek naar structuren tussen landen (Arts & Gelissen, 2002). In deze thesis zal worden onderzocht of er een regelmatigheid bestaat wanneer men de Esping-Andersen typologie toepast, waardoor wellicht een overkoepelend inzicht wordt geboden in verschillen in attitudes ten aanzien van huiselijk geweld tussen landen. De mate van toepassing van de Esping-Andersen typologie op verschillen in attitudes ten aanzien van huiselijk geweld tussen landen zal in deze thesis in twee stappen worden onderzocht:

⁴ Met een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld wordt in deze thesis bedoeld dat men een hoge tolerantie heeft ten aanzien van huiselijk geweld en diverse vormen van huiselijk geweld als helemaal niet ernstig beschouwd.

Ten eerste zal de typologie in paragraaf 2.6 worden uitgewerkt, waarbij de kenmerken van de typen worden toegelicht, waaronder de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, individualisme en genderongelijkheid. In hoofdstuk 3, paragraaf 3.2 zal worden nagegaan of de assumpties van de welvaartsstaattypologie over deze kenmerken correct zijn, op basis van een vergelijking met scores per land afkomstig uit diverse indexen.

Ten tweede zal in hoofdstuk 4 een statistisch onderzoek plaatsvinden naar het bestaan van verschillen tussen welvaartsstaten, of deze beduidend zijn en een adequate verklaring bieden, of dat het zin heeft om door te redeneren op landenniveau. Zoals aangegeven wordt in de hierop volgende paragraaf de typologie van welvaartsstaten allereerst theoretisch uitgewerkt met de bijbehorende indeling van landen, kenmerken en assumpties.

2.6 Typologie van welvaartsstaten (Esping-Andersen, 1990; 1999)

Esping-Andersen introduceerde zijn typologie van welvaartsstaten met het boek *Three Worlds of Welfare Capitalism* in 1990. Een welvaartsstaat kan gezien worden als een bepaalde maatschappij die wordt gespecificeerd door karaktereigenschappen, waaronder de rol van de overheid naast het maatschappelijk middenveld, de markt en het gezin. Deze karaktereigenschappen vloeien voort uit historische, politieke en sociale processen. Deze processen zijn te observeren vanuit drie onderling verbonden factoren: klassenmobilisatie, historisch maatschappelijke organisatiestructuren en klassenpolitieke structuren. De karaktereigenschappen en processen kunnen worden vastgesteld vanuit de mate van decommodification⁵ en sociale stratificatie (Esping-Andersen, 1990; 1999). Esping-Andersen (1990; 1999) gebruikt deze twee factoren als dimensies om een onderscheid te maken in typen welvaartsstaten:

- *Decommodification*: Hierbij staat de vraag centraal in welke mate voordelen, subsidies en diensten om in een bestaan te kunnen voorzien als burgerrecht worden beschouwd en toegankelijk zijn zonder kosten en afhankelijkheid van een arbeidsverleden of marktsysteem (Esping-Andersen, 1990;1999).
- *Stratificatie*: Hierbij staat de vraag centraal in welke mate het effect van het overheidsbeleid, waaronder het belasting- en subsidiestelsel, bijdraagt aan het tegengaan van sociale ongelijkheid en een gelijkmatige herverdeling van diensten en goederen stimuleert (Esping-Andersen, 1990;1999).

De typologie van Esping-Andersen (1990;1999) ontving bij de introductie kritiek vanuit het feminisme, omdat het zich enkel concentreert op de relatie tussen de markt en de staat, terwijl voorbij wordt gegaan aan de invloed van het gezin en de genderdimensie in de verdeling van arbeid en zorg, hetgeen de arbeidsparticipatie van vrouwen beïnvloedt (Daly, 1994;2000; Sainsbury, 1999; O'Connor, 1996). Als reactie hierop heeft Esping-Andersen in 1999 een nieuwe dimensie toegevoegd die de staat en de familierelatie systematisch behandelt door het concept defamiliarization⁶.

- *Defamiliarization*: Hierbij staat de vraag centraal in welke mate burgers afhankelijk zijn van het traditionele gezin om in sociale rechten en een bestaan te kunnen voorzien. (Esping-Andersen, 1999).

Op basis van de voorgaande drie dimensies ontwikkelde Esping-Andersen (1990; 1999) drie typen overheidsregimes, die zich onderscheiden door een logica van organisatie, sociale integratie en stratificatie.

---

⁵ Omdat voor dit begrip geen geschikte vertaling beschikbaar is, wordt de Engelse term gebruikt.

⁶ Omdat voor dit begrip geen geschikte vertaling beschikbaar is, wordt de Engelse term gebruikt.

Vanuit het conservatisme, socialisme en liberalisme, als tradities van een algemene politieke filosofie en politieke mobilisatie, is het hedendaagse sociale beleid van diverse landen volgens Esping-Andersen (1990;1999) te veralgemeniseren en te categoriseren in drie subklassen, welvaartstypen genoemd (Esping-Andersen, 1990;1999). De drie typen welvaartsstaten worden hieronder beknopt gedefinieerd:

- Sociaaldemocratische type:

Er heerst een hoge mate van decommodificatie, waardoor men in lage mate afhankelijk is van de markt, de sociale voorzieningen zijn universeel en niet afhankelijk van individuele bijdragen. Er heerst een hoge mate van gelijkheid en solidariteit en het beleid is gericht op een maximalisatie van capaciteiten om tot een individuele onafhankelijkheid te komen (Esping-Andersen, 1990;1999). Wat genderongelijkheid betreft erkent het sociaaldemocratische type dat er verschillen bestaan tussen mannen en vrouwen en er wordt geprobeerd deze verschillen te compenseren (Morgan, 2001). Een voorbeeld van dergelijke compensatie is de aanpassing van het belastingstelsel, waardoor voordelen voor het kostwinnersgezinnen weggenomen worden. Daarnaast zorgt een hoogwaardige kinderopvang ervoor dat vrouwen buitenshuis kunnen werken, waardoor zij toegang krijgen tot werkgerelateerde sociale voordelen, zoals een werkloosheidsverzekering, pensioenvoorzieningen en de mogelijkheid tot lang ouder- en zwangerschapsverlof (Morgan, 2001). De erkenning van sekseverschillen en de stappen die het sociaaldemocratische type hiertegen neemt, leiden tot een mogelijkheid voor vrouwen om arbeid en zorg te combineren en gelijkwaardige toegang te krijgen tot werkgerelateerde sociale voorzieningen (Morgan, 2001; Sainsbury, 1996). Esping-Andersen (1990;1999) stelt dat de Scandinavische landen onder het sociaaldemocratische type vallen, waarbij Noorwegen en Zweden als ideaaltypisch worden gezien.

- Liberalistische type:

Volgens Esping-Andersen (1990;1999) heerst er een lage mate van decommodificatie, waardoor men meer afhankelijk is van de markt. Dit type welvaartsstaat is individualistisch, marktgericht en sociale voorzieningen worden op het laagst mogelijk niveau gehouden. De sociale rechten zijn relatief beperkt en de distributie van inkomens ongelijk, waardoor een tweedeling ontstaat met een minderheid aan lage inkomenshuishoudens die afhankelijk zijn van de overheid en een meerderheid aan mensen die private sociale verzekeringsplannen kunnen bekostigen. Het liberalistische type heeft een contributief stelsel, wat een volledige en lange termijn participatie op de arbeidsmarkt vereist. Deze vorm van beleid zijn formeel gezien niet discriminerend, terwijl het zorgt voor een gereduceerde toewijzing van sociale voorzieningen aan vrouwen, aangezien zij arbeid en zorgtaken moeten combineren en interrupties in hun loopbaan kunnen hebben door een zwangerschap (Sainsbury, 1996; O'Conner et al., 1999; Morgan, 2001). O'Conner et al. (1999) laten hiermee zien dat het liberalistische type de genderspecifieke verdeling in arbeid en zorg negeert, waardoor het officieel genderneutrale beleid, met een sterk vertrouwen in de arbeidsmarktparticipatie als basis voor sociaal recht, leidt tot niet-neutrale gevolgen en een onevenredige verantwoordelijkheid voor vrouwen in het huishouden en de zorg voor de kinderen. Esping-Andersen (1990;1999) stelt dat de Angelsaksische landen onder het liberalistische type vallen, waarbij Amerika als ideaaltypisch worden gezien.

- Conservatief-corporatistische type:

Er heerst een gematigd niveau van decommodificatie en sociale voorzieningen zijn hoofdzakelijk afhankelijk van status en bijdrage. Dit type wordt gevormd door een historische achtergrond van het katholicisme, corporatisme en etatisme; een leer die het staatsbelang boven het volksbelang stelt. Deze achtergrond vindt zijn gevolgen in de mate van stratificatie. Getrouwde vrouwen worden bij dit type gedemotiveerd in de participatie op de arbeidsmarkt en worden historisch gezien onder invloed van de kerk gestimuleerd tot traditionele familiestructuren. Daarnaast intervenueert de overheid enkel wanneer de familie hiertoe niet in staat is (Esping-Andersen, 1990;1999).

Het conservatief-corporatistische type erkent dat er aanzienlijke genderverschillen zijn en gebruikt het sociale beleid om deze verschillen te bekrachtigen (Morgan, 2001; Sainsbury, 1996). De conservatief-corporatistische landen richten zich op het gezin in plaats van het individu, waarbij sociale voorzieningen in sommige gevallen zijn ontworpen om vrouwen buiten de arbeidsmarkt te houden en hun mannelijk kostwinners te ondersteunen, waardoor afhankelijkheden worden gestimuleerd (Morgan, 2001; Sainsbury, 1996). Het gewicht van de traditionele genderideologie wordt gereflecteerd in een belastingstelsel waarbij voordelen zich expliciet richten om de kosten van een gezin te compenseren, of sociale voorzieningen die voor getrouwde vrouwen enkel toegankelijk zijn via echtgenoten, zoals destijds in de late jaren zestig in Nederland (Morgan, 2001; Kersbergen, 1995). Schoolschema's die niet aansluiten op werktijden en schaarste in publieke en kwalitatief hoogstaande kinderopvang zijn kenmerken van een sociaal beleid dat een traditioneel rollenpatroon bevordert (Morgan, 2001; Sainsbury, 1996). Esping-Andersen (1990;1999) stelt dat de continentaal Europese landen onder het conservatief-corporatistische type vallen, waarbij Duitsland als ideaaltypisch wordt gezien.

De Esping-Andersen typologie (1990;1999) kan als holistisch worden beschouwd, vanwege het algemene karakter, wat tot een helicopterview leidt aan de hand van globale sociale en historische situaties. Bovenstaande drie typen welvaartsstaten kunnen dan ook als idealistisch worden gezien, waardoor er in praktijk landen overblijven die niet duidelijk te plaatsen zijn. Deze landen noemt Esping-Andersen (1999) hybride welvaartsstaten.

- Nederland als hybride type:
Nederland is volgens Esping-Andersen (1990;1999) een hybride welvaartsstaat, omdat het zowel conservatief-corporatistische als sociaaldemocratische kenmerken heeft (Esping-Andersen, 1999). Zo is het recht op een vast pensioen in Nederland een voorbeeld van een sociaaldemocratisch kenmerk, echter zijn verlofregelingen beperkt en de voltijd arbeidsparticipatie van vrouwen laag, hetgeen een conservatief-corporatistisch kenmerk is (Arts & Gelissen, 2002; De Beer, Vrooman & Wildeboer Schut, 2000). Van Oorschot (2006) betoogt dat Nederland als hybride welvaartsstaat de laatste twee decennia liberalistische elementen heeft aangenomen, waarmee de uitgaven aan sociale voorzieningen in sterke mate zijn afgenomen. Sociale steun en beschermingsarrangementen zijn volgens Van Oorschot (2006) veranderd, waarbij er een verschuiving heeft plaatsgevonden van een systeem gefundeerd op collectieve solidariteit naar een systeem gebaseerd op individuele verantwoordelijkheid.

Na de introductie van de typologie in 1990, ontving Esping-Andersen veel lof maar ook kritiek als gevolg van dit algemene karakter, want naast het ontbreken van de genderdimensie ontbraken de mediterrane landen in het onderzoek en het wetenschappelijke debat. Esping-Andersen (1990) noemt enkel Italië en plaatst deze onder het conservatiefcorporatisme. Spanje, Portugal en Griekenland ontbraken, omdat deze landen werden gezien als onderontwikkelde systemen die indirect geplaatst konden worden in de bestaande typen. Leibfried (1992), Ferrera (1996), Bonoli (1997) en Trifiletti (1999) bestrijden deze aanname, zij betogen allen dat de Zuid-Europese landen als apart type moeten worden beschouwd. Dit nieuwe type, het mediterrane, wordt hieronder uitgewerkt:

- Mediterrane type:
De sociale voorzieningen zijn sterk gefragmenteerd in dit type en er ontbreekt een sociaal bestaansminimum. Guerrero en Naldini (1997) laten in hun vergelijkende studie naar het mediterrane type zien dat vanuit katholieke waarden de rol van familie belangrijk is in het voorzien van een bestaan. Via familienetwerken en vanuit de religieuze achtergrond ontstaat er een hoog niveau van sociale steun, solidariteit en wederkerigheid tussen familieleden (Laparra & Aguilar, 1997). Door de sterke nadruk op een familiemodel in plaats van individualisme heerst er een algemene attitude van zorg voor ouders door volwassen kinderen. Het huwelijk is sterk geïnstitutionaliseerd, waarbij er een laag percentage bestaat van ongehuwd samenwonen, scheidingen, samengestelde gezinnen en eenpersoonshuishoudens.

Binnen het mediterrane type heerst een hoge intensiteit van familie- en gemeenschapsnetwerken, een lage arbeidsparticipatie van vrouwen in formele arbeid en weinig flexibele arbeidspatronen (Guerrero & Naldini, 1997). De sociale rechten zijn gerelateerd aan de familie als eenheid en het familie-inkomen in plaats van individuele rechten (Laparra & Aguilar, 1997). Siaroff (1994), Ferrera (1996) en Bonoli (1997) stellen dat de Zuid-Europese landen onder het mediterrane type vallen, waarbij Italië, Spanje, Griekenland en Portugal als ideaaltypisch worden gezien.

Tot slot ontbreken de Oost-Europese landen in de typologie van Esping-Andersen (1990; 1999), omdat deze landen wel worden bestudeerd in deze studie zal de aanvulling van Deacon (1993) worden gebruikt. Deacon (1993) behandelt in zijn werk de ontwikkeling van het sociale beleid in Oost-Europa sinds de val van het communisme, de reformatie en bijbehorende revoluties in het jaar 1989. In zijn analyse komt Deacon (1993) tot de conclusie dat het oude Oost-Europese overheidssysteem, voor de val van het communisme, sterk gedecommodificeerd was en een redistributief stelsel had. Desondanks waren voordelen afhankelijk van een arbeidsverleden en bezaten de Nomenklatura, een elitegroepering in het staatsbestel, bevoorrechte posities. Na de val van het communisme is er een nieuw overheidssysteem gecreëerd, mede onder indirecte en directe politieke invloed van transnationale instituties, zoals de Wereldbank en de Europese Unie. Deacon (1993) vergelijkt algemene karakteristieken en trends in het beleid van Oost-Europese landen met de ontwikkelde kapitalistische samenlevingen, waarbij hij concludeert dat er een type is ontstaan als toevoeging aan de welvaartsstaten: het post-communistisch conservatiefcorporatisme (Deacon, 1993):

- Post-communistisch conservatief-corporatistisch type:
Deacon (1993) beschrijft enkele belangrijke kenmerken in de historie van landen die behoren tot het post-communistisch conservatief-corporatistische type, zo vond er na de val van het communisme een snelle terugtrekking plaats van diensten en subsidies zonder rekening te houden met degenen die dit niet kunnen betalen. Deacon (1993) neemt een opkomst van privatisering waar in de zorg waardoor de rechten van vrouwen op het gebied van kinderopvang en abortus afbreken. Dit laatste vindt voornamelijk plaats in Polen, door toenemende invloed van de katholieke kerk. De voorziening in gezondheidsfaciliteiten door werkgevers is bij dit type afgeschaft en verschoven naar de lokale gemeenschap en private faciliteiten. De bevoorrechte posities en toegang tot speciale klinieken en diensten van de Nomenklatura zijn tevens ondervangen. Er heerst een verschuiving in de aard van sociaaleconomische ongelijkheid door een verschuiving van toegang op basis van politieke voorrechten naar de toegang gebaseerd op marktrelaties (Deacon, 1993). Daarnaast heerst er een sterke mate van absolutisme door een autoritair erfgoed qua overheidssysteem (Deacon, 1993). Tot deze landen behoren onder andere Bulgarije, Polen, Roemenië, Estland, Letland en Litouwen (Deacon, 1993). Het post-communistisch conservatiefcommunistische type zal in het vervolg van deze thesis vereenvoudigd worden benoemd als post-communistische type.

Vanuit de theoretische achtergrond van de welvaartsstaattypologie van Esping-Andersen (1990;1999) en de aanvullingen hierop kunnen twee overzichten worden gevormd. Het eerst overzicht is te vinden in tabel 2. In dit overzicht worden de kenmerken in kaart gebracht per type welvaartsstaat. Daarnaast is er een overzicht te maken van welke landen behoren onder de type welvaartsstaten. Dit overzicht is te vinden in tabel 3.

Tabel 2. Overzicht kenmerken type welvaartsstaten

Type welvaartsstaat	Decommodificatie	Stratificatie	Defamiliarisatie	Genderongelijkheid
Sociaaldemocratisch	Hoog	Laag	Hoog	Laag
Liberalistisch	Laag	Hoog	Hoog	Gematigd
Conservatief-corporatistisch	Gematigd	Gematigd	Laag	Hoog
Mediterraan	Gematigd	Gematigd	Zeer laag	Zeer hoog
Post-communistisch	Laag	Hoog	Laag	Zeer hoog
Nederland als Hybride type	Hoog	Laag	Hoog	Laag

Bron: Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfriend, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993.

Tabel 3. Overzicht landen naar type welvaartsstaat

Sociaal-democratisch	Conservatief-corporatistisch	Liberalistisch	Mediterraan	Post-communistisch	Hybride
Denemarken	België	Ierland	Griekenland	Bulgarije	Nederland
Finland	Frankrijk	Engeland	Spanje	Polen	
Zweden	Duitsland		Italië	Roemenië	
			Portugal	Estland	
				Litouwen	
				Letland	

Bron: Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfriend, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993.

3. Onderzoekopzet en methoden

Aannamen, concrete hypothesen en het overkoepelend model

3.1 Eurobarometer 73.2 Domestic Violence Against Women

In deze studie zal data van de Eurobarometer 73.2 Domestic Violence Against Women worden gebruikt (Europese Commissie, 2010). De enquête is uitgevoerd van februari tot en met maart 2010, door TNS Opinion & Social, in opdracht van de Europese Commissie. De onderzoekspopulatie betreft de Europese bevolking en de onderzoekseenheid betreft een gerandomiseerde getrapte streekproef van 27.304 inwoners uit Europese lidstaten van 15 jaar en ouder, waarvan 45,9% mannen en 54,1% vrouwen. Hierdoor wordt niet de volledige onderzoekspopulatie onderzocht en is er sprake van een steekproeffout. Om deze steekproeffout enigszins te ondervangen is er voor een onderzoeksdesign gekozen met gerandomiseerde steekproefpunten binnen meerdere fasen. In elk land zijn grootstedelijke, stedelijke en landelijke regio's geselecteerd met behulp van een proportionele kans ten opzichte van bevolkingsomvang en bevolkingsdichtheid. Vervolgens zijn adressen en bijbehorende leden van huishoudens gerandomiseerd geselecteerd. De enquêtes zijn face tot face afgenomen, bij de respondent thuis in de moedertaal, door middel van de Computer Assisted Personal Interview (CAPI) methode (Europese Commissie, 2010). In ieder land werd dezelfde methode toegepast, dit verhoogt de betrouwbaarheid van de data. Het beoogde aantal respondenten per land was duizend, de beschikbare data laat voor ieder land duizend of meer respondenten zien. Echter wordt hiermee enkel de netto steekproefgrootte duidelijk, responsratio's worden niet gegeven in de beschikbare informatie. Dit kan de mate van betrouwbaarheid van de data bedreigen. Codeboeken en vragenlijsten zijn beschikbaar, waardoor er zicht kan worden verkregen op de operationalisering van variabelen en de validiteit. In deze studie zijn 19 Europese landen uit de bestaande dataset geselecteerd met een totaal aantal van 19.878 respondenten, waarvan 46,2% man en 53,8% vrouw.

3.2 Operationalisering afhankelijke variabele

Bij de definities en afbakening in hoofdstuk 1 is reeds een definitie voor het begrip attitude ten aanzien van huiselijk geweld vastgesteld die gedeeltelijk gebaseerd was op de studie van Funk et al. (1999). Deze luidde: Afkeuring van huiselijk geweld en aanduiding van ernst aangaande verschillende vormen van huiselijk geweld; psychisch geweld, fysiek geweld, seksueel geweld, dreiging met geweld en vrijheidsbeperking. Het begrip attitude ten aanzien van huiselijk geweld wordt geoperationaliseerd door zes variabelen, afgeleid van zes bestaande enquêtevragen vanuit de data van de Eurobarometer 73.2 Domestic Violence Against Women (Europese Unie, 2010). De betreffende enquêtevragen en antwoordmogelijkheden worden hieronder weergegeven:

- Afkeuring van huiselijk geweld
  - Is huiselijk geweld gericht tegen vrouwen volgens u..?
    1. Onder alle omstandigheden aanvaardbaar
    2. Onder bepaalde omstandigheden aanvaardbaar
    3. Onder alle omstandigheden onaanvaardbaar, maar niet altijd strafbaar voor de wet
    4. Onder alle omstandigheden onaanvaardbaar en altijd strafbaar voor de wet
    5. Weet niet

➤ Ernst psychisch geweld

- Beschouwt u geestelijk geweld als vorm van huiselijk geweld gericht tegen vrouwen als zeer ernstig, tamelijk ernstig, niet zo ernstig, helemaal niet ernstig?

1. Zeer ernstig
2. Tamelijk ernstig
3. Niet zo ernstig
4. Helemaal niet ernstig
5. Weet niet

➤ Ernst fysiek geweld

- Beschouwt u lichamelijk geweld als vorm van huiselijk geweld gericht tegen vrouwen als zeer ernstig, tamelijk ernstig, niet zo ernstig, helemaal niet ernstig?

1. Zeer ernstig
2. Tamelijk ernstig
3. Niet zo ernstig
4. Helemaal niet ernstig
5. Weet niet

➤ Ernst sekueel geweld

- Beschouwt u seksueel geweld als vorm van huiselijk geweld gericht tegen vrouwen als zeer ernstig, tamelijk ernstig, niet zo ernstig, helemaal niet ernstig?

1. Zeer ernstig
2. Tamelijk ernstig
3. Niet zo ernstig
4. Helemaal niet ernstig
5. Weet niet

➤ Ernst dreigen met geweld

- Beschouwt u dreigen met geweld als vorm van huiselijk geweld gericht tegen vrouwen als zeer ernstig, tamelijk ernstig, niet zo ernstig, helemaal niet ernstig?

1. Zeer ernstig
2. Tamelijk ernstig
3. Niet zo ernstig
4. Helemaal niet ernstig
5. Weet niet

➤ Ernst vrijheidsbeperking

- Beschouwt u vrijheidsbeperking als vorm van huiselijk geweld gericht tegen vrouwen als zeer ernstig, tamelijk ernstig, niet zo ernstig, helemaal niet ernstig?

1. Zeer ernstig
2. Tamelijk ernstig
3. Niet zo ernstig
4. Helemaal niet ernstig
5. Weet niet

Bovenstaande enquêtevragen bevatten ordinale antwoordcategorieën die leiden tot een score van 1 tot en met 5. De ordinale antwoordmogelijkheid 5 “weet niet”, wat leidt tot een score 5, zal niet opgenomen worden in de analyse en wordt gekenmerkt als missing value. De reden hiertoe zal nader worden toegelicht bij de uiteenzetting van de analyse in paragraaf 4.1. Een belangrijk methodologisch kritiekpunt bij de enquêtevragen omtrent ernst is de insinuatie dat specifieke vormen van geweld onder huiselijk geweld vallen. Wanneer men een vorm bijvoorbeeld als helemaal niet ernstig zou beschouwen, bestaat de kans dat men het niet als huiselijk geweld zal definiëren. Hiermee brengt de enquêtevraag een gevaar tot sociaalwenselijkheid met zich mee. Vragen over huiselijk geweld brengen in het algemeen het gevaar van sociaalwenselijke antwoorden met zich mee, wat een bedreiging vormt voor de validiteit van de data (Hoyle & Zedner, 2007; Maguire, 2007). Aan de andere kant kan men betogen dat juist door de gevoeligheid van het onderwerp eventuele uiteenlopende antwoorden tussen landen daarmee sterker laten zien dat er verschillen zijn waar te nemen in de attitude ten aanzien van huiselijk geweld.

3.3 Operationalisering onafhankelijke variabelen

Zoals reeds in hoofdstuk 2 aangegeven is de Esping-Andersen typologie (1990;1999) holistisch en maakt het een indeling op basis van assumpties en aannamen van meerdere kenmerken tezamen. In deze paragraaf worden deze kenmerken apart beoordeeld op correctheid. Zo worden tabellen weergegeven op basis van indexen op landenniveau, waarmee de kenmerken van de welvaartsstaattypologie apart met de indexscores per land worden vergeleken. Naar aanleiding van deze vergelijking worden aan het eind van dit hoofdstuk concrete hypothesen op welvaartsstatenniveau geformuleerd.

Operationalisering onafhankelijke variabele 1: sociaaleconomische gelijkheid

Vanuit de Resource theory (1960) kan men betogen dat naarmate er meer sociaaleconomische ongelijkheid is binnen een samenleving er meer huiselijk geweld zal voorkomen (Bloode & Wolfe, 1960). Daarnaast kan men vanuit de welvaartsstaattypologie van Esping-Andersen (1990;1999) en latere aanvullingen stellen dat sociaaleconomische ongelijkheid in de post-communistisch en liberale welvaartsstaten hoog zal zijn, in de mediterrane en conservatief-corporatistische landen gematigd en in de sociaal democratische staten laag (Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfried, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993). Om deze abstracte hypothese verder uit te werken en naast statenspecifiek tevens landenspecifiek te kunnen maken, zal er aanvullend op de welvaartsstaattypologie de Inequality-adjusted Human Development Index (IHDI) worden gebruikt (United Nations, 2010). De IHDI is een index waarmee landen vergeleken kunnen worden op sociaaleconomische ongelijkheid qua distributie van gezondheidszorg, educatie en inkomen (United Nations, 2010; Foster, Lopez-Calva & Szekely, 2005). Deze drie dimensies worden door vier indicatoren gemeten: de levensverwachting, gemiddelde scholingsjaren, verwachte scholingsjaren en het bruto nationaal product per hoofd van een huishouden (United Nations, 2010). De wijze waarop de verschillende dimensies worden gemeten is gebaseerd op het Atkinson (1970) meetinstrument van ongelijkheid, waarna een geometrisch gemiddelde van dimensies wordt berekend. Een methodologisch kritiekpunt op de IHDI is dat het gebruikte meetinstrument niet gevoelig is voor eventuele overlapping van ervaren ongelijkheid tussen de drie dimensies. Verdere technische specificaties wat betreft formules zijn te vinden in Technical Note 2 van het Human Development Report 2010 (United Nations, 2010) en in de publicatie van Alkire en Foster (2010). De originele indexcijfers van de IHDI variëren voor de 19 te bestuderen landen van 0.659 tot 0.824, waarbij de laagste waarde 0.659, de hoogste mate van sociaaleconomische ongelijkheid indiceert. Om het redeneren in dit onderzoek te vergemakkelijken is besloten de IHDI indexcijfers te transformeren, waarbij de hoogste waarde op de hoogste mate van sociaaleconomische ongelijkheid duidt en vice versa. De indexcijfers zijn getransformeerd door het cijfer één te delen door de indexwaarde. De relatieve afstand tussen de scores zijn door deze berekening behouden. De getransformeerde indexscores variëren van 1.214 tot 1.517, waarbij de laagste waarde 1.214, de laagste mate van sociaaleconomische ongelijkheid indiceert.

Op basis van de getransformeerde IHDI scores en op basis van de welvaartsstaattypologie (1990;1999) kan een indeling worden gemaakt van de mate van sociaaleconomische ongelijkheid in de 19 te bestuderen landen. Deze indeling is te zien in tabel 4.

Tabel 4. Sociaaleconomische ongelijkheid in 19 Europese landen

Land	Type welvaartsstaat	Verwachte mate van stratificatie	IHDI score
Bulgarije	Post-communistisch	Hoog	1.517
Roemenië	Post-communistisch	Hoog	1.481
Letland	Post-communistisch	Hoog	1.462
Litouwen	Post-communistisch	Hoog	1.443
Portugal	Mediterraan	Gematigd	1.429
Polen	Post-communistisch	Hoog	1.410
Estland	Post-communistisch	Hoog	1.364
Italië	Mediterraan	Gematigd	1.330
Engeland	Liberalistisch	Hoog	1.305
Griekenland	Mediterraan	Gematigd	1.302
Spanje	Mediterraan	Gematigd	1.284
Frankrijk	Conservatief-corporatistisch	Gematigd	1.263
België	Conservatief-corporatistisch	Gematigd	1.259
Finland	Sociaaldemocratisch	Laag	1.241
Denemarken	Sociaaldemocratisch	Laag	1.235
Ierland	Liberalistisch	Hoog	1.230
Duitsland	Conservatief-corporatistisch	Gematigd	1.229
Nederland	Hybride	Gemengd	1.222
Zweden	Sociaaldemocratisch	Laag	1.214

Bron: Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfried, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993; United Nations, 2010.

Wanneer men vanuit tabel 4 de verwachtingen van de welvaartstypologie vergelijkt met de IHDI score valt het op dat er bij beide indicatoren het grootste verschil is te zien tussen sociaaldemocratische landen en post-communistische landen. Zo staat Zweden onderaan, met de minste sociaaleconomische ongelijkheid en Bulgarije bovenaan, met de meeste sociaaleconomische ongelijkheid. Tussen de conservatief-corporatistische, liberalistische en mediterrane landen is een minder groot verschil waarneembaar. Desondanks is er een verschil te zien tussen de mediterrane landen die een hogere sociaaleconomische ongelijkheid hebben dan conservatief-corporatistische landen. De liberalistische landen scoren te uiteenlopend, waardoor er op basis van de mate van sociaaleconomische ongelijkheid voor dit type geen eenduidige aanname is te maken. Zoals verwacht uit de Esping-Andersen typologie (1990;1999), is Nederland als hybride type op basis van de IHDI scores onder het sociaaldemocratische type te scharen.

Aanname onafhankelijke variabele 2: gewelddadigheid

Vanuit de Subculture of Violence thesis (1967;1982) kan men betogen dat naarmate er meer vormen van geweld voorkomen in een samenleving de tolerantie ten aanzien van huiselijk geweld hoger zal zijn (Wolfgang & Ferracuti, 1967,1982). Om de mate van gewelddadigheid vast te stellen voor de 19 te analyseren landen zal gebruik worden gemaakt van de Global Peace Index (GPI) (Institute for Economics and Peace, 2011).

Met de GPI wordt de mate van gewelddadigheid van landen gemeten door 23 indicatoren, waaronder het aantal interne en externe gevoerde oorlogen, niveau van gewelddadige criminaliteit, politieke stabiliteit en mate van wantrouwen ten aanzien van medeburgers (Institute for Economics and Peace, 2011). De indexcijfers van de GPI variëren voor de 19 te bestuderen landen van 1.289 tot 1.947, waarbij 1.289 de laagste gewelddadigheid indiceert en 1.947 het hoogste. Op basis van de GPI scores kan een indeling worden gemaakt dat de mate van gewelddadigheid weergeeft in de te bestuderen landen. Deze indeling is te zien in tabel 5.

Tabel 5. Gewelddadigheid in 19 Europese landen

Land	Type welvaartsstaat	GPI score
Griekenland	Mediterraan	1.947
Bulgarije	Post-communistisch	1.845
Estland	Post-communistisch	1.798
Letland	Post-communistisch	1.793
Italië	Mediterraan	1.775
Litouwen	Post-communistisch	1.760
Roemenië	Post-communistisch	1.742
Frankrijk	Conservatief-corporatistisch	1.697
Spanje	Mediterraan	1.641
Engeland	Liberalistisch	1.638
Nederland	Hybride	1.628
Polen	Post-communistisch	1.545
Portugal	Mediterraan	1.453
Duitsland	Conservatief-corporatistisch	1.416
België	Conservatief-corporatistisch	1.413
Zweden	Sociaaldemocratisch	1.401
Ierland	Liberalistisch	1.370
Finland	Sociaaldemocratisch	1.352
Denemarken	Sociaaldemocratisch	1.289

Bron: Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfried, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993; Institute for Economics and Peace, 2011.

Vanuit de theorie behorend bij de welvaartsstaattypologie van Esping-Andersen (1990;1999) worden geen uitspraken gedaan over de mate van gewelddadigheid in de verschillende type welvaartsstaten. Ondanks het gebrek wat betreft dit kenmerk is er een verschil waarneembaar in tabel 5. Zo blijken post-communistische landen allen hoger te scoren in mate van gewelddadigheid in vergelijking tot de sociaaldemocratische landen. De drie andere type welvaartsstaten, conservatief-corporatistisch, mediterrane en liberalistisch, zijn minder contrasterend. De mediterrane landen scoren tezamen gemiddeld wel hoger op gewelddadigheid in vergelijking met de conservatief-corporatistische landen. Nederland is met haar score van 1.628 op deze variabele te scharen onder het conservatief-corporatistische type. Tot slot scoren de twee liberalistische landen te uitlopend, waardoor er op basis van de mate van gewelddadigheid voor dit type geen eenduidige aanname is te maken.

Aanname onafhankelijke variabele 3: individualisme

Vanuit de Social Control theory kan men betogen dat naarmate een maatschappij meer individualistisch is men een positievere attitude zal hebben ten aanzien van huiselijk geweld.

Vanuit de welvaartsstaattypologie van Esping-Andersen en de aanvullingen hierop van andere wetenschappers kan men stellen dat het individualisme in de sociaaldemocratische, hybride en liberalistische landen hoog is, in de conservatief-corporatistische en post-communistische landen laag en in de mediterrane landen zeer laag (Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfriend, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993). Om de mate van individualisme te operationaliseren voor de 19 te bestuderen landen zal gebruik worden gemaakt van de Individualism index (IDV) van Hofstede (Hofstede & Hofstede, 2005). Hofstede (2005) heeft de IDV indexwaarden ontwikkeld op basis van onderzoek naar 53 landen. Inwoners zijn geënquêteerd over algemene normen, politieke kenmerken en sociale structuren, zoals het gezin, de school- en werksituatie. Deze thema's geven inzicht in verschillende culturele dimensies, waaronder de mate van individualisme en collectivisme. Hofstede (2005) definieert een individualistische maatschappij als een maatschappij waar iedereen wordt verwacht voor zichzelf te zorgen en waar men zwakke banden heeft met de omgeving. Collectivisme vormt de tegenstelling ten opzichte van individualisme. In collectivistische maatschappijen zijn burgers vanaf de geboorte sterker geïntegreerd in hechte groeperingen en is er meer sprake van sociale cohesie. Deze groeperingen bieden sociale steun in ruil voor onvoorwaardelijke loyaliteit (Hofstede & Hofstede, 2005). De IDV index biedt informatie over 17 van de 19 te bestuderen landen in deze thesis. De landen Litouwen en Letland ontbreken. Op basis van de IDV indexscores kan een indeling worden gemaakt dat de mate van individualisme weergeeft in de te bestuderen landen, de indeling is te vinden in tabel 6.

Tabel 6. Individualisme in 19 Europese landen

Land	Type welvaartsstaat	Verwachte mate van individualisme	IDV Score
Engeland	Liberalistisch	Hoog	89
Nederland	Hybride	Hoog	80
Italië	Mediterraan	Zeer laag	76
België	Conservatief-corporatistisch	Laag	75
Denemarken	Sociaaldemocratisch	Hoog	74
Zweden	Sociaaldemocratisch	Hoog	71
Frankrijk	Conservatief-corporatistisch	Laag	71
Ierland	Liberalistisch	Hoog	70
Duitsland	Conservatief-corporatistisch	Laag	67
Finland	Sociaaldemocratisch	Hoog	63
Polen	Post-communistisch	Laag	60
Estland	Post-communistisch	Laag	60
Spanje	Mediterraan	Zeer laag	51
Griekenland	Mediterraan	Zeer laag	35
Bulgarije	Post-communistisch	Laag	30
Roemenië	Post-communistisch	Laag	30
Portugal	Mediterraan	Zeer laag	27
Litouwen	Post-communistisch	Laag	.
Letland	Post-communistisch	Laag	.

Bron: Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfriend, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993; Hofstede & Hofstede, 2005.

Wanneer men in tabel 6 de IDV scores van de landen vergelijkt kan men het grootste verschil waarnemen tussen landen behorend bij het postcommunisme en Nederland als hybride type. Dit grootste verschil komt overeen met de verwachting vanuit de welvaartstypologie, die stelt dat Nederland als hybride type een hoge mate van individualisme bezit en de post-communistische een lage mate. De drie andere typen zijn minder contrasterend, waarbij voornamelijk Italië afwijkend scoort van de andere mediterrane type landen. Desondanks scoren de sociaaldemocratische landen tezamen hoger op de mate van individualisme dan het mediterrane type. Dit is in lijn der verwachting met de kenmerken vanuit de Esping-Andersen typologie (1990;1999). De liberalistische landen Engeland en Ierland scoren te verschillend, waardoor hier geen eenduidige aanname over kan worden gemaakt.

Aanname onafhankelijke variabele 4: genderongelijkheid

Vanuit het Patriarchal perspective kan men betogen dat naarmate er meer genderongelijkheid is binnen een samenleving men meer vormen van huiselijk geweld zal accepteren. Vanuit de welvaartsstaattypologie van Esping-Andersen (1990;1999) en latere aanvullingen hierop kan men stellen dat de genderongelijkheid laag is in de sociaaldemocratische landen, gematigd in de liberalistische landen, hoog in de conservatief-corporatistische landen en zeer hoog in de mediterrane en post-communistische landen (Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfried, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993). Om deze onafhankelijke variabele landenspecifiek te kunnen concretiseren zal er naast de Esping-Andersen typologie gebruik worden gemaakt van de Gender Inequality Index (GII) van de United Nations (2010). De GII werkt met een vergelijkbare basis als de IHDI, doordat men tevens drie dimensies toepast: gezondheid, emancipatie en arbeidsmarkt (United Nations, 2010). Gezondheid wordt gemeten door de indicatoren moedersterfte en leeftijd tijdens baring. Emancipatie wordt gemeten door de seksespecifieke verdelingen van nationale parlementaire zetels en het educatieniveau. De dimensie arbeidsmarkt geïndiceerd door de relatieve arbeidsparticipatie van vrouwen ten opzichte van mannen. Er zijn vele kritiekpunten op te sommen wat betreft de vrij geringe omvang in het meten van het construct genderongelijkheid wegens datagebrek en het feit dat er geen mannelijke indicatoren zijn voor moedersterfte en leeftijd tijdens baring. Ondanks de erkenning voor deze methodologische bezwaren geeft de United Nations in haar publicatie aan dat GII een voortuitgang is in vergelijking met eerdere meetvormen en andere meetinstrumenten van genderongelijkheid. Daarnaast stelt de United Nations dat deze index gebruikt kan worden in de vergelijking van relatieve genderongelijkheid op landenniveau. Verdere technische specificaties, waaronder formules, zijn te vinden in Technical Note 3 van het Human Development Report 2010 (United Nations, 2010). De GII scores kunnen een minimum hebben van nul en een maximum van één, als gemiddelde van de drie dimensies, waarbij nul refereert aan gehele gendergelijkheid en één aan gehele genderongelijkheid. Op basis van de welvaartsstaattypologie van Esping-Andersen (1990;1999) en de GII indexscores kan een indeling worden gemaakt van de genderongelijkheid in de te bestuderen landen. Deze indeling is te zien in tabel 7.

Wanneer men in tabel 7 de GII scores van landen vergelijkt kan men een verschil waarnemen tussen landen behorend bij het postcommunisme en de landen behorend tot het sociaaldemocratische type. Dit verschil komt overeen met de verwachting vanuit de welvaartstypologie, die stelt dat het sociaaldemocratische type een lage mate van genderongelijkheid bezit en de post-communistische een zeer hoge mate. De conservatief-corporatistische landen volgen na de sociaaldemocratische landen. Deze score komt niet overeen met de verwachting vanuit de Esping-Andersen typologie (1990;1999), waarin wordt gesteld dat de liberalistische staat gematigd scoort en het conservatiefcorporatisme hoog. Deze waarneming ontnemt de mogelijkheid tot een eenduidige aanname voor het liberalistische en conservatief-corporatistische type. Tot slot scoren de mediterrane landen tezamen hoger op de mate van genderongelijkheid dan het hybride type. Dit ligt in lijn met de kenmerken vanuit de welvaartsstaattypologie, die stelt dat het hybride type een lage mate van genderongelijkheid heeft en het mediterrane type een zeer hoge mate van genderongelijkheid.

Tabel 7. Genderongelijkheid in 19 Europese landen

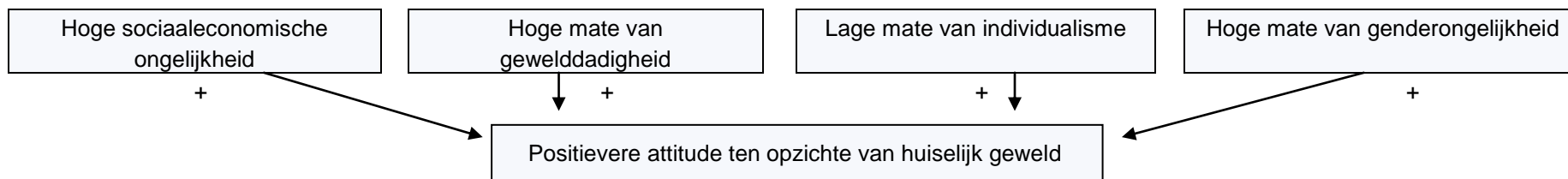
Land	Type welvaartsstaat	Verwachte mate van genderongelijkheid	GII Score
Roemenië	Post-communistisch	Zeer hoog	0.478
Estland	Post-communistisch	Zeer hoog	0.409
Bulgarije	Post-communistisch	Zeer hoog	0.399
Litouwen	Post-communistisch	Zeer hoog	0.359
Engeland	Liberalistisch	Gematigd	0.355
Ierland	Liberalistisch	Gematigd	0.344
Polen	Post-communistisch	Zeer hoog	0.325
Griekenland	Mediterraan	Zeer hoog	0.317
Letland	Post-communistisch	Zeer hoog	0.316
Portugal	Mediterraan	Zeer hoog	0.310
Spanje	Mediterraan	Zeer hoog	0.280
Frankrijk	Conservatief-corporatistisch	Hoog	0.260
Italië	Mediterraan	Zeer hoog	0.251
Finland	Sociaaldemocratisch	Laag	0.248
Duitsland	Conservatief-corporatistisch	Hoog	0.240
België	Conservatief-corporatistisch	Hoog	0.236
Zweden	Sociaaldemocratisch	Laag	0.212
Denemarken	Sociaaldemocratisch	Laag	0.209
Nederland	Hybride	Gemengd	0.174

Bron: Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfried, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993; United Nations, 2010.

3.4 Concrete hypothesen

Om de concrete en toetsbare hypothesen systematisch uit te werken, zal er gebruik worden gemaakt van een verklaringsschema bestaande uit een explanans en explanandum (Arts et al., 2003). Het explanans bestaat uit een wetmatigheid en conditie. De wetmatigheid betreft algemene uitspraken en bestandsdelen van een theorie. De conditie is een specifieke omstandigheid waaronder het verschijnsel wat men wil verklaren zich voordoet, ook wel de bijkomende veronderstelling genoemd. Het explanandum wat voortvloeit uit de explanans betreft een stelling in de vorm van een verschijnsel wat empirisch kan worden waargenomen. Het verklaringsschema met het explanans en explanandum vormt een deductief systeem om tot theorievorming te komen, waarna dit getoetst kan worden aan de sociale werkelijkheid (Arts et al., 2003). Het verklaringsschema is toegepast op de vier behandelde sociologische theorieën in combinatie met de aannamen afkomstig uit paragraaf 3.2. Deze verklaringsschema's zijn opgenomen in schematische weergaven. Deze schema's zijn terug te vinden in de appendix, op pagina 62 tot en met 63. Dit hoofdstuk zal worden afgesloten met een overkoepelend model aan de hand van voorgaande informatie. In figuur 1, op pagina 29, staat dit overkoepelende model afgebeeld. De hypothesen op welvaartsstatenniveau komen voort uit de aannamen op basis van de vergelijkingen tussen de kenmerken vanuit welvaartsstaattypologie en de diverse indexscores. Daarnaast zijn er rangschikkingen op landenniveau weergegeven, deze zijn direct gebaseerd op de IHDI, GPI, IDV en de GII scores (United Nations, 2010; Institute for Economics and Peace, 2011; Hofstede & Hofstede, 2005). Zoals men in het overkoepelende model kan zien komen de hypothesen H1a, H2a en H4a overeen, zo ook hypothesen H1b en H2b. Naast deze hypothesen is het dan ook een toevoeging wanneer men probeert om tevens op landenniveau verschillen te verklaren door middel van de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, geweldadigheid, individualisme en genderongelijkheid.

Figuur 1. Overkoepelend theoretisch model en rangschikking op basis van aannamen en hypothesen

Hypothesen op welvaartsstatenniveau

(H1a) Post-communistische type welvaartsstaat heeft een positievare attitude dan het sociaaldemocratische type.	(H2a) Post-communistische type welvaartsstaat heeft een positievare attitude dan het sociaaldemocratische type.	(H3a) Hybride type welvaartsstaat heeft een positievare attitude dan het post-communistische type.	(H4a) Post-communistische type welvaartsstaat heeft een positievare attitude dan het sociaaldemocratische type.
(H1b) Mediterrane type welvaartsstaat heeft een positievare attitude dan het conservatief-corporatistische type.	(H2b) Mediterrane type welvaartsstaat heeft een positievare attitude dan het conservatief-corporatistische type.	(H3b) Sociaaldemocratische type welvaartsstaat heeft een positievare attitude dan het mediterrane type.	(H4b) Mediterrane type welvaartsstaat heeft een positievare attitude dan het hybride type.

Verwachte rangschikking op landenniveau

1. Bulgarije 2. Roemenië 3. Letland 4. Litouwen 5. Portugal 6. Polen 7. Estland 8. Italië 9. Engeland	10. Griekenland 11. Spanje 12. Frankrijk 13. België 14. Finland 15. Denemarken 16. Ierland 17. Duitsland 18. Nederland 19. Zweden	1. Griekenland 2. Letland 3. Bulgarije 4. Estland 5. Roemenië 6. Litouwen 7. Italië 8. Frankrijk 9. Engeland	10. Polen 11. Nederland 12. Spanje 13. België 14. Duitsland 15. Portugal 16. Zweden 17. Finland 18. Denemarken 19. Ierland	1. Engeland 2. Nederland 3. Italië 4. België 5. Denemarken 6. Zweden 7. Frankrijk 8. Ierland 9. Duitsland	10. Finland 11. Polen 12. Estland 13. Spanje 14. Griekenland 15. Bulgarije 16. Roemenie 17. Portugal (Litouwen) (Letland)	1. Roemenië 2. Estland 3. Bulgarije 4. Litouwen 5. Engeland 6. Ierland 7. Polen 8. Griekenland 9. Letland	10. Portugal 11. Spanje 12. Frankrijk 13. Italië 14. Finland 15. Duitsland 16. België 17. Zweden 18. Denemarken 19. Nederland
---	--	--	---	---	--	---	--

Bron: Esping-Andersen, 1990,1999; Leibfried, 1992; Ferrera, 1996; Bonoli, 1997; Trifiletti, 1999; Guerro & Naldini, 1997; Laparra & Aguilar, 1997; Deacon, 1993; United Nations, 2010; Institute for Economics and Peace, 2011; Hofstede & Hofstede, 2005.

4. Analyse en resultaten

Statistische toetsing van hypothesen

4.1 Analyse

De hypothesen uit het overkoepelende model worden in dit hoofdstuk door middel van statistische analyses getoetst. Voorafgaand aan de toetsing zijn enkele variabelen uit het originele databestand opnieuw gecodeerd. Ten eerste is de antwoordmogelijkheid 5 “weet niet” gekenmerkt als missing value, waardoor deze niet opgenomen wordt in de statistische analyse. De reden hiertoe is dat wanneer men dit wel opneemt in de statistische analyse het tot een hoge score leidt, terwijl het antwoord geen waardering betreft. Hierdoor zouden landelijke gemiddelden kunnen worden verstoord en worden bedreigd qua validiteit. Ten tweede is de variabele afkeuring van huiselijk geweld opnieuw gecodeerd. In het originele databestand betekent een score van vier dat men huiselijk geweld het minst afkeurt en daarmee een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld heeft. Bij de variabelen omtrent ernst van diverse vormen van geweld is dit andersom en betekent een score van vier de dat men deze vormen zeer ernstig vindt. Om op alle variabelen een lage score een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld te laten betekenen, is daarom de variabele afkeuring opnieuw gecodeerd. Na deze codering betekent een score van één op de schaal van de variabele afkeuring dat men huiselijk geweld het minst afkeurt en daarmee een positieve attitude heeft ten aanzien van huiselijk geweld.

Om de hypothesen te kunnen toetsen wordt er om te beginnen een analyse uitgevoerd op het verschil in gemiddelden. Hiervoor wordt de one-way ANOVA toets toegepast. De one-way ANOVA is een analyse van de variantie en vergelijkt de gemiddelden van twee of meer groepen. In het geval van de landen 19 groepen, in het geval van de welvaartsstaten zijn er zes typen en daardoor zes groepen. Deze zes groepen worden door middel van de one-way ANOVA onderzocht op een significant verschil in attitude ten aanzien van huiselijk geweld. Voor de attitude ten aanzien van huiselijk geweld worden de volgende afhankelijke variabelen gebruikt: afkeuring van huiselijk geweld, ernst van psychisch geweld, ernst van fysiek geweld, ernst van seksueel geweld, ernst van dreiging van geweld en ernst van vrijheidsbeperking. Wanneer de one-way ANOVA test is uitgevoerd wordt het duidelijk of er tussen landen en welvaartsstaten een significant verschil waarneembaar is. Ter voorbereiding van de statistische toets worden de beschreven hypothesen omtrent landen en welvaartsstaten vertaald naar een nulhypothese (H_0) en alternatieve hypothese (H_1):

$$H_0: \mu_{\text{Nederland}} = \mu_{\text{Zweden}} = \mu_{\text{Bulgarije}} = \mu_{\text{Spanje}} = \mu_{\text{Frankrijk}} \dots^7$$

$$H_1: \mu_{\text{Nederland}} \neq \mu_{\text{Zweden}} \neq \mu_{\text{Bulgarije}} \neq \mu_{\text{Spanje}} \neq \mu_{\text{Frankrijk}} \dots^8$$

$$H_0: \mu_{\text{Hybride}} = \mu_{\text{Sociaaldemocratisch}} = \mu_{\text{Conservatief-corporatistisch}} = \mu_{\text{Liberalistisch}} = \mu_{\text{Mediterraan}} = \mu_{\text{Post-communistisch}}$$

$$H_1: \mu_{\text{Hybride}} \neq \mu_{\text{Sociaaldemocratisch}} \neq \mu_{\text{Conservatief-corporatistisch}} \neq \mu_{\text{Liberalistisch}} \neq \mu_{\text{Mediterraan}} \neq \mu_{\text{Post-communistisch}}$$

- Waarbij μ refereert aan: a. de gemiddelde afkeuring van huiselijk geweld; b. de ernst van psychisch geweld; c. de ernst van fysiek geweld; d. de ernst van seksueel geweld; e. de ernst van dreiging van geweld; f. de ernst van vrijheidsbeperking.

Wanneer de vergelijking tussen welvaartsstaten significant blijkt te zijn, zal er verder worden gewerkt met deze indeling om hiermee landen groepsgewijs te kunnen vergelijken.

⁷ Dit betreft slechts een willekeurige verkorte weergave, hier behoren alle 19 landen te worden ingevuld.

⁸ Dit betreft slechts een willekeurige verkorte weergave, hier behoren alle 19 landen te worden ingevuld.

Na de one-way ANOVA toets is nog niet duidelijk wat de rangschikking is en of deze groepen onderling tevens significant verschillen. Om dit te kunnen toetsen wordt een post hoc test uitgevoerd. De groepen landen behorend onder de verschillende typen welvaartsstaten zijn niet allemaal even groot, zo vallen er onder het liberale type twee landen (Ierland en Engeland) en onder het post-communistische type zes landen. Om deze ongelijkheid qua grootte van de groepen te ondervangen zal de Tukey's HSD (Honest Significant Difference) test worden gebruikt. Deze post hoc test calculeert voor ongelijke groepen een kritische waarde, waarna tussen alle mogelijke paren de gemiddelden worden geëvalueerd. Wanneer het verschil tussen de paren groter is dan de gecalculerde kritische waarde, is de vergelijking significant. Op basis van de rangschikking van welvaartsstaten worden de vooraf gestelde hypothesen op welvaartsstatenniveau getoetst, waarna alle hypothesen op welvaartsstatenniveau worden geëvalueerd in paragraaf 4.3. Voordat de one-way ANOVA toetsen kunnen worden uitgevoerd, zijn de datagegevens gecontroleerd op het voldoen aan de assumpties behorend bij deze statistische toets: de normale verdeling van residuen en de homogeniteit van varianties. De normale verdeling is gecontroleerd door grafische weergaven van de frequentieverdeling van de residuen en spreidingsgrammen van de residuen te inspecteren. Naar aanleiding van deze inspecties wordt geconcludeerd dat er wordt voldaan aan de assumptie normale verdeling van residuen. De homogeniteit van varianties is gecontroleerd door Levene Statistic dat de volgende hypothese test:

$$H_0: \sigma^2_{\text{Nedeland}} = \sigma^2_{\text{Zweden}} = \sigma^2_{\text{Bulgarije}} = \sigma^2_{\text{Spanje}} = \sigma^2_{\text{Frankrijk...}}^9$$

$$H_1: \sigma^2_{\text{Nedeland}} \neq \sigma^2_{\text{Zweden}} \neq \sigma^2_{\text{Bulgarije}} \neq \sigma^2_{\text{Spanje}} \neq \sigma^2_{\text{Frankrijk...}}^{10}$$

$$H_0: \sigma^2_{\text{Hybride}} = \sigma^2_{\text{Sociaaldemocratisch}} = \sigma^2_{\text{Conservatief-corporatistisch}} = \sigma^2_{\text{Liberalistisch}} = \sigma^2_{\text{Mediterraan}} = \sigma^2_{\text{Post-communistisch}}$$

$$H_1: \sigma^2_{\text{Hybride}} \neq \sigma^2_{\text{Sociaaldemocratisch}} \neq \sigma^2_{\text{Conservatief-corporatistisch}} \neq \sigma^2_{\text{Liberalistisch}} \neq \sigma^2_{\text{Mediterraan}} \neq \sigma^2_{\text{Post-communistisch}}$$

- Waarbij σ refereert aan: a. de standaarddeviatie van de afkeuring van huiselijk geweld; b. de standaarddeviatie van de ernst van psychisch geweld; c. de standaarddeviatie van de ernst van fysiek geweld; d. de standaarddeviatie van de ernst van seksueel geweld; e. de standaarddeviatie van de ernst van dreiging van geweld; f. de standaarddeviatie van de ernst van vrijheidsbeperking.

Op basis van de Levene's test wordt de nulhypothese van alle afhankelijke variabelen verworpen, wat indiceert dat er wordt voldaan aan de assumptie van homogeniteit van de varianties.

Om het effect van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid en genderongelijkheid op de attitude ten aanzien van huiselijk geweld te testen zal er gebruik worden gemaakt van een meervoudige lineaire regressieanalyse. Omdat het type welvaartsstaat een nominale variabele is, worden er dummy variabelen aangemaakt. Hierbij worden de typen opnieuw gecodeerd tot de waarden nul en één. Door middel van de dummy variabelen kunnen de antwoorden van respondenten uit één of twee type welvaartsstaten worden afgezet ten opzichte van de andere typen staten. Wanneer de toets uitwijst dat het significant is, pleit dit voor het feit dat het type welvaartsstaat voorspelt wat voor attitude men ten aanzien van huiselijk geweld heeft. Na deze toets wordt er een tweede model geconstrueerd, hierbij zal de variabele IHDI, representatief voor de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, worden toegevoegd aan de regressie. Hieruit zal blijken of de significantie van de voorspelling met behulp van het type welvaartsstaat verandert. Dit proces wordt meerdere keren herhaald met de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid, individualisme en genderongelijkheid, om zo het effect van elk van de onafhankelijke variabelen te toetsen.

4.2 Resultaten

Tabel 8 en 9 laten beide beschrijvende statistiek zien omtrent de onderzoekspopulatie en de algemene gemiddelde uitkomsten op de afhankelijke variabele.

⁹ Dit betreft slechts een willekeurige verkorte weergave, hier behoren alle 19 landen te worden ingevuld.

¹⁰ Dit betreft slechts een willekeurige verkorte weergave, hier behoren alle 19 landen te worden ingevuld.

Tabel 8 laat de te bestuderen landen zien en de bijbehorende steekproefgroottes. Zoals reeds in hoofdstuk 3 is aangegeven zijn er geen algehele responsratio's bekend, daarom zijn in tabel 9 enkel de responsratio's per enquêtevragen weergegeven. Deze blijken zeer hoog te zijn en te variëren van 98% tot 99%. De gemiddelden per afhankelijke variabele en bijbehorende standaarddeviatie is tevens in tabel 9 terug te vinden. Wanneer de nulhypothese waar blijkt te zijn en er geen variatie is in gemiddelden per welvaartsstaat zullen alle gemiddelden van de typen welvaartsstaten deze waarden hebben.

Tabel 8. Aantal landen en steekproefgrootte

Aantal landen	Steekproefgrootte
1. Denemarken	1004
2. Finland	1005
3. Zweden	1004
4. België	1032
5. Frankrijk	1053
6. Nederland	1010
7. Duitsland	1573
8. Ierland	1014
9. Engeland	1018
10. Griekenland	1000
11. Spanje	1006
12. Italië	1044
13. Portugal	1032
14. Polen	1000
15. Roemenie	1054
16. Estland	1000
17. Litouwen	1016
18. Letland	1008
19. Bulgarije	1005
Totaal N	19878

Bron: Europese commissie, 2010

Tabel 9. Beschrijvende statistiek Eurobarometer 73.2 Domestic Violence Against Women

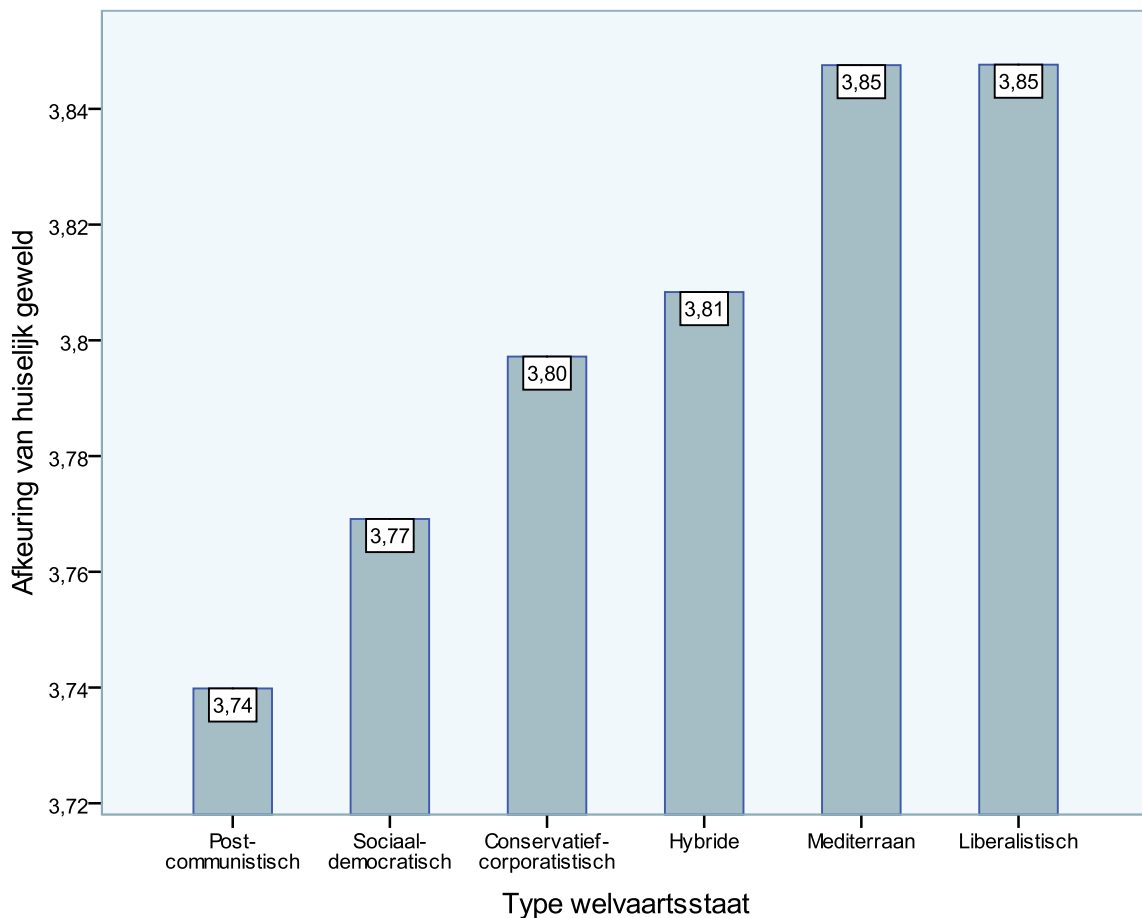
Thema enquêtevraag	N	Responsratio (%)	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Afkeuring huiselijk geweld	19578	98	1.21	.501
Ernst psychisch geweld	19562	98	3.68	.528
Ernst fysiek geweld	19732	99	3.82	.421
Ernst seksueel geweld	19559	98	3.81	.447
Ernst dreigen met geweld	19634	99	3.58	.580
Ernst vrijheidsbeperking	19479	98	3.61	.604

Bron: Europese commissie, 2010

4.2.1 Afkeuring van huiselijk geweld

Op basis van een variantieanalyse is getoetst of er een significant verschil bestaat tussen landen en welvaartsstaten in attitude ten aanzien van huiselijk geweld. Allereerst is de afhankelijke variabele afkeuring van huiselijk geweld en de onafhankelijke variabele type landen getoetst, door middel van een one-way ANOVA. Het resultaat van deze toets was significant, waardoor kan worden geconcludeerd dat er een verschil is tussen landen en de nulhypothese op landenniveau kan worden verworpen: $F(18, 19559) = 32,309$; $p=000$. Uit de statistische toets met als onafhankelijke variabele welvaartsstaten kwam naar voren dat er tevens een significant verschil is tussen de zes typen welvaartsstaten in de afkeuring van huiselijk geweld: $F(5, 19572) = 29,422$; $p=.000$. Dit betekent dat de nulhypothese op welvaartsstatenniveau kan worden verworpen en dat er verder geredeneerd kan worden op welvaartsstatenniveau. Het resultaat dat er verschillen zijn geeft echter geen informatie over welk specifiek type welvaartsstaat van welke specifieke welvaartsstaat verschilt en welke rangschikking hierin zichtbaar is. Om hier meer zicht op te krijgen en dit te toetsen is er een post-hoc analyse uitgevoerd met behulp van het Tukey HSD criterium. De resultaten van deze statistische toets lieten zien dat het post-communistische type significant afweek van alle andere typen ($p<.001$), behalve van het sociaal-democratische type ($p>.05$). Het liberalistische en mediterrane type scoren het hoogst in de afkeuring van huiselijk geweld, echter is dit geen significant verschil ten opzichte van het hybride type ($p>.05$), maar wel ten opzichte van de andere typen welvaartsstaten ($p<.001$). In figuur 2 is een grafische weergave te vinden van de rangschikking omtrent de afhankelijke variabele afkeuring van huiselijk geweld.

Figuur 2. Rangschikking afkeuring huiselijk geweld

In figuur 2 zijn de gemiddelde scores van alle typen welvaartsstaten weergegeven aan de hand de antwoorden op een schaal van één tot en met vier. Wanneer men de rangschikking in figuur 2 bekijkt valt het op dat de gemiddelden van alle typen welvaartsstaten zich bevinden tussen de waarden drie en vier, waarbij allen meer neigen naar vier. Waarde vier staat voor antwoordmogelijkheid 4 van de enquêtevraag met het thema afkeuring van huiselijk geweld. Deze antwoordmogelijkheid stond voor: huiselijk geweld is onder alle omstandigheden onaanvaardbaar en altijd strafbaar voor de wet. Antwoordmogelijkheid 3 stond voor: huiselijk geweld is onder alle omstandigheden onaanvaardbaar, maar niet altijd strafbaar voor de wet. Het post-communistische type welvaartsstaat heeft met een gemiddelde van 3.74 ($SD=.55$) de laagste gemiddelde score in vergelijking tot de andere typen welvaartsstaten. Het liberalistische en het mediterrane type scoren beide het laagste in de afkeuring van huiselijk geweld ten opzichte van de andere typen welvaartsstaten, met een gemiddelde van 3.85 ($SD=.43$; $SD=.52$). Tot slot valt op dat de range, het verschil tussen de hoogste en laagste waarde, 0.11 is op een schaal van één tot vier, dit is een lage range. Dit leidt tot de interpretatie dat alle landen en welvaartsstaten een negatieve attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld. Desondanks zijn er verschillen tussen de typen welvaartsstaten significant, zoals bleek uit de one-way ANOVA en post-hoc analyse.

Tabel 10: Meervoudige lineaire regressie analyse afkeuring van huiselijk geweld

		<i>Afhankelijke variabele</i>				
		Afkeuring van huiselijk geweld				
		Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
		B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)
<i>Onafhankelijke variabele</i>						
Type welvaartsstaat						
	Post-communistisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
	Hybride	.068 (.017)***	.025 (.027)	.078 (.017)***	.093 (.021)***	.006 (.041)
	Sociaal-democratisch	.029 (.011)**	-.012 (.023)	.070 (.016)***	.047 (.014)***	-.018 (.025)
	Conservatief-corp.	.057 (.011)***	.019 (.021)	.081 (.013)***	.076 (.014)***	.016 (.020)
	Liberalistisch	.108 (.013)***	.074 (.021)**	.131 (.015)***	.132 (.017)***	.098 (.013)***
	Mediterraan	.108 (.010)***	.087 (.014)***	.112 (.010)***	.111 (.011)***	.080 (.014)***
<i>Verklarende variabele</i>						
	Sociaaleconomische ongelijkheid		-.193(.090)*			
	Gewelddadigheid			-.024 (.008)**		
	Individualisme				-.000 (.000)	
	Genderongelijkheid					-.302 (.105)**
	R^2	.007	.008	.008		.008

Note: *= $p<.05$, **= $p<.01$, ***= $p<.001$

Om het effect van verschillen in sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid, individualisme en genderongelijkheid op landenniveau in relatie tot verschillen in de afkeuring op welvaartsstaat niveau te onderzoeken, wordt er een meervoudige regressieanalyse gebruikt. Zoals aangegeven bij paragraaf 4.1 wordt er gewerkt met dummy variabelen. Bij deze regressieanalyse is gekozen om het post-communistische type als referentietype te gebruiken, de uitkomsten van deze analyse zijn terug te vinden in tabel 10. In het eerste model is de indeling van de welvaartsstaattypologie gebruikt. Hieruit is op te maken dat alle typen welvaartsstaten significant afwijken van het post-communistische type ($p<.001$). In model 2 tot en met 4 zijn er naast de verklaring door middel van type welvaartsstaten tevens de verklarende variabelen sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid,

individualisme en genderongelijkheid toegevoegd aan de hand van de indexcijfers IHDI, GPI, IDV en GII. Vanuit model 2 kan men stellen dat naarmate er meer sociaaleconomische ongelijkheid is in een land men huiselijk geweld minder afkeurt ($B = -.193$; $p < .05$). Bovendien kan men het effect waarnemen dat wanneer men rekening houdt met de mate van sociaaleconomische ongelijkheid in de 19 landen, het hybride, sociaaldemocratische en conservatief-corporatistische type welvaartsstaten niet significant meer af wijken van het post-communistische type ($B = .025$; $p > .05$; $B = -.012$; $p > .05$; $B = .019$; $p > .05$).

In model 3 is te zien dat naarmate er meer gewelddadigheid heerst in een land men huiselijk geweld minder afkeurt ($B = -.024$; $p < .01$). Deze mate van gewelddadigheid verklaart echter niet de verschillen tussen welvaartsstaten in welke mate men huiselijk geweld afkeurt. Integendeel, indien we controleren voor de mate van gewelddadigheid in een land worden deze verschillen juist enigszins groter.

Model 4 laat zien dat er geen relatie bestaat tussen de mate van individualisme in een land en de mate van afkeuring van huiselijk geweld ($B = -.000$; $p > .05$). Daarnaast heeft de mate van individualisme in een land nauwelijks tot geen effect op de verschillen tussen welvaartsstaten.

Model 5, met de verklarende variabele genderongelijkheid, laat zien dat naarmate er meer genderongelijkheid is in een land men huiselijk geweld minder afkeurt ($B = -.302$; $p < .01$). Bovendien kan men waarnemen dat wanneer men rekening houdt met het verschil van genderongelijkheid in de post-communistische type welvaartsstaat ten opzichte van de andere typen welvaartsstaten, het hybride, sociaaldemocratische en conservatief-corporatistische type welvaartsstaten niet significant meer af wijken van het post-communistische type ($B = .006$; $p > .05$; $B = -.018$; $p > .05$; $B = .016$; $p > .05$).

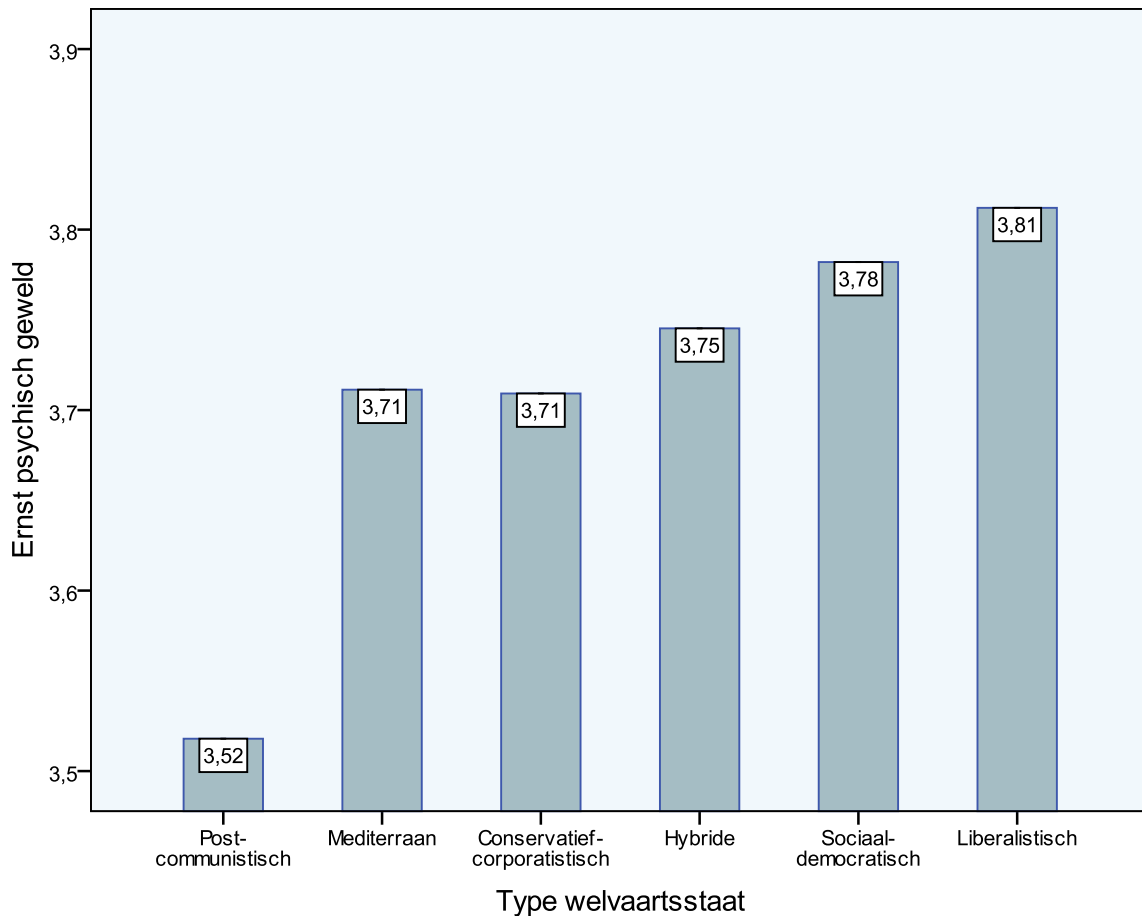
Wanneer men de verklaarde variantie bestudeert van de vijf modellen kan men stellen dat deze zeer laag is, aangezien de indeling in de typologie van welvaartsstaten slechts 0.7% verklaart van de verschillen in afkeuring van huiselijk geweld tussen het post-communistische type welvaartsstaat en de andere welvaartsstaten. Wanneer men bijvoorbeeld de variabele sociaaleconomische ongelijkheid toevoegt aan het model stijgt de verklaarde variantie met 0.1%. Ondanks deze lage verklaarde varianties zijn de resultaten uit alle modellen significant ($p < .05$), hierdoor kan men aannemen dat de indeling in welvaartsstaten mogelijk is, en de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid, individualisme en genderongelijkheid dit aspect van de attitude ten aanzien van huiselijk geweld beïnvloedt. Nadere toelichting op de lage verklaarde varianties zal worden gegeven aan het eind van paragraaf 4.2.6 en in de discussie in hoofdstuk 5.

4.2.2 Ernst psychisch van geweld

Door middel van een variantieanalyse is getoetst of landen significant verschillen in hoe ernstig zij psychisch geweld beschouwen. Het resultaat van deze toets was significant, waardoor kan worden geconcludeerd dat er een verschil is tussen landen en de nulhypothese op landenniveau kan worden verworpen: $F(18, 19543) = 69,378$; $p = .000$. Uit de one-way ANOVA toets op welvaartsstatenniveau kwam naar voren dat er tevens een significant verschil bestaat tussen de zes typen welvaartsstaten in hoe ernstig zij psychisch geweld vinden: $F(5, 19556) = 173,036$; $p = .000$. Dit betekent dat de nulhypothese op welvaartsstatenniveau kan worden verworpen en dat er verder geredeneerd kan worden op welvaartsstatenniveau.

Uit de post-hoc analyse, waarmee nader gekeken wordt naar welke type verschillen en hoe sterk, blijkt dat het post-communistische type in sterke mate significant afwijkt van alle andere type welvaartsstaten ($p < .001$). Het hybride type wijkt enkel significant af van het post-communistische type ($p < .001$) en het liberalistische type ($p < .05$). Het mediterrane type wijkt van alle typen significant af ($p < .001$), behalve het hybride en het conservatief-corporatistische type ($p > .05$). Figuur 3 laat een overzicht van de gemiddelde scores per welvaartsstaat zien op een schaal van één tot en met vier, met de bijbehorende rangschikking.

Figuur 3. Rangschikking ernst psychisch geweld

Wanneer men de rangschikking in figuur 3 bekijkt valt het op dat de gemiddelden van alle typen welvaartsstaten zich bevinden tussen de antwoordmogelijkheden 3 en 4, waarbij allen meer neigen naar antwoordmogelijkheid 4. Antwoordmogelijkheid 4 van de enquêtevraag met het thema ernst psychisch geweld stond voor: geestelijk geweld, als vorm van huiselijk geweld, is zeer ernstig. Antwoordmogelijkheid 3 stond voor: geestelijk geweld, als vorm van huiselijk geweld, is tamelijk ernstig. Het post-communistische type welvaartsstaat heeft een gemiddelde van 3.52 ($SD=.61$), dit is de laagste gemiddelde score in vergelijking tot de andere typen welvaartsstaten. Het liberalistische type scoort het hoogste met 3.81 ($SD=.42$) en vindt hiermee psychisch geweld het ernstigst ten opzichte van de andere typen welvaartsstaten. Tot slot valt op dat de range 0.29 is op een schaal van één tot vier, dit is een lage range. Hierdoor kunnen alle gemiddelden, inclusief het laagste gemiddelde van het post-communistische type als hoog worden geïnterpreteerd, aangezien het een schaal van één tot vier betreft. Desondanks zijn er verschillen tussen de typen welvaartsstaten significant, zoals bleek uit de one-way ANOVA en post-hoc analyse.

In tabel 11 zijn de resultaten van de meervoudige regressieanalyse weergegeven. In het eerste model is te zien dat alle typen welvaartsstaten significant afwijken van het post-communistische type ($p<.001$). Model 2 bevat de verklarende variabele sociaaleconomische ongelijkheid, op basis van de IHDI scores per land. De resultaten van dit model laten zien dat er geen relatie bestaat tussen de mate van sociaaleconomische ongelijkheid in een land en hoe ernstig men psychisch geweld vindt ($B=.182$; $p>.05$), als gevolg daarvan heeft de mate van individualisme in een land geen beduidend effect op een verandering in de verschillen tussen welvaartsstaten.

Tabel 11: Meervoudige lineaire regressie analyse ernst psychisch geweld

	<i>Afhankelijke variabele</i>				
	Ernst psychisch geweld				
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
<i>Onafhankelijke variabele</i>	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)
<i>Onafhankelijke variabele</i>					
Type welvaartsstaat					
Post-communistisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
Hybride	.227 (.018)***	.204(.028) ***	.245(.018)***	.184 (.021)***	.104(.042)*
Sociaal-democratisch	.264 (.012)***	.242 (.024)***	.338(.018)***	.227 (.014)***	.190 (.026)***
Conservatief-corp.	.191(.011)***	.171 (.022)***	.234 (.013)***	.153 (.014)***	.134(.021)***
Liberalistisch	.294 (.013)***	.276 (.022)***	.336(.015)***	.251 (.018)***	.287 (.014)***
Mediterraan	.193(.011)***	.183 (.015)***	.202(.011) ***	.167 (.011)***	.161 (.015)***
<i>Verklarende variabele</i>					
Sociaaleconomische ongelijkheid		.182 (.175)			
Gewelddadigheid			-.044 (.008)***		
Individualisme				.001 (.000)	
Genderongelijkheid					.040 (.013)**
R^2	.042	.042	.044		.043

Note: *= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

Model 3, waar de verklarende variabele gewelddadigheid is toegevoegd, geeft een significant resultaat ($B = -.044$; $p < .001$). Dit resultaat indiceert dat naarmate er meer gewelddadigheid is in een land men psychisch geweld minder ernstig vindt. Deze mate van gewelddadigheid verklaart echter niet de schillen tussen welvaartsstaten voor wat betreft de mate men psychisch geweld ernstig vindt. Integendeel, indien we controleren voor de mate van gewelddadigheid in een land worden deze verschillen tussen welvaartsstaten juist enigszins groter.

Model 4 laat zien dat er geen relatie bestaat tussen de mate van individualisme in een land en hoe ernstig men psychisch geweld vindt ($B = -.000$; $p > .05$). Daarnaast heeft de mate van individualisme in een land nauwelijks tot geen effect op de verschillen tussen welvaartsstaten.

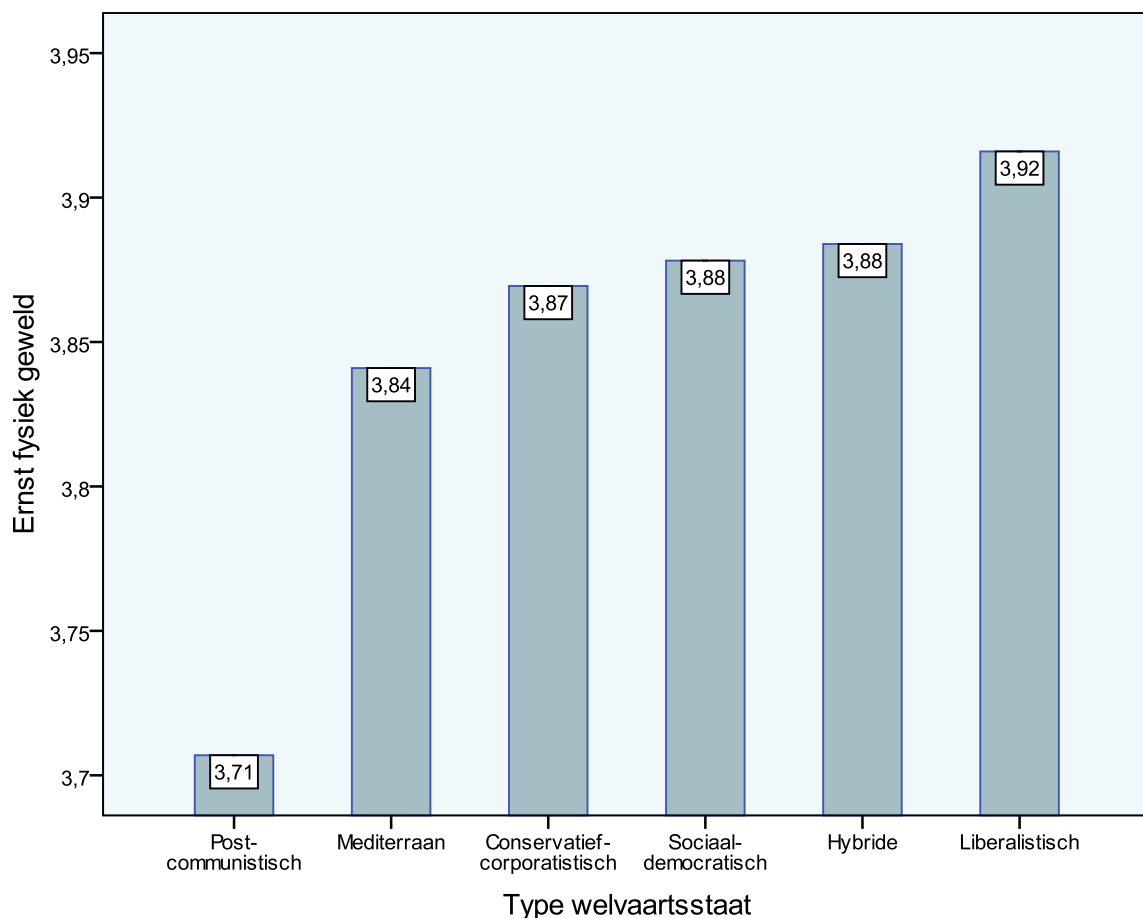
Model 5 geeft tenslotte een significant resultaat wanneer men de verklarende variabele genderongelijkheid toevoegt ($B = 0.40$; $p < .01$). Op basis van dit resultaat kan men stellen dat naarmate de genderongelijkheid toeneemt in een land men psychisch geweld erger vindt. Dit is in tegenstelling met de vooraf gestelde hypothese op basis van het Patriarchal perspective, waarmee men zou verwachten dat naarmate er meer genderongelijkheid is men psychisch geweld minder ernstig zou vinden. De mate van genderongelijkheid in een land verklaart ten dele de verschillen tussen welvaartsstaten voor wat betreft de mate hoe ernstig men psychisch geweld vindt, zo is waar te nemen dat de verschillen tussen welvaartsstaten wat kleiner worden indien we controleren voor de mate van genderongelijkheid in een land.

4.2.3 Ernst fysiek geweld

Door middel van een variantieanalyse is getoetst of landen significant verschillen in hoe ernstig zij fysiek geweld beschouwen. Het resultaat van deze toets was significant, waardoor kan worden geconcludeerd dat er een verschil is tussen landen en de nulhypothese op landenniveau kan worden verworpen: $F(18, 19713) = 52,025$; $p = .000$.

De toetsing op welvaartsstatenniveau liet tevens een significant verschil zien tussen de zes typen welvaartsstaten: $F(5, 19726) = 140,037$; $p = .000$. Naar aanleiding van dit resultaat kan de nulhypothese op welvaartsstatenniveau worden verworpen. Aangezien de indeling op welvaartsstatenniveau tot een significant verschil leidt, zal bij de behandeling van dit aspect verder op welvaartsstatenniveau worden geredeneerd. Om het significante verschil tussen welvaartsstaten te specificeren is de post-hoc Tukey analyse uitgevoerd. Deze analyse liet zien dat het post-communistische type significant afwijkt van alle andere typen ($p < .001$). Het liberalistische type wijkt niet significant af van het hybride en sociaaldemocratische type ($p > .05$). Het mediterrane type wijkt significant af van alle andere typen welvaartsstaten ($p < .05$). In figuur 4 is een rangschikking per type welvaartsstaat weergegeven omtrent hoe ernstig men fysiek geweld vindt.

Figuur 4. Rangschikking ernst fysiek geweld

Zoals in figuur 4 te zien variëren de gemiddelden van alle typen welvaartsstaten boven de drie en onder de vier, deze cijfers staan voor antwoordmogelijkheid 3 en 4. Antwoordmogelijkheid 4 van de enquêtevraag met het thema ernst fysiek geweld stond voor: fysiek geweld, als vorm van huiselijk geweld, is zeer ernstig. Antwoordmogelijkheid 3 betekent: fysiek geweld, als vorm van huiselijk geweld, is tamelijk ernstig. Het post-communistische type welvaartsstaat heeft een gemiddelde van 3.71 ($SD = .52$), dit de laagste gemiddelde score in vergelijking tot de andere typen welvaartsstaten. Het liberalistische type scoort het hoogste met 3.92 ($SD = .30$) en vindt hiermee fysiek geweld het ernstigst ten opzichte van de andere typen welvaartsstaten. Wat betreft de range van gemiddelden valt het op dat deze laag is met een waarde van 0.21 op een schaal van één tot vier. Dit betekent dat er slechts kleine verschillen zijn tussen welvaartsstaten en dat men fysiek geweld als vorm van huiselijk geweld allemaal zeer ernstig vindt. Ondanks dat de verschillen klein zijn, zijn er significante verschillen, zoals bleek uit de ANOVA toets.

Tabel 12: Meervoudige lineaire regressie analyse ernst fysiek geweld

	<i>Afhankelijke variabele</i>				
	Ernst fysiek geweld				
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)
<i>Onafhankelijke variabele</i>					
Type welvaartsstaat					
Post-communistisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
Hybride	.177 (.014)***	.169(.023) ***	.199 (.014)***	.148 (.016)***	.260 (.034)***
Sociaal-democratisch	.171 (.009)***	.163 (.019)***	.265 (.014)***	.142 (.011)***	.221 (.020)***
Conservatief-corp.	.162 (.009)***	.155 (.018)***	.217 (.011)***	.134 (.011)***	.201 (.017)***
Liberalistisch	.209(.011)***	.203 (.017)***	.262 (.012)***	.180(.014)***	.214 (.011)***
Mediterraan	.134(.008)***	.130 (.012)***	.145 (.008) ***	.106 (.009)***	.156(.012)***
<i>Verklarende variabele</i>					
Sociaaleconomische ongelijkheid		.065 (.139)			
Gewelddadigheid			-.056 (.006)***		
Individualisme				.000(.000)	
Genderongelijkheid					-.027 (.010)**
R^2	.034	.034	.038		.035

Note: *= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

In tabel 12 zijn de resultaten vanuit de meervoudige lineaire regressie terug te vinden. Vanuit model 1 kan men opmaken dat alle typen welvaartsstaten significant afwijken van het post-communistische type ($p < .001$). Vanuit model 2 kan men afleiden dat er geen significant resultaat is gevonden tussen de mate van sociaaleconomische ongelijkheid in de 19 landen en het verschil in hoe ernstig de respondenten van type welvaartsstaten fysiek geweld vinden ($B = .065$; $p > .05$), daarnaast heeft de variabele nauwelijks tot geen effect op de verschillen tussen welvaartsstaten.

Model 3 indiceert dat naarmate de gewelddadigheid toeneemt in de landen men fysiek geweld minder ernstig vindt ($B = -.056$; $p < .001$). Deze mate van gewelddadigheid verklaart echter niet de schillen tussen welvaartsstaten voor wat betreft de mate hoe ernstig men fysiek geweld vindt. Integendeel, indien we controleren voor de mate van gewelddadigheid in een land worden deze verschillen tussen welvaartsstaten juist enigszins groter.

Model 4 laat zien dat er geen relatie bestaat tussen de mate van individualisme in een land en hoe ernstig men fysiek geweld vindt ($B = .000$; $p > .05$), daarnaast heeft de variabele nauwelijks tot geen effect op de verschillen tussen welvaartsstaten. Tot slot laat model 5 een significant resultaat zien voor alle type welvaartsstaten wanneer men rekening houdt de mate van genderongelijkheid in de 19 landen ($B = -.27$; $p < .01$). Vanuit dit resultaat kan men stellen dat naarmate er meer genderongelijkheid is binnen een land men fysiek geweld minder ernstig vindt. Deze mate van genderongelijkheid verklaart echter niet de verschillen tussen welvaartsstaten in hoe ernstig men fysiek geweld vindt. Integendeel, indien we controleren voor de mate van genderongelijkheid in een land worden deze verschillen tussen welvaartsstaten juist enigszins groter.

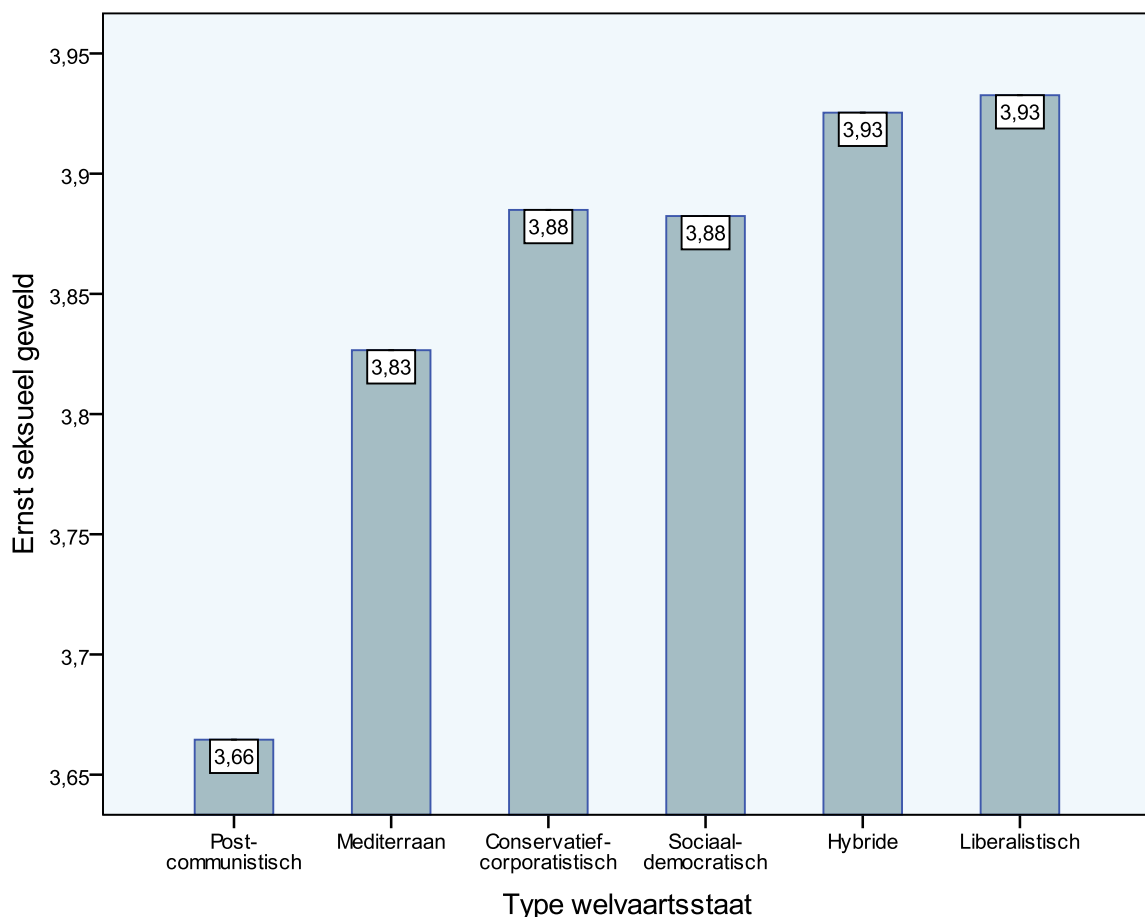
4.2.4 Ernst seksueel geweld

Om te toetsen of er een significant verschil bestaat tussen landen in hoe men tegen seksueel geweld aankijkt, is een one-way ANOVA toets uitgevoerd. Het resultaat van deze toets was significant, waardoor kan worden geconcludeerd dat er een verschil is tussen landen en de nulhypothese op landenniveau kan worden verworpen: $F(18, 19540) = 75,259$; $p = .000$.

De ANOVA toets op welvaartsstatenniveau liet tevens een significant verschil zien tussen de zes typen: $F(5, 19553) = 215,485$; $p = .000$. Hiermee kan de nulhypothese op welvaartsstatenniveau tevens worden verworpen. Aangezien de indeling op welvaartsstatenniveau tot een significant verschil leidt, zal bij de behandeling van dit aspect verder op welvaartsstatenniveau worden geredeneerd. In figuur 5 zijn de verschillen waar te nemen tussen de verschillende typen welvaartsstaten aangaande de variabele ernst seksueel geweld. De Tukey toets, een post-hoc analyse, geeft meer informatie over welke specifieke typen welvaartsstaten significant van elkaar verschillen. Naar aanleiding van deze analyse kan men allereerst stellen dat het post-communistische type significant afwijkt van alle andere typen welvaartsstaten ($p < .001$). Het mediterrane type wijkt tevens significant van alle andere typen af ($p < .001$). Opvallend is het feit dat het conservatief-corporatistische en sociaaldemocratische typen beide niet significant afwijken van het hybride ($p > .05$), maar wel van het liberalistische type ($p < .01$). Blijkbaar is dit verschil niet zichtbaar in figuur 5, maar wel in de post-hoc analyse.

Figuur 5. Rangschikking ernst seksueel geweld

In figuur 5 kan men zien de gemiddelden van alle typen welvaartsstaten liggen boven de drie en onder de vier, waarbij allen meer neigen naar vier. Vier refereert naar antwoordmogelijkheid 4: seksueel geweld, als vorm van huiselijk geweld, is zeer ernstig. Antwoordmogelijkheid 3 betekende: seksueel geweld, als vorm van huiselijk geweld, is tamelijk ernstig. Het liberalistische en hybride type scoren het hoogste met 3.93 ($SD = .28$; $SD = .29$) en vinden hiermee seksueel geweld het ernstigst ten opzichte van de andere typen welvaartsstaten. Het post-communistische type welvaartsstaat heeft in vergelijking met de andere welvaartsstaten het laagste gemiddelde ($M = 3.66$, $SD = .58$). Wederom valt op dat de range van 0.27 klein is op een schaal van één tot vier.

Tabel 13: Meervoudige lineaire regressie analyse ernst seksueel geweld

	<i>Afhankelijke variabele</i>				
	Ernst seksueel geweld				
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
<i>Onafhankelijke variabele</i>	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)
Type welvaartsstaat					
Post-communistisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
Hybride	.261 (.015)***	.180(.023) ***	.199 (.014)***	.194 (.017)***	.266 (.034)***
Sociaal-democratisch	.218 (.010)***	.140 (.020)***	.265 (.014)***	.162(.012)***	.221 (.020)***
Conservatief-corp.	.220 (.009)***	.149 (.018)***	.217 (.011)***	.163 (.011)***	.223 (.017)***
Liberalistisch	.268 (.011)***	.204 (.018)***	.262 (.012)***	.201(.014)***	.268 (.011)***
Mediterraan	.162 (.009)***	.123 (.012)***	.145 (.008) ***	.129 (.009)***	.163(.012)***
<i>Verklarende variabele</i>					
Sociaaleconomische ongelijkheid		-.358 (.078)***			
Gewelddadigheid			-.056 (.006)***		
Individualisme				.001(.000)***	
Genderongelijkheid					-.002 (.862)
R^2	.052	.053	.057		.052

Note: *= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

Tabel 13 toont de uitkomsten van de meervoudige regressieanalyse. Uit model 1 valt op te maken dat alle typen welvaartsstaten significant afwijken van het post-communistische type ($p < .001$). Model 2 laat een significant resultaat zien wanneer men de verklarende variabele sociaaleconomische ongelijkheid toevoegt aan het model ($B = -.358$; $p < .001$). Het resultaat van model 2 indiceert dat naarmate de er meer sociaaleconomische ongelijkheid is binnen land men seksueel geweld minder ernstig vindt. Bovendien kan men het effect waarnemen dat wanneer men rekening houdt met de mate van sociaaleconomische ongelijkheid in de 19 landen de verschillen tussen welvaartsstaten afnemen.

Vanuit model 3 kan men stellen dat naarmate er meer gewelddadigheid is in een land men seksueel geweld minder ernstig vindt ($B = -.056$; $p < .001$). Wat betreft de verschillen tussen welvaartsstaten is waar te nemen dat het sociaaldemocratische type seksueel geweld ernstiger zal vinden wanneer de gewelddadigheid in de sociaaldemocratische landen gelijk zou zijn aan dat van de post-communistische landen ($B = .265$; $p < .001$). Bij de andere typen welvaartsstaten neemt het contrast af wanneer men rekening houdt men de mate van gewelddadigheid in de 19 landen ($p < .001$).

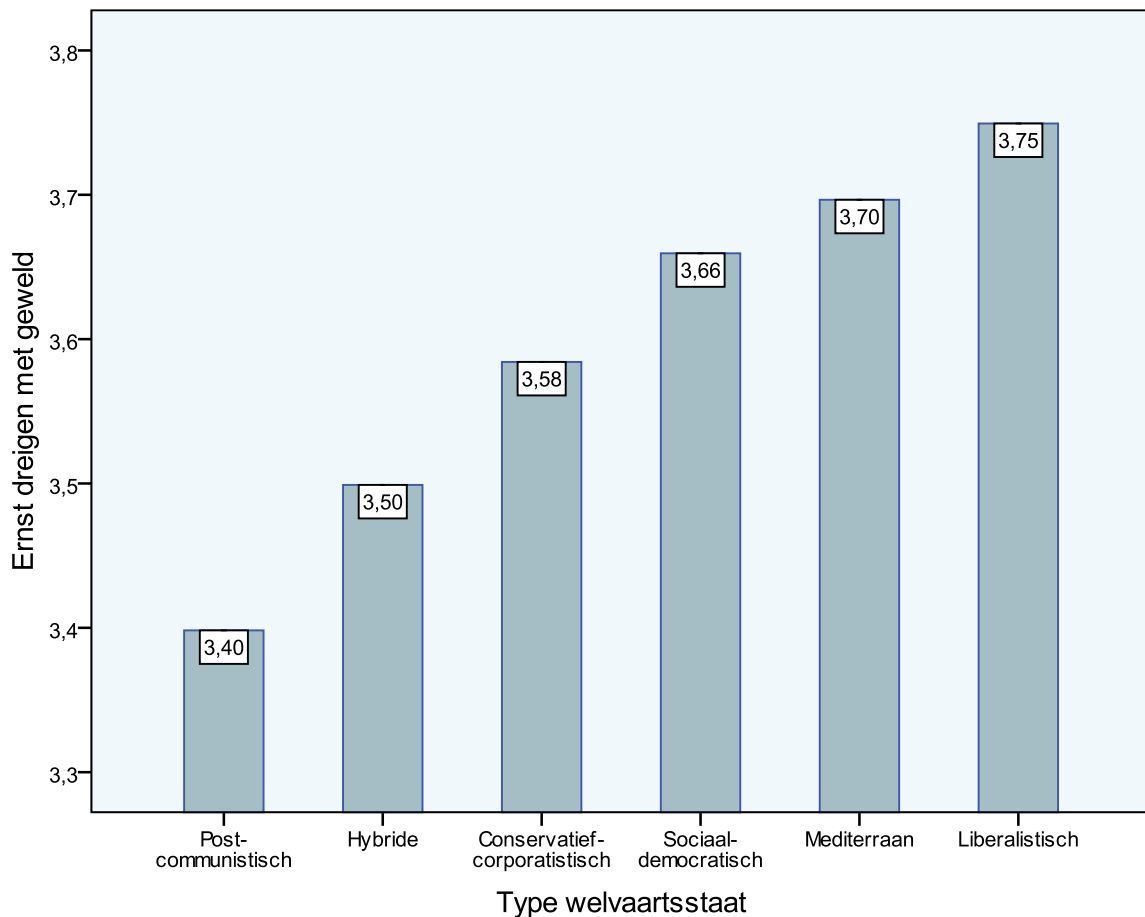
Op basis van model 4 kan men stellen dat naarmate er meer individualisme is in een land men seksueel geweld ernstiger vindt ($B = -.001$; $p < .001$). Dit is in tegenstelling met de vooraf gestelde hypothese op basis van het Social Control theory, waarmee men zou verwachten dat naarmate er meer individualisme is men seksueel geweld minder ernstig zou vinden. Daarnaast verklaart de mate van individualisme in een land ten dele de verschillen tussen welvaartsstaten voor wat betreft de mate hoe ernstig men seksueel geweld vindt, zo is waar te nemen dat de verschillen tussen welvaartsstaten wat kleiner worden indien we controleren voor de mate van genderongelijkheid in een land.

Tot slot laat model 5 zien dat er geen relatie bestaat tussen de mate van genderongelijkheid in een land en hoe ernstig men seksueel geweld vindt ($B = -.002$; $p > .05$). Daarnaast heeft de mate van individualisme in een land nauwelijks tot geen beduidend effect op de verschillen tussen welvaartsstaten.

4.2.5 Ernst dreigen met geweld

Allereerst is een one-way ANOVA toets toegepast om na te gaan of er significante verschillen bestaan tussen landen in hoe ernstig zij dreigen met geweld als vorm van huiselijk geweld vinden. Het resultaat liet een significant verschil tussen landen zien: $F(18, 19615) = 87,014$; $p = .000$. De statistische toets op welvaartsstatenniveau liet tevens een significant resultaat zien: $F(5, 19628) = 208,164$; $p = .000$. Hiermee kan de nulhypothese zowel op landenniveau als welvaartsstatenniveau worden verworpen. Aangezien de indeling op welvaartsstatenniveau tevens tot een significant verschil leidt, zal bij de behandeling van dit aspect verder op welvaartsstatenniveau worden geredeneerd. De Tukey post-hoc analyse laat zien dat het post-communistische type significant afwijkt van alle andere type welvaartsstaten ($p < .001$). Het hybride type wijkt tevens significant af van alle andere typen ($p < .001$). Het liberalistische type wijkt significant af van alle andere typen ($p < .001$), zo ook van het mediterrane type ($p < .01$). Alle welvaartsstaten onderling wijken significant van elkaar af ($p < .01$), behalve het mediterrane en sociaaldemocratische type ($p > .05$). De onderlinge verschillen zijn waar te nemen in figuur 6.

Figuur 6. Rangschikking ernst dreigen met geweld

Zoals in figuur 6 te zien is, vallen ook op dit aspect van attitude ten aanzien van huiselijk geweld de gemiddelden tussen de drie en vier. Het cijfer drie staat voor antwoordmogelijkheid 3: dreigen met geweld, als vorm van huiselijk geweld, is tamelijk ernstig. Antwoordmogelijkheid 4 van de enquêtevraag met het thema ernst dreigen met geweld refereert naar: dreigen met geweld, als vorm van huiselijk geweld, is zeer ernstig. Het post-communistische type welvaartsstaat heeft met een gemiddelde van 3.40 ($SD = .65$), dit de laagste gemiddelde score in vergelijking tot de andere typen welvaartsstaten.

Het liberalistische type scoort het hoogste met 3.75 ($SD=.48$) en vindt hiermee dreigen met geweld het ernstigst ten opzichte van de andere typen welvaartsstaten. Wederom kan de range van 0.35 op een schaal van één tot vier laag genoemd worden.

Tabel 14: Meervoudige lineaire regressie analyse ernst dreigen met geweld

	<i>Afhankelijke variabele</i>				
	Ernst dreigen met geweld				
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
<i>Onafhankelijke variabele</i>	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)
<i>Onafhankelijke variabele</i>					
Type welvaartsstaat					
Post-communistisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
Hybride	.101 (.019)***	.021(.030)	.094 (.031)**	.027 (.023)	.094 (.031)**
Sociaal-democratisch	.261 (.013)***	.184 (.025)***	.265 (.023)***	.204(.016)***	.256 (.023)***
Conservatief-corp.	.186 (.012)***	.115 (.023)***	.182 (.020)***	.127 (.015)***	.182 (.020)***
Liberalistisch	.351 (.015)***	.287 (.023)***	.350 (.015)***	.278(.019)***	.350 (.015)***
Mediterraan	.298 (.012)***	.259 (.016)***	.295(.016) ***	.275 (.012)***	.295 (.016)***
<i>Verklarende variabele</i>					
Sociaaleconomische ongelijkheid		-.357 (.101)***			
Gewelddadigheid			-.032 (.119)		
Individualisme				.002(.000)***	
Genderongelijkheid					-.032 (.119)
R^2	.050	.051	.052		.050

Note: *= $p<.05$, **= $p<.01$, ***= $p<.001$

In tabel 14 zijn de resultaten te vinden van de meervoudige lineaire regressie analyse met als afhankelijke variabele ernst dreigen met geweld. In model 1 is terug te vinden dat alle typen welvaartsstaten significant afwijken van het post-communistische type ($p<.001$). Model 2 laat zien dat wanneer met de verklarende variabele sociaaleconomische ongelijkheid toevoegt, er een significant resultaat ontstaat ($B=-.357$; $p<.001$). Vanuit dit resultaat kan men stellen dat naarmate er meer sociaaleconomische ongelijkheid is in een land men dreigen met geweld minder ernstig vindt. Bovendien kan men het effect waarnemen dat wanneer men rekening houdt met de mate van sociaaleconomische ongelijkheid in de 19 landen, het hybride type niet significant meer zal afwijken ($B=.021$; $p>.05$)

Model 3 laat zien dat er geen relatie bestaat tussen de mate van gewelddadigheid in een land en hoe ernstig men dreigen met geweld vindt ($B=-.032$; $p>.05$). Daarnaast heeft de mate gewelddadigheid in een land geen effect op de verschillen tussen welvaartsstaten.

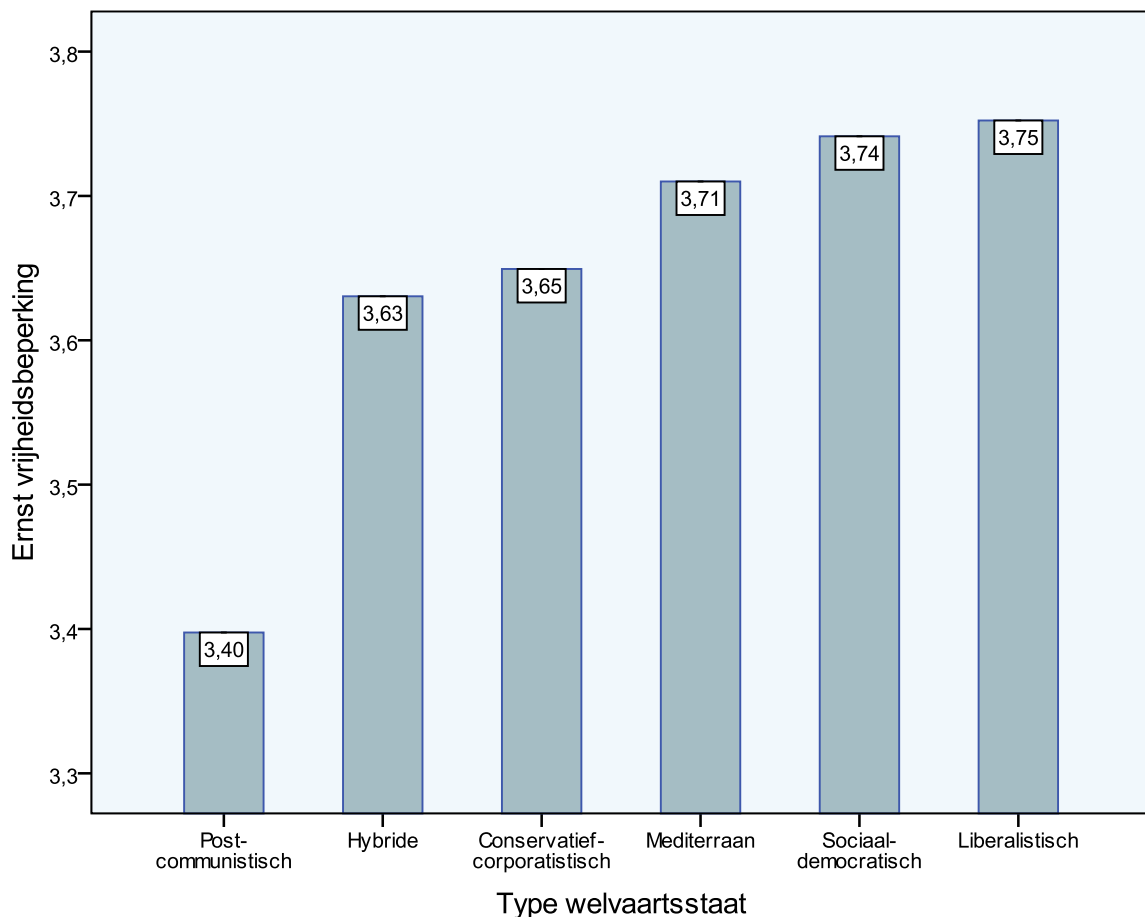
Model 4, met verklarende variabele individualisme laat wel een significant resultaat zien ($B=.002$; $p<.001$). Dit indiceert dat naarmate een land meer individualistisch is men dreigen met geweld ernstiger vindt. Dit komt niet overeen met de vooraf gestelde hypothese op basis van de Social Control theory, waarmee gesteld werd dat meer individualisme leidt tot een positievere attitude ten aanzien van huiselijk geweld. Daarnaast verklaart de mate van individualisme in een land ten dele de verschillen tussen welvaartsstaten voor wat betreft de mate hoe ernstig men dreigen met geweld vindt. Zo is waar te nemen dat de verschillen tussen welvaartsstaten kleiner worden indien we controleren voor de mate van individualisme in een land, waarbij het verschil tussen het hybride en post-communistische type niet significant meer zal zijn ($B=.002$; $p>.05$).

Model 5 laat zien dat er geen relatie bestaat tussen de mate van genderongelijkheid in een land en hoe ernstig men dreigen met geweld vindt ($B=-.032$; $p>.05$). Daarnaast heeft de mate genderongelijkheid in een land geen effect op de verschillen tussen welvaartsstaten.

4.2.6 Ernst vrijheidsbeperking

Een one-way ANOVA toets liet significant verschil zien tussen landen in hoe ernstig zij vrijheidsbeperking vinden, waarmee de nulhypothese op landenniveau kan worden verworpen: $F(18, 19460) = 97,522$; $p=.000$. Ook de analyse op welvaartsstatenniveau liet een significant resultaat zien: $F(5, 19473) = 233,144$; $p=.000$. Hiermee kan de nulhypothese op welvaartsstatenniveau worden verworpen en kan er bij de behandeling van dit aspect verder op welvaartsstatenniveau worden geredeneerd. Uit de post-hoc Tukey analyse blijkt dat het post-communistische type significant afwijkt van de andere typen welvaartsstaten ($p<.001$). Het mediterrane type wijkt niet van het sociaaldemocratische en liberalistische type af ($p>.05$), maar wel van alle andere typen ($p<.01$). De verschillen tussen de gemiddelden van welvaartsstaten zijn terug te vinden in figuur 7.

Figuur 7. Rangschikking ernst vrijheidsbeperking

De gemiddelden van welvaartsstaten op het aspect ernst vrijheidsbeperking variëren, zoals te zien in figuur 7, tussen de drie en vier. Vier refereert naar antwoordmogelijkheid 4: vrijheidsbeperking, als vorm van huiselijk geweld, is zeer ernstig. Antwoordmogelijkheid 3 stond voor: vrijheidsbeperking, als vorm van huiselijk geweld, is tamelijk ernstig. Het liberalistische type scoort het hoogste met 3.75 ($SD=.50$) en vindt hiermee vrijheidsbeperking het ernstigst ten opzichte van de andere typen welvaartsstaten.

Het post-communistische type welvaartsstaat heeft met een gemiddelde van 3.40 ($SD=.71$), dit de laagste gemiddelde score in vergelijking tot de andere typen welvaartsstaten. De range van 0.35 is klein, aangezien het een schaal van drie tot vier betreft.

Tabel 15: Meervoudige lineaire regressie analyse ernst vrijheidsbeperking

	<i>Afhankelijke variabele</i>				
	Ernst vrijheidsbeperking				
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)	B (S.E.)
<i>Onafhankelijke variabele</i>					
Type welvaartsstaat					
Post-communistisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
Hybride	.233 (.020)***	.119(.031)***	.259 (.020)***	.121 (.023)***	.418 (.048)***
Sociaal-democratisch	.344 (.013)***	.234 (.026)***	.455 (.020)***	.244(.016)***	.454(.029)***
Conservatief-corp.	.252 (.012)***	.151 (.024)***	.317 (.015)***	.151 (.016)***	.337 (.024)***
Liberalistisch	.355 (.015)***	.264 (.024)***	.418(.017)***	.243(.020)***	.366 (.015)***
Mediterraan	.312 (.012)***	.257 (.017)***	.325(.012) ***	.240 (.013)***	.361 (.017)***
<i>Verklarende variabele</i>					
Sociaaleconomische ongelijkheid		-.506 (.106)***			
Gewelddadigheid			-.066 (.009)***		
Individualisme				.001(.000)***	
Genderongelijkheid					-.060 (.014)***
R^2	.056	.057	.059		.057

Note: *= $p<.05$, **= $p<.01$, ***= $p<.001$

Tabel 15 bevat informatie over de resultaten vanuit de meervoudige lineaire regressie analyse met als afhankelijke variabele de ernst van vrijheidsbeperking. Model 1 laat zien dat alle type welvaartsstaten significant afwijken van het post-communistische type. Model 2, met verklarende variabele sociaaleconomische ongelijkheid laat een significant resultaat zien ($B=-.506$; $p<.001$). Deze uitkomst indiceert dat naarmate er meer sociaaleconomische ongelijkheid is in een land men vrijheidsbeperking minder ernstig vindt. Bovendien kan men waarnemen dat wanneer men rekening houdt met de mate van sociaaleconomische ongelijkheid in de 19 landen, het contrast tussen het post-communistische type en de alle andere de type welvaartsstaten afneemt.

Model 3, met verklarende variabele gewelddadigheid laat een significant resultaat zien ($B=-.066$; $p<.001$). Het model indiceert dat naarmate er meer gewelddadigheid is in een land men vrijheidsbeperking minder ernstig vindt. Deze mate van gewelddadigheid verklaart echter niet de schillen tussen landen voor wat betreft de mate hoe ernstig men vrijheidsbeperking vindt. Integendeel, indien men controleert voor de mate van gewelddadigheid in een land worden deze verschillen tussen welvaartsstaten juist enigszins groter.

Model 4, met verklarende variabele individualisme laat een significant resultaat zien ($B=.001$; $p<.001$). Dit indiceert dat naarmate een land meer individualistisch is men vrijheidsbeperking ernstiger vindt. Dit komt niet overeen met de vooraf gestelde hypothese op basis van de Social Control theory, waarmee gesteld werd dat meer individualisme leidt tot een positievere attitude ten aanzien van huiselijk geweld. Daarnaast verklaart de mate van individualisme in een land ten dele de verschillen tussen welvaartsstaten voor wat betreft de mate hoe ernstig men dreigen met geweld vindt.

Zo is waar te nemen dat de verschillen tussen welvaartsstaten kleiner worden indien we controleren voor de mate van individualisme in een land.

Model 5, met verklarende variabele genderongelijkheid, laat een significant resultaat zien ($B = -.060$; $p < .001$), dit indiceert dat naarmate er meer genderongelijkheid is in een land men vrijheidsbeperking minder ernstig vindt. Deze mate van gewelddadigheid verklaart echter niet de schillen tussen welvaartsstaten voor wat betreft de mate hoe ernstig men vrijheidsbeperking vindt. Integendeel, indien we controleren voor de mate van genderongelijkheid in een land worden deze verschillen tussen welvaartsstaten juist wat groter.

Tot slot moet men op basis van paragraaf 4.2.1 tot en met 4.2.6 stellen dat de verklaarde varianties bij de regressieanalyses laag zijn te noemen. Bij het aspect afkeuring van huiselijk geweld was de verklaarde variantie van de modellen van 0,7 tot 0,8%. Bij de overige aspecten varieerden de verklaarde varianties van de modellen van 3,4 tot 5,9%. Ondanks deze lage verklaarde varianties zijn de resultaten van bijvoorbeeld de modellen behorend bij de regressie analyse ernst vrijheidsbeperking wel significant ($p < .001$), hierdoor kan men aannemen dat de indeling in welvaartsstaten mogelijk is en de verklarende variabelen op dit aspect de attitude ten aanzien van huiselijk geweld beïnvloedt.

4.3 Evaluatie hypothesen welvaartsstatenniveau

Samenvattend kan men stellen dat de indeling in de typologie van welvaartsstaten op alle aspecten van attitude tot een significant verschil leidde ($p < .001$). Hierdoor was het mogelijk om op alle aspecten landen te vergelijken door middel van deze indeling. In deze paragraaf worden de vooraf gestelde hypothesen op welvaartsstatenniveau vanuit het overkoepelende model, zoals terug te vinden op pagina 29, geëvalueerd. Op basis van significante, niet significante en eventueel contrasterende resultaten ten aanzien van de hypothesen is er een schematisch overzicht te construeren, zoals te vinden in tabel 16.

Wanneer men tabel 16 bestudeert valt het op dat de hypothesen H1a, H2a en H4a op basis van de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid en genderongelijkheid op alle aspecten van attitude zijn ondersteund, behalve op het aspect afkeuring. Gesteld kan dan ook worden dat post-communistische type welvaartsstaat een positievere attitude heeft dan het sociaaldemocratische type op de aspecten duiding ernst psychisch geweld, fysiek geweld, seksueel geweld, dreigen met geweld en vrijheidsbeperking.

De hypothesen H1b en H2b op basis van de mate van sociaaleconomische ongelijkheid en gewelddadigheid is op de aspecten duiding ernst fysiek geweld en seksueel geweld ondersteund. Echter zijn de hypothesen op het aspecten duiding psychisch geweld niet ondersteund. Op de overige aspecten is een contrasterend resultaat gevonden. Gesteld kan dan ook worden dat mediterrane type welvaartsstaat een positievere attitude heeft dan het conservatief-corporatistische type op de aspecten duiding ernst fysiek en seksueel geweld, maar niet op de aspecten afkeuring van huiselijk geweld, duiding ernst dreigen met geweld en vrijheidsbeperking.

Hypothese H3a, baserend op de mate van individualisme is op geen enkel aspect ondersteund. Bovendien is op elk aspect een contrasterend resultaat gevonden. Men kan dan ook stellen dat de hypothese op basis van de Social Control theory niet is ondersteund en dat er een contrasterend resultaat is ontstaan, waardoor het post-communistische type welvaartsstaat een positievere attitude heeft ten aanzien van huiselijk geweld dan het hybride type. Hypothese H3b op basis van de mate van individualisme is tevens op geen enkel aspect van attitude ten aanzien van huiselijk geweld ondersteund, behalve het aspect afkeuring. Op de aspecten duiding ernst psychisch, fysiek en seksueel geweld is een contrasterend resultaat gevonden. Men kan dan ook stellen dat het sociaaldemocratische type een positievere attitude heeft dan het mediterrane type,

behalve op het aspect afkeuring van huiselijk geweld, maar niet op de aspecten duiding ernst psychisch, fysiek en seksueel geweld.

Tot slot is er voor hypothese H4b, gefundeerd op de mate van genderongelijkheid, op drie aspecten van attitude ten aanzien van huiselijk geweld ondersteuning gevonden en op twee aspecten een contrasterend resultaat. Hierdoor kan worden gesteld dat het mediterrane type een positievere attitude heeft dan het hybride type op de aspecten duiding ernst psychisch, fysiek en seksueel geweld, maar niet op de aspecten duiding ernst dreigen met geweld en vrijheidsbeperking.

Tabel 16. Evaluatie hypothesen op welvaartsstatenniveau

Hypothesen op welvaartsstaten niveau		Aspecten attitude t.a.v. huiselijk geweld Ondersteund ja / nee	
(H1a / H2a/ H4a)	Post-communistische type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het sociaaldemocratische type	Afkeuring: Psychisch geweld: Fysiek geweld: Seksueel geweld: Dreigen met geweld: Vrijheidsbeperking:	Nee Ja Ja Ja Ja Ja
(H1b/H2b)	Mediterrane type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het conservatief-corporatistische type.	Afkeuring: Psychisch geweld: Fysiek geweld: Seksueel geweld: Dreigen met geweld: Vrijheidsbeperking:	Nee; contrasterend Nee Ja Ja Nee; contrasterend Nee; contrasterend
(H3a)	Hybride type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het post-communistische type.	Afkeuring: Psychisch geweld: Fysiek geweld: Seksueel geweld: Dreigen met geweld: Vrijheidsbeperking:	Nee; contrasterend Nee; contrasterend Nee; contrasterend Nee; contrasterend Nee; contrasterend Nee; contrasterend
(H3b)	Sociaaldemocratische type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het mediterrane type.	Afkeuring: Psychisch geweld: Fysiek geweld: Seksueel geweld: Dreigen met geweld: Vrijheidsbeperking:	Ja Nee; contrasterend Nee; contrasterend Nee; contrasterend Nee Nee
(H4b)	Mediterrane type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het hybride type.	Afkeuring: Psychisch geweld: Fysiek geweld: Seksueel geweld: Dreigen met geweld: Vrijheidsbeperking:	Nee Ja Ja Ja Nee; contrasterend Nee; contrasterend

5. Conclusie en discussie

Conclusies, terugkoppeling hoofdvraag en toekomstig onderzoek

5.1 Conclusie

In deze paragraaf zal antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag van deze thesis. Deze onderzoeksvraag luidt: *In hoeverre is er een verschil in attitude ten aanzien van huiselijk geweld tegen vrouwen tussen Europese landen anno 2010, in welke mate kan de typologie van welvaartsstaten hierbij toegepast worden en in hoeverre kunnen eventuele verschillen verklaard worden vanuit de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid, individualisme en genderongelijkheid binnen Europese landen?*

Allereerst zal het onderdeel van de onderzoeksvraag met betrekking tot de verschillen en de toepassing van de typologie van welvaartsstaten worden beantwoord. Vervolgens wordt uiteengezet in hoeverre de mate van sociaaleconomische ongelijkheid, gewelddadigheid, individualisme en genderongelijkheid een verklaring bieden voor verschillen in attitude ten aanzien van huiselijk geweld.

Verschillen

Uit dit onderzoek is gebleken dat er verschil bestaat tussen de 19 bestudeerde Europese landen in de attitude ten aanzien van huiselijk geweld tegen vrouwen, in het jaar 2010. Deze verschillen bestaan op alle zes aspecten die in dit onderzoek onder het begrip attitude ten aanzien van huiselijk geweld worden verstaan. Wanneer men de typologie van Esping-Andersen toepast en de 19 Europese landen indeelt in welvaartsstaten blijkt er eveneens een significant verschil te bestaan op alle aspecten tussen de zes typen welvaartsstaten in de attitude ten aanzien van huiselijk geweld. Voor alle zes aspecten van attitude ten aanzien van huiselijk geweld zijn er rangschikkingen gemaakt van de scores van typen welvaartsstaten, op een schaal van één tot vier. De voornaamste conclusie op basis van deze rangschikkingen, is dat het post-communistische type welvaartsstaat op alle zes aspecten een positievere attitude¹¹ ten aanzien van huiselijk geweld heeft, in vergelijking met de andere type welvaartsstaten, waaronder het hybride type, het sociaaldemocratische type, het liberalistische type, het conservatief-corporatistische type en het mediterrane type. Echter was dit verschil op het aspect afkeuring niet significant ten opzichte van het sociaaldemocratische type. De gemiddelden van zowel landen als welvaartsstaten zijn significant verschillend, maar de verschillen waren tevens op alle aspecten klein, qua range¹². Dit leidt tot de interpretatie dat alle landen en welvaartsstaten over het algemeen een negatieve attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.

Sociaaleconomische ongelijkheid

Uit het onderzoek is gebleken dat de abstracte hypothese vanuit de Resource theory voornamelijk wordt ondersteund. De hypothese stelde dat naarmate er meer sociaaleconomische ongelijkheid heerst men een positievere attitude heeft ten aanzien van huiselijk geweld. Op basis van de mate van sociaaleconomische ongelijkheid zijn twee hypothesen op welvaartsstaatniveau opgesteld. Hypothese H1a; het post-communistische type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het sociaaldemocratische type, is op alle aspecten van attitude, behalve afkeuring, ondersteund. Hypothese H1b; het mediterrane type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het conservatief-corporatistische type,

¹¹ Met een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld wordt in deze thesis bedoeld dat men huiselijk geweld niet afkeurt en diverse vormen van huiselijk geweld als helemaal niet ernstig beschouwt.

¹² Het verschil tussen het hoogste en laagste gemiddelde.

is enkel op de aspecten ernst fysiek geweld en ernst seksueel geweld ondersteund, maar niet op de aspecten afkeuring van huiselijk geweld, duiding ernst dreigen met geweld en vrijheidsbeperking, op deze laatste drie aspecten is een contrasterend resultaat gevonden.

Wanneer men een hoge mate van sociaaleconomische ongelijkheid binnen een land gebruikt als verklaring voor een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld, vindt men ondersteuning op de aspecten afkeuring van huiselijk geweld, duiding van ernst seksueel geweld, dreigen met geweld en vrijheidsbeperking. Hiermee wordt de Resource theory grotendeels ondersteund. Resumerend kan men stellen dat een hoge mate van de macrosociologische factor sociaaleconomische ongelijkheid leidt tot een positievere attitude ten aanzien van huiselijk geweld en wel op de aspecten afkeuring van huiselijk geweld, duiding van ernst seksueel geweld, ernst dreigen met geweld en ernst vrijheidsbeperking.

Gewelddadigheid

Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat de abstracte hypothese vanuit de Subculture of Violence thesis voornamelijk wordt ondersteund. De hypothese stelde dat naarmate er meer gewelddadigheid heerst men een positievere attitude zal hebben ten aanzien van huiselijk geweld. Op basis van de mate van gewelddadigheid zijn twee hypothesen op welvaartsstaatniveau opgesteld. Hypothese H2a, het post-communistische type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het sociaaldemocratische type, is op alle aspecten van attitude, behalve afkeuring, ondersteund. Hypothese H2b, het mediterrane type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het conservatief-corporatistische type, is enkel op de aspecten ernst fysiek geweld en ernst seksueel geweld ondersteund, maar niet op de aspecten afkeuring van huiselijk geweld, duiding ernst dreigen met geweld en vrijheidsbeperking, op deze laatste drie aspecten is een contrasterend resultaat vonden.

Wanneer men een hoge mate van gewelddadigheid binnen een land gebruikt als verklaring voor een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld, vindt men ondersteuning op de aspecten afkeuring van huiselijk geweld en duiding ernst van psychisch, fysiek, seksueel geweld en vrijheidsbeperking. Hiermee wordt de Subculture of Violence thesis grotendeels ondersteund. Echter werden de verschillen tussen welvaartsstaten op dezelfde aspecten groter, wanneer men rekening hield met de mate van gewelddadigheid in de 19 landen. Resumerend kan men stellen dat een hoge mate van de gewelddadigheid in een land leidt tot een positievere attitude ten aanzien van huiselijk geweld en wel de aspecten afkeuring van huiselijk geweld, duiding van ernst fysiek geweld, seksueel geweld en ernst vrijheidsbeperking, daarnaast biedt de mate van gewelddadigheid geen verklaring voor de verschillen tussen welvaartsstaten op deze aspecten.

Individualisme

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat de abstracte hypothese op basis van de Social Control theory vrijwel niet wordt ondersteund. De hypothese stelde dat naarmate er meer individualisme heerst, men een positievere attitude ten aanzien van huiselijk geweld zal hebben. Op basis van de mate van individualisme zijn twee hypothesen op welvaartsstaatniveau opgesteld. Hypothese H3a, het hybride type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het post-communistische type, is op geen enkel aspect ondersteund. Bovendien is op elk aspect een contrasterend resultaat gevonden. Hypothese H3b, het sociaaldemocratische type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het mediterrane type, is tevens op geen enkel aspect van attitude ten aanzien van huiselijk geweld ondersteund, behalve het aspect afkeuring. Op de aspecten duiding ernst psychisch, fysiek en seksueel geweld zijn wederom contrasterende resultaten gevonden.

Wanneer men een hoge mate van sociaaleconomische ongelijkheid binnen een land gebruikt als verklaring voor een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld, vindt men op geen enkel aspect van attitude ten aanzien van huiselijk geweld ondersteuning. Integendeel, op de aspecten duiding ernst seksueel geweld,

dreigen met geweld en vrijheidsbeperking vindt men contrasterende resultaten. Daarnaast nam het verschil tussen welvaartsstaten op de aspecten duiding ernst seksueel geweld en dreigen met geweld af indien men rekening hield met de mate van individualisme in de 19 landen. Concluderend kan men stellen dat een hogere mate van individualisme leidt tot een negatievere attitude ten aanzien van huiselijk geweld op de aspecten duiding ernst seksueel geweld, dreigen met geweld en vrijheidsbeperking. Hiermee wordt de Social Control theory niet ondersteund. Daarnaast biedt de mate van individualisme in de 19 landen ten dele een verklaring voor de verschillen tussen welvaartsstaten in hoe ernstig zij seksueel geweld duiden en dreigen met geweld.

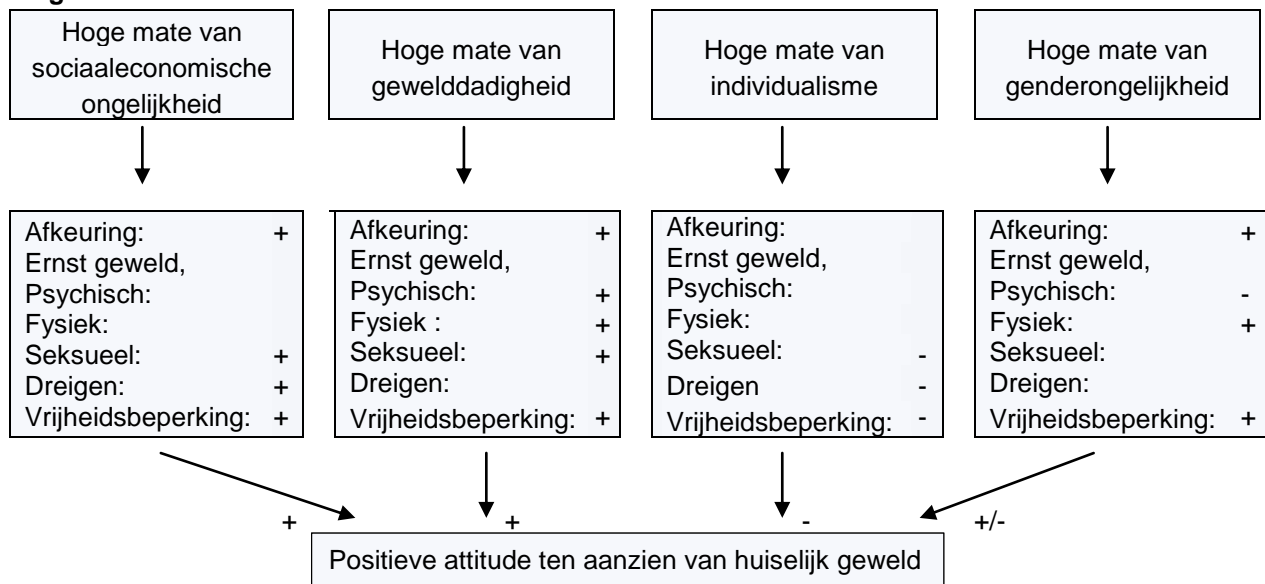
Genderongelijkheid

Op basis van de resultaten uit dit onderzoek blijkt dat de abstracte hypothese vanuit het Patriarchal perspective in eniger mate wordt ondersteund. De hypothese vanuit het Patriarchal perspective stelde dat naarmate er meer genderongelijkheid heerst, men een positieve attitude zal hebben ten aanzien van huiselijk geweld. Op basis van de mate van genderongelijkheid zijn twee hypothesen op welvaartsstaatniveau opgesteld. Hypothese H4a, het post-communistische type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het sociaaldemocratische type, is op alle aspecten van attitude ondersteund, behalve afkeuring, hiermee wordt het Patriarchal perspective grotendeels ondersteund. Hypothese H4b, het mediterrane type welvaartsstaat heeft een positievere attitude dan het hybride type, is op de aspecten afkeuring van huiselijk geweld en duiding ernst psychisch, fysiek en seksueel geweld ondersteund. Op de aspecten duiding dreigen met geweld en vrijheidsbeperking is een contrasterend resultaat gevonden.

Wanneer men een hoge mate van genderongelijkheid binnen een land gebruikt als verklaring voor een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld, vindt men ondersteuning op de aspecten afkeuring van huiselijk geweld, duiding ernst fysiek geweld en duiding ernst vrijheidsbeperking, hetgeen het Patriarchal perspective ondersteunt. Op het aspect duiding ernst psychisch geweld is een contrasterend resultaat gevonden. Daarnaast biedt de mate van genderongelijkheid ten dele een verklaring voor de verschillen tussen welvaartsstaten op het aspect duiding ernst psychisch geweld, aangezien op dit aspect de verschillen afnamen indien men rekening hield met de mate van genderongelijkheid in de 19 landen. Op de aspecten duiding ernst fysiek geweld en vrijheidsbeperking namen deze verschillen tussen welvaartsstaten echter toe wanneer men rekening hield met de mate van genderongelijkheid, hierin biedt genderongelijkheid dan ook geen verklaring voor de verschillen tussen welvaartsstaten. Resumerend kan men stellen dat een hoge mate van genderongelijkheid leidt tot een positievere attitude ten aanzien van huiselijk geweld en wel de aspecten afkeuring van huiselijk geweld, en duiding ernst fysiek geweld en vrijheidsbeperking. Echter leidt een hoge mate van genderongelijkheid tevens tot een negatieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld op het aspect duiding ernst psychisch geweld.

Op basis van bovenstaande conclusies omtrent verklaringen voor verschillen in attitudes ten aanzien van huiselijk geweld is een schematisch overzicht te maken. Dit schematische overzicht is te vinden in figuur 8. Onder de verklaring hoge mate van sociaaleconomische ongelijkheid is een plusteken te vinden, aangezien deze hypothese op vier van de zes aspecten ondersteund is. Onder de verklaring hoge mate van gewelddadigheid is een plusteken te vinden, omdat deze hypothese op vijf aspecten is ondersteund. Onder de verklaring hoge mate van individualisme is een minteken te vinden, dit duidt op het feit dat drie van de zes resultaten contrasterend waren met de vooraf gestelde hypothese. De overige resultaten waren niet significant, hierdoor is er geen ondersteuning gevonden voor de Social Control theory. Onder de verklaring hoge mate van genderongelijkheid is zowel een plus- als minteken te vinden, omdat deze hypothese op drie aspecten is ondersteund en op één aspect tot een contrasterend resultaat heeft geleid.

Figuur 8. Conclusies m.b.t. het theoretisch model

5.2 Discussie

Deze studie heeft meerdere beperkingen. De voornaamste beperking van dit onderzoek is het algemene karakter. Zo worden verklaringen getoetst door middel van indexscores op landenniveau, waarna zij worden getoetst op een niveau van welvaartsstaten. De verklaringen op dit niveau leiden tot relatief lage verklaarde varianties, omdat er veel verklaringskracht verloren gaat die wellicht te vinden kan zijn op individueel niveau of op lokaal niveau, zoals buurten, steden en dorpen. Verklaringen worden hierdoor verbloemd, het is dan ook van belang dat toekomstig onderzoek zich door middel van een multilevelanalyse tevens zal concentreren binnen landen, waarbij de verklarende variabelen op een meer uitgebreide wijze moeten worden geoperationaliseerd, in plaats van één waarde op basis van indexcijfers op landenniveau. Voornamelijk de variabelen sociaaleconomische ongelijkheid en genderongelijkheid in relatie tot huiselijk geweld vragen op basis van de resultaten uit deze studie om nader onderzoek binnen landen, aangezien er kleine doch sterk significante resultaten op het welvaartsstatenniveau zijn gevonden. Een methodologische beperking aan de bestaande dataset die toegepast is in deze studie is het ontbreken van informatie over de algehele responsratio, waardoor de betrouwbaarheid van deze studie wordt aangetast.

Naast deze beperkingen zijn er ook sterke punten in het onderzoek aan te wijzen. Zo is er voor het eerst onderzoek gedaan naar de welvaartsstaattypologie in relatie tot de attitude ten aanzien van huiselijk geweld, waarbij beduidende verschillen zijn gevonden wanneer men deze indeling toepast op landen en hun gemiddelde attitude ten aanzien van huiselijk geweld. De conclusies van deze studie wat betreft de invloed van sociaaleconomische ongelijkheid op huiselijk geweld liggen in lijn met enkele eerdere resultaten van Fox et al. (2002). Zo lieten Fox et al. (2002) een effect zien van sociaaleconomische indicatoren op de prevalentie van huiselijk geweld. Eerdere studies gaven aan dat de attitudes ten aanzien van huiselijk geweld samenhangen met de prevalentie (Funk, et al. 1999; Kraus, 1995; Upmeyer, 1989). De bevinding uit deze studie dat de mate van sociaaleconomische ongelijkheid invloed heeft op de attitude ten aanzien van huiselijk geweld sluit hierdoor indirect aan op de bevindingen van Fox et al. (2002). De bevinding vanuit deze studie dat een hoge mate van gewelddadigheid leidt tot een positieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld ligt in lijn met de studie van Ember en Ember (2005). Zo vonden zij op basis van een crosscultureel onderzoek naar de Subculture of Violence thesis dat er een relatie bestond tussen de mate van gewelddadigheid in een land en de prevalentie van kindermishandeling.

Echter ligt de bevinding dat een hoge mate van individualisme leidt tot een negatieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld niet in lijn met de studies van Watts et al. (2010) en Lanier en Maume (2009), die vonden dat sociale isolatie leidde tot een hogere kans op slachtofferschap van huiselijk geweld. Echter richtte de studie van Watts et al. (2010) zich op sociale isolatie op individueel niveau en de studie van Lanier en Maume (2009) zich op sociale isolatie binnen een land. Deze studie heeft zich op landen- en welvaartsstatenniveau gericht, hieruit blijkt nogmaals het belang dat toekomstig onderzoek zich zowel op landen- als welvaartsstatenniveau richt alsook binnen landen en op individueel niveau om een zo compleet mogelijk inzicht te kunnen verkrijgen. Daarnaast kan men een kanttekening plaatsen bij het feit of sociale isolatie gelijk staat aan individualisme, ook hier ligt een aanknopingspunt voor toekomstig onderzoek. De bevindingen omtrent genderongelijkheid en de relatie tot attitudes ten aanzien van huiselijk geweld ligt in enigermate in lijn met de bevindingen van Haj-Yahia (2003), Ahmad et al. (2004), Lenton (1995) en Mann en Takyi (2009). Zij vonden allen met een verschillende onderzoek in bepaalde mate ondersteuning voor de Social Control theory. Echter zijn in deze studie niet op alle aspecten van attitude ten aanzien van huiselijk geweld ondersteunde resultaten gevonden, het is daarom voor toekomstig onderzoek interessant om te kijken of deze resultaten op individueel niveau wellicht de Social Control theory geheel ondersteunen. Tot slot is de conclusie dat post-communistische landen de meest positieve attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld in lijn met de recente studie door Fábíán (2010) naar post-communistische landen en hun beleid ten aanzien van huiselijk geweld. Zo stelt Fábíán (2010) dat huiselijk geweld in de Baltische staten een ernstig probleem is. De aansporing van Fábíán (2010) tot betrokkenheid van de Europese Unie bij post-communistische landen op het gebied van uitbreiding van de definitie van huiselijk geweld en de daadwerkelijke implementatie van beleid, ligt in lijn met de aanbevelingen die vanuit deze studie te maken zijn. Deze beleidsaanbevelingen worden in het volgende hoofdstuk nader uitgewerkt.

6. Beleidsaanbevelingen

Integratie van wetenschap en beleid

Beleidsaanbevelingen

Op basis van voorgaande de conclusies worden in dit hoofdstuk beleidsaanbeveling geformuleerd. Gezien de methodologische beperkingen van deze studie dienen deze beleidsaanbevelingen echter met enige terughoudendheid te worden gepresenteerd.

Europees beleid moet zich richten op attituden ten aanzien van huiselijk geweld om de prevalentie van huiselijk geweld terug te dringen.

Toelichting

Al in de jaren '80 werd gepleit om als wetenschappers voort te bouwen op elkaars werk in het onderzoek naar huiselijk geweld (Hasselt et al., 1980). Anno 2011 is er nog steeds geen eenduidige aanpak, hetgeen leidt tot enorme methodologische verschillen in het onderzoek naar de prevalentie van huiselijk geweld, waardoor het moeilijk is om beleid hierop te baseren (Alhabib, Nur & Jones, 2010). Desondanks begint Europa de laatste jaren met ontwikkeling van beleid om huiselijk geweld tegen vrouwen aan te pakken (Kantola, 2010; Römken, 2010). Studies naar attitude ten aanzien van geweld laten zien dat er samenhang is met het vertoonde gedrag en daarmee de prevalentie van geweld (Funk, et al. 1999; Kraus, 1995; Upmeyer, 1989). Men kan hierdoor betogen dat wanneer men huiselijk geweld tegen vrouwen wil aanpakken het belangrijk is om beleid in te zetten op attituden ten aanzien van huiselijk geweld ter vorming van het cultureel waardesysteem. Uiteraard brengt onderzoek naar attitude ten aanzien van geweld vergelijkbare methodologische moeilijkheden met zich mee als studies naar prevalentie, zoals sociaal wenselijkheid (Hoyle & Zedner, 2007; Maguire, 2007). Aan de andere kant kan men op basis van deze studie stellen dat de kleine maar beduidende verschillen op landenniveau, juist door de gevoeligheid van het onderwerp, al op verschillen in het sociaal-culturele waardesysteem wijzen. Deze verschillen moeten daarom als basis dienen voor een Europees beleid tegen huiselijk geweld.

Een doelgericht en efficiënt Europees beleid tegen huiselijk geweld zal zich specifiek moeten richten op post-communistische landen met de minst negatieve attitude¹³ ten aanzien van huiselijk geweld.

Toelichting

Wanneer men de attituden van Europese landen ten aanzien van huiselijk geweld onderzoekt blijkt dat alle landen en typen welvaartsstaten, als groepen landen, gemiddeld genomen een negatieve attitude hebben ten aanzien van geweld. Desondanks blijken er beduidende verschillen te zijn in hoe negatief men is, waardoor er geen sprake is van een geheel negatieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld voor geheel Europa. Hierin liggen aanknopingspunten voor beleid. Beleid dat de prevalentie van huiselijk geweld tegen vrouwen wil reduceren moet zich richten op het overbrengen van de opvatting dat alle vormen van huiselijk geweld tegen vrouwen zeer ernstig zijn en afgekeurd moeten worden, waarbij het einddoel moet zijn dat alle Europese landen een geheel negatieve attitude moeten hebben ten aanzien van huiselijk geweld.

¹³ Een negatieve attitude wordt hier gedefinieerd als het hebben van een lage tolerantie ten aanzien van huiselijk geweld en diverse vormen van huiselijk geweld als zeer ernstig beschouwen.

Daarbij zal een algemeen Europees beleid niet efficiënt genoeg zijn, aangezien er bij bepaalde groepen landen meer verandering nodig is dan andere. Zo geven de resultaten van deze studie aan dat post-communistische landen waaronder Bulgarije, Polen, Roemenie, Estland, Litouwen en Letland, structureel de minst negatieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld hebben. Europees beleid zal daar meer efficiënt zijn wanneer het doelgericht is en inzet op post-communistische landen, omdat daar het meeste resultaat te behalen valt. Deze aanbeveling ligt in lijn met Fábíán (2010), zij betoogt tevens dat betrokkenheid vanuit de Europese Unie met post-communistische landen nodig is op het gebied van uitbreiding van de definitie van huiselijk geweld en de daadwerkelijke implementatie van beleid.

Een Europees beleid wat zich specifiek richt op landen met de minst negatieve attitude¹⁴ ten aanzien van huiselijk geweld, zal moeten pogen de sociaaleconomische ongelijkheid en genderongelijkheid binnen deze landen te verlagen.

Toelichting

De hedendaagse Europese beleidsvisie omtrent de aanpak van huiselijk geweld heeft een genderspecifiek karakter, deze studie ondersteunt de visie dat genderongelijkheid in relatie staat tot huiselijk geweld in eniger mate. Zo laten de resultaten zien dat de afkeuring van huiselijk geweld toeneemt en hoe ernstig men psychisch geweld vindt afneemt, naarmate er in een land meer genderongelijkheid heerst. Echter zijn er geen aanwijzingen gevonden dat er een relatie bestaat tussen de mate van genderongelijkheid en andere aspecten van attitude, waaronder hoe ernstig men diverse vormen van huiselijk geweld vindt, waaronder fysiek- en seksueel geweld, dreigen met geweld en vrijheidsbeperking. Een hogere mate van sociaaleconomische ongelijkheid bleek wel te wijzen op een minder negatieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld op alle aspecten. Voornamelijk binnen post-communistische landen heerst een hoge mate van sociaaleconomische ongelijkheid en een minst negatieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld. Europees beleid wat de prevalentie van huiselijk geweld wil aanpakken door verandering van attitudes ten aanzien van huiselijk geweld richt zich daarom allereerst op landen met de minst negatieve attitude, waarna men zich binnen deze landen richt op de verlaging van sociaaleconomische ongelijkheid en genderongelijkheid.

Een Europees beleid wat zich richt op de aanpak van huiselijk geweld via attitudes ten aanzien van huiselijk geweld moet meermalig worden geëvalueerd met dezelfde methoden om efficiënter en doelmatiger te worden en te blijven.

Toelichting

Om inzicht te krijgen in de effectiviteit van beleid is het van belang om meermaals de effectiviteit te evalueren op basis van vooraf geformuleerde doelen, zogenoemde ex-post beleidsevaluaties (Clarke & Dawson, 1999). Het Europees beleid tegen huiselijk geweld zal als vooraf geformuleerd doel een geheel negatieve attitude ten aanzien van huiselijk geweld door alle Europese lidstaten moeten stellen. De Eurobarometer enquête met als onderwerp huiselijk geweld biedt mogelijkheden tot evaluatie en monitoring. Door deze enquête longitudinaal te blijven uitvoeren met dezelfde methoden kan er inzicht worden verkregen in het proces omtrent veranderingen in attitudes ten aanzien van huiselijk geweld. Bij deze enquête is het van belang om aandacht te hebben voor de vraagstellingen omtrent hoe ernstig men bepaalde vormen van huiselijk geweld vindt, want bij de huidige enquête wordt geïnsinueerd dat specifieke vormen van geweld onder huiselijk geweld vallen. Wanneer men een vorm bijvoorbeeld als helemaal niet ernstig zou beschouwen, bestaat de kans dat men het niet als huiselijk geweld zal definiëren.

¹⁴ Een negatieve attitude wordt hier gedefinieerd als het hebben van een lage tolerantie ten aanzien van huiselijk geweld en diverse vormen van huiselijk geweld als zeer ernstig beschouwen.

Hierdoor brengen deze enquêtevragen een gevaar tot sociaalwenselijkheid met zich mee. Het is dan ook aan te bevelen om deze vraagstellingen neutraler te maken om sociaalwenselijkheid tot een minimum te beperken. Daarnaast is het bij de evaluatie van belang om aandacht te schenken aan de condities waaronder mechanismen in gang worden gezet, waardoor sprake is van effectiviteit. Op deze wijze krijgt men inzicht in verklarende factoren (Pawson & Tilly, 1997). In de evaluatie van het Europees beleid tegen huiselijk geweld zal daarom de mate van genderongelijkheid en sociaaleconomische ongelijkheid structureel en met dezelfde methode moeten worden gemeten, aangezien deze studie aanwijzingen bevat dat deze conditionele factoren samenhangen met attitudes ten aanzien van huiselijk geweld.

Literatuurlijst

- Ahmad, F., Riaz, S., Barata, P., & Stewart, D.E. (2004). Patriarchal beliefs and preceptions of abuse among South Asian immigrant women. *Violence Against Women*, 10, 262–282.
- Alhabib, S., Nur, U. & Jones, R. (2010). Domestic Violence Against Women: Systematic Review of Prevalence Studies. *Journal of family violence*, 25 (4), 369 – 382.
- Amnesty International. (2005). *Amnesty International Report 2005: the state of the world's human rights*. Londen: Amnesty International Publications.
- ANP 14-05-2010a. Politie treft vier lichamen aan in woning.
- ANP 14-05-2010b. Dader Enschede bedreigde vrouw vaker.
- ANP 7-03-2010. Drie doden bij familiedrama Zierikzee.
- Arts, W.A., Flap, H.D. & Ultee, W.C. (2003). *Sociologie: vragen, uitspraken, bevindingen*. Groningen: Martinus Nijhoff.
- Arts, W.A & Gelissen, J. (2002). Three Worlds of Welfare Capitalism or More? A State-of-the-Art Report. *Journal of European Policy*, 12 (2), 137-158.
- Atkinson, A.B. (1970). On the measurement of economic inequality. *Journal of Economic Theory*, 2 (3), 244–263.
- Bachman, R. & Saltzman, L.E. (1995). *Violence against women: Estimates from the redesigned survey*. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, U.S. Department of Justice.
- Beer, P.T. de, Vrooman, J.C. & Wildeboer Schut, J.M. (2000). *De maat van de verzorgingsstaat: Inrichting en werking van het sociaal-economisch bestel in elf westerse landen*. Den Haag: SCP.
- Benson, M.L., DeMaris, A.A., Fox, G.L. & Van Wyk, J. (2002). Economic Distress and Intimate Violence: Testing Family Stress and Resources Theories. *Journal of Marriage and Family*, 64 (3), 793-807.
- Berg, P. van der, Borkus, B., Burggraaff, B., Loef, J., Noort, W. van der, Rothengatter, E., Sonck, N. & Wennekers, C. (2010). *Jaarevaluatie Postbus 51- campagnes 2009*. Den Haag: Rijksvoorlichtingsdienst Ministerie van Algemene Zaken.
- Bieleman, B., Biesma, S. & Zwieten, M. van. (2009). *Evaluatie Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld Fryslan 2008*. Groningen-Rotterdam: IntraVal.
- Blau, P.M. (1964). *Exchange and power in social life*. New York: Wiley.
- Blood, R.O. & Wolfe, D.M. (1960). *Husband and wives: The dynamics of married living*. Glencoe, IL: Free Press.
- Boer, M. de. (2009). *De aanpak van gendergerelateerd geweld in de privésfeer. Aanknopingspunten voor een meer genderbewuste aanpak van huiselijk geweld. Gendertoets van het Plan van aanpak Huiselijk Geweld tot 2011 'De volgende fase'*. Amsterdam: Projects on Women's Rights.
- Bogaerts, S. & Van der Veen, H.C.J. (2010). Het landelijke onderzoek huiselijk geweld 2010; de methode en de belangrijkste resultaten. *Justitiële verkenningen, Huiselijk geweld*, 36 (8), 33-45.
- Bonoli, G. (1997). Classifying Welfare States: a Two-dimension Approach. *Journal of Social Policy*, 26 (3), 351–72.

- Broek, S.D., Vaan, K.B.M. de, Vree, F.M. van. (2007). *Evaluatie Pilots huisverbod*. Leiden: Research voor Beleid.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Brownridge, D.A. (2002). Cultural variation in male partner violence against women: A comparison of Quebec with the rest of Canada. *Violence Against Women*, 8, 87-115.
- CEDAW. (2010). *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women. The Netherlands*. New York: United Nations.
- Clarke, A. & Dawson, R. (1999). *Evaluation Research*. London: SAGE Publications.
- Counts, D.A., Brown, J.K., & Campbell, J.C. (1992). *Sanctions and sanctuary: Cultural perspectives on the beating of wives*. Boulder, CO: Westview Press.
- Daly, M. (2000). A Fine Balance: Women's Labor Market Participation in International Comparison. In: Scharpf, F.W. & Schmidt, V.A. (eds.), *Welfare and Work in the Open Economy*. New York: Oxford University Press, 467–510.
- Daly, M. (1994). Comparing welfare states: towards a gender friendly approach. In: Sainsbury, D. (ed.), *Gendering Welfare States*, London: Sage, 101-117.
- Deacon, B. (1993). Developments in East European social policy. In: Jones, C. (ed.), *New perspectives on the welfare state in Europe*. London and New York: Routledge, 177-197.
- Dobash, R.E. & Dobash, R.P. (1998). *Rethinking Violence Against Women*. Thousand Oaks: Sage.
- Durkheim, E. (1897). *Le suicide*. Parijs: F. Alcan.
- Funk, J.B., Elliott, R., Flores, G.T., Mock, R. M. & Urman, M.L. (1999). The Attitudes Towards Violence scale: A measure for adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 1123-1136.
- Ember, C.R. & Ember, M. (1994). War, Socialization, and Interpersonal Violence: A Cross-Cultural Study. *Journal of Conflict Resolution*, 38, 620-646.
- Ember, C.R. & Ember, M. (2005). Explaining Corporal Punishment of Children: A Cross-Cultural Study. *American Anthropologist*, 107, 609–619.
- Erturk, Y. (2007). *Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences. Mission to Netherlands*. New York: UN General Assembly/Human.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton: Princeton University Press.
- Esping-Andersen, G. (1999). *The social foundations of postindustrial economies*. Oxford: Oxford University Press.
- Europees Parlement. (2007). Decisions adopted jointly by the European parliament and the council. *Official Journal of the European Union*. Strasbourg: The European Union.
- Europese Commissie. (1999). *Eurobarometer 51.0: Elderly People and Domestic Violence*. Brussel: TNS Opinion & Social.
- Europese Commissie. (2006). *A Roadmap for equality between women and men 2006-2010*. Brussel: Europese Unie.

- Europese Commissie. (2010). *Eurobarometer 73.2: Humanitarian Aid, Domestic Violence Against Women, and Mental Well-Being*. Brussel: TNS Opinion & Social.
- Fábián, K. (2010). Mores and gains: The EU's influence on domestic violence policies among its new post-communist member states. *Women's studies international forum*, 31, 54-67.
- Faramarzi, M., Esmailzadeh, S. & Mosavi, S. (2005). 'A comparison of abused and non-abused women's definitions of domestic violence and attitudes to acceptance of male dominance'. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 122, 225-231.
- Ferrera, M. (1996). The "Southern" Model of Welfare in Social Europe. *Journal of European Social Policy*, 6 (1), 17-37.
- Fox, G.L., Benson, M. L., DeMaris, A.A., & Van Wyk, J. (2002). Economic distress and intimate violence: Testing family stress and resources theories. *Journal of Marriage and Family*, 64, 793-807.
- Gelles, R.J. (1983). An exchange/social theory. In: Finkelhor, D. Gelles, R.J., Hotaling, G.T. & Straus, M.A. (eds.), *The dark side of families: Current family violence research*. Beverly Hills, CA: Sage, 151-165.
- Gelles, R.J., & Straus, M.A. (1979). Determinants of violence in the family: Toward a theoretical integration. In: Bur, W.R., Hill, R., Nye, R.I. & Reiss, I.L. (eds.), *Contemporary theories about the family-research-based theories*. New York: The Free Press, 549-581.
- Germain, A., Sen, G., & Chen, L. (1994). *Population policies reconsidered: health, empowerment and rights*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Goddijn, H.P.M. (1969). *De sociologie van Durkheim*. Amsterdam: J.H. de Bussy.
- Goode, W.J. (1971). Force and violence in the family. *Journal of Marriage and Family*, 33, 624-636.
- Guerrero, J., Naldini, T.M. (1997). Is the South so Different?: Italian and Spanish Families in Comparative Perspective. In: Rhodes, M. (ed.), *Southern European Welfare States. Between Crises and Reform*. London & Portland. Frank Cass, 42-66.
- Haj-Yahia, M.M. (2003). Beliefs about wife beating among Arab men from Israel: The influence of their patriarchal ideology. *Journal of Family Violence*, 18, 193-206.
- Halpern, C.T., Herring, A.H., Schoenbach, V.J. & Spriggs, A.L. (2009). Family and school socioeconomic disadvantage: Interactive influences on adolescent dating violence victimization. *Social Science and Medicine*, 68 (11), 1956-1965.
- Hasselt, V.B. van, Morrison, R.L., Bellack, A.S. & Hersen, M. (1988). *Handbook of Family Violence*. New York, Londen: Plenum Press.
- Heijden, P.G.M. van der, Cruyff, M.J.L.F., & Gils, G.H.C. van. (2010). *Omvang van huiselijk geweld in Nederland*. Den Haag: Ministerie van Justitie, WODC.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Hofstede, G.H. & Hofstede, G.J. (2005). *Cultures and organizations: software of the mind*. Columbus: McGraw-Hill.
- Hoyle, C. & Zedner, L. (2007). Victims, victimization, and criminal justice. In: Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (eds.), *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press, 461-495.

- Institute for Economics and Peace. (2011). *Global Peace Index: 2011 Methodology, Results and Findings*. Sydney: Institute for Economics and Peace.
- Kantola, J. (2010). *Gender and the European Union*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kersbergen, K. van. (1995). *Social Capitalism: A Study of Christian Democracy and the Welfare State*. Londen: Routledge.
- Kishor, S. (2000). Empowerment of Women in Egypt and Links to the Survival and Health of Their Infants. In: Presser, H.B. & Sen, G. (eds), *Women's Empowerment and Demographic Processes: Moving Beyond Cairo*. Oxford, New York: Oxford University Press, 119-156.
- Kraus, S.J. (1995). Attitudes and the prediction of behavior: A meta-analysis of the empirical literature. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21, 58-75.
- Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B. & Lozano, R. (2002). *The World Report on Violence and Health*. Genève: World Health Organization.
- Lanier, C. & Maume, M.O. (2009). Intimate Partner Violence and Social Isolation Across the Rural/Urban divide. *Violence Against Women*, 15, 1311-1330.
- Laparra, M. & Aguilar, M. (1997). Social Exclusion and Minimum Income Programs in Spain. In: MIRE Comparing Social Welfare Systems in Southern Europe vol 3. Florence Conference. Paris: Mission Recherche et Expérimentation (MIRE), 515-535.
- Leibfried, S. (1992). Towards a European welfare state? On Integrating Poverty Regimes into the European Community. In: Ferge, Z. & Kolberg, J.E. (eds), *Social Policy in a Changing Europe*. Frankfurt am Main: Campus Verlag, 258-273.
- Lenton, R.L. (1995). Power versus feminist theories of wife abuse. *Canadian Journal of Criminology*, 37, 305-330.
- Levinson, D. (1989). *Family violence in cross cultural perspective*. Londen: Sage Publications, Inc.
- Maguire, M. (2007). Crime data and statistics. In: Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (eds.), *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press, 241-301.
- Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (2007). *The Oxford handbook of criminology*. Oxford University Press.
- Malley-Morrison, K. & Hines, D.A. (2004). *Family violence in a cultural perspective: defining, understanding, and combating abuse*. Thousand Oaks: Sage.
- Mann, J.R. & Takyi, B.K. (2009). 'Autonomy, Dependence or Culture: Examining the Impact of Resources and Socio-cultural Processes on Attitudes Towards Intimate Partner Violence in Ghana, Africa'. *Journal of Family Violence*, 24, 323-335.
- Martin, D. (1976). *Battered wives*. San Francisco: Gilde.
- McDaniel, S.A. (2002). Women's changing relations to the state and citizenship: Caring and intergenerational relations in globalizing western democracies. *Canadian Review of Sociology and Anthropology*, 39 (2), 125-150.
- Meier, J. (1997). Domestic violence, character, and social change in the welfare reform debate. *Law & Policy*, 19, 205-263.

- Merry, S.E. (1995). Gender violence and legally engendered selves. *Identities: Global studies in culture and power*, 2, 49–73.
- Merton, R.K. (1938). Social Structure and Anomie. *American Sociological Review*, 3, 672-682.
- Ministerie van Justitie. (2002). *Privé geweld, publieke zaak*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid. (1984). *Bestrijding van seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid.
- Moore, A.M. (1997). Intimate violence: Does socioeconomic status matter? In A.P. Cardarelli (ed.), *Violence between intimate partners: Patterns, causes, and effects*. Boston: Allyn & Bacon, 90–100.
- Morgan, K. (2001). Review: Gender and the Welfare State: New Research on the Origins and Consequences of Social Policy Regimes. *Comparative Politics*, 34 (1), 105-124.
- Nova 06-05-2010. OM erkent fout in familiedrama Zierikzee.
- O’Conner, J., Orloff, A.S. & Shaver, S. (1999). *States, Markets, Families: Gender, Liberalism and Social Policy in Australia, Canada, Great Britain, and the United States*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Office of the High Commissioner for Human Rights. (2001). *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women. The Netherlands*. New York: CEDAW.
- Oorschot, W., van. (2006). The Dutch Welfare State: Recent trends and challenges in historical perspective. *European Journal of Social Security*, 8 (1), 57-76.
- Pagelow, M.D. (1984). *Family violence*. New York: Praeger.
- Pawson, R. & Tilley, N. (1997). *Realistic Evaluation*. London: Sage Publications.
- Peper, P. (1998). *Sociale problemen en de moderne samenleving: een cultuursociologische beschouwing*. Het Spinhuis: Amsterdam.
- Provinciale Zeeuwse Courant 14-05-2010. Kamervragen VVD-Kamerlid over drama Zierikzee.
- Ritzer, G. (1986). *Social Problems*. New York: Random House.
- Römkens, R.G. (1992). *Gewoon geweld?: omvang, aard, gevolgen en achtergronden van geweld tegen vrouwen in heteroseksuele relaties*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger.
- Römkens, R.G. (2010). Omstreden gelijkheid; over de constructie van (on)gelijkheid van vrouwen en mannen in partnergeweld. *Justitiële verkenningen, Huiselijk geweld*, 36 (8), 11-32.
- Ross, M.H. (1985). Internal and external conflict and violence: Cross-cultural evidence and a new analysis. *Journal of Conflict Resolution*, 29, 547-79.
- Sainsbury, D. (1996). *Gender, Equality and Welfare States*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sainsbury, D. (1999). Gender, policy regimes and politics. In: Sainsbury, D. (ed.), *Gender and Welfare State Regimes*. Oxford: Oxford University Press, 245 -276.
- Sanders, A., Hoyle, C., Morgan, R. & Cape, E. (2001). Victim Impact Statements: Don’t Work, Can’t Work. *Criminal Law Review*, (June), 447-458.

Siaroff, A. (1994). Work, Welfare and Gender Equality: a new Typology. In: Sainsbury, D. (ed.), *Gendering Welfare States*. London: Sage, 82-100.

Smeenk, W.H. & Malsch, M. (2005). *Family violence and police response: learning from research, policy and practice in European countries*. Londen: Ashgate Publishing.

Smith, L.C., Ramakrishnan, U., Ndiaye, A., Haddad, L., & Martorell, R. (2003). *The importance of women's status for child nutrition in developing countries (Rep. No. 131)*. Washington, DC: IFPRI.

Straus, M.A., Gelles, R.J. & Steinmertz, S.K. (1980). *Behind closed doors*. New York: Anchor Books.

Trouw 21-01-2011. 'Man slaat nu eenmaal harder'; Onderzoekers bekritisieren WODC-rapport over huiselijk geweld.

United Nations. (1981). *Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women*. New York: United Nations.

United Nations General Assembly. (1993). *Declaration on the Elimination of Violence against Women*. New York: United Nations.

Upmeyer, A. (1989). *Attitudes and behavioral decisions*. New York: Springer-Verlag.

Watts, C., Stoeckl, H., Heise, L. (2010). What puts women at risk for partner violence? Factors associated with violence by a current partner in a nationally representative sample of German women. *Injury prevention*, 16, 244-245.

Wolfgang, M.E. & Ferracuti, F. (1967). *The subculture of violence*. Beverly Hills, CA: Sage.

Wolfgang, M.E. & Ferracuti, F. (1982). *The subculture of violence (2nd edition)*. Beverly Hills, CA: Sage.

Zawitz, M.W. (1994). *Violence between intimates*. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, U.S. Department of Justice.

Zwieten, M. van, Biesma, S. & Bieleman, B. (2010). *Stand van zaken interdepartementale aanpak huiselijk geweld*. Groningen-Rotterdam: IntraVal.

Websites

Europees Parlement. (2011). Geraadpleegd op 1 maart 2011, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20081027STO40641+0+DOC+XML+V0//NL>

APPENDIX Verklaringsschema's

Hypothesen op basis van de Resource theory (Bloode & Wolfe, 1960)

- (W) Naarmate er meer sociaaleconomische ongelijkheid is binnen een samenleving zal er men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.
  - (C1a) Binnen het post-communistische type welvaartsstaat bestaat meer sociaaleconomische ongelijkheid dan binnen het sociaaldemocratische type.
  - (C1b) Binnen het mediterrane type welvaartsstaat bestaat meer sociaaleconomische ongelijkheid dan binnen het conservatief-corporatistische type.
-
- (H1a) Binnen het post-communistische type welvaartsstaat zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld dan de bevolking van het sociaaldemocratische type.
  - (H1b) Binnen het mediterrane type welvaartsstaat zal de bevolking een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld dan de bevolking van het conservatief-corporatistische type.

Hypothesen op basis van de Subculture of Violence thesis (Wolfgang & Ferracuti, 1967; 1982)

- (W) Naarmate er meer vormen van geweld voorkomen in een samenleving zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.
  - (C2a) Binnen het post-communistische type welvaartsstaat bestaat een hogere mate van gewelddadigheid dan binnen het sociaaldemocratische type.
  - (C2b) Binnen het mediterrane type welvaartsstaat bestaat meer gewelddadigheid dan binnen het conservatief-corporatistische type.
-
- (H2a) Binnen het post-communistische type welvaartsstaat zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld dan de bevolking van het sociaaldemocratische type.
  - (H2b) Binnen het mediterrane type welvaartsstaat zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld dan de bevolking van het conservatief-corporatistische type.

Hypothesen op basis van de Social Control theory (Gelles, 1983)

- (W) Naarmate een maatschappij meer individualistisch zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.
  - (C3a) Sociaaldemocratische en liberalistische type welvaartsstaten zijn meer individualistisch dan het mediterrane type.
  - (C3b) Conservatief-corporatistische type en post-communistische type welvaartsstaten zijn meer individualistisch dan het mediterrane type.
-
- (H3a) Binnen het sociaaldemocratische en liberalistische type welvaartsstaat zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld dan het mediterrane type.
  - (H3b) Binnen het conservatief-corporatistische en post-communistische type welvaartsstaat zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld dan het mediterrane type.

Hypothesen op basis van het Patriarchal perspective (Martin, 1976)

- (W) Naarmate er meer genderongelijkheid is binnen een samenleving zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld.
  - (C4a) Binnen het post-communistische type welvaartsstaat bestaat meer genderongelijkheid dan binnen het sociaaldemocratische type.
  - (C4b) Binnen het mediterrane type welvaartsstaat bestaat meer genderongelijkheid dan binnen het conservatief-corporatistische type.
-
- (H4a) Binnen het post-communistische type welvaartsstaat zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld dan het sociaaldemocratische type.
  - (H4b) Binnen het mediterrane type welvaartsstaat zal men een positievere attitude hebben ten aanzien van huiselijk geweld dan het conservatief-corporatistische type.